ATEITIS

Mėnesinis moksleivių žurnalas

12 Nr. 1931 m. gruodžio mėn. XXI

Kalėdos

Ir ramybė žemėje geros valios žmonėms

Tu girdi ir supranti Kalėdų ramybės giesmę, nes šablonas dar neužmigdė tavo sielos. Drumsčianti sielos ramybę kančia, nuodėmė ir kova jau buvo pažvelgusi į tavo akis, ir tu žinai, ką reiškia trokšti ramybės. Tai žino visa žmonija.

Prieš pustrečio tūktančio metų Budda pasiūlė žmonijai ramybę — išsivadavimą iš kančių, nuodėmių ir kovų. Jis paskelbė, kad visas žmogaus gyvenimas, nuo gimimo iki mirimo, yra kentėjimas. Giliausia kentėjimų priežastis yra mūsų noras gyventi ir geiduliai. Tik numarinus savyje šitą gyvenimo troškimą, galima išsivaduoti nuo kentėjimų ir pasiekti ramybės. Tas neturėjimas kančių ir geismų ir yra nebūtimi dvelkianti nirvana, kurioje trokšta pasinerti Buddos pasekėjai — išsivaduoti ir išnykti.

Kiek vėliau, jau Vakaruose, kitą ramybę skelbė stoikai. Ir jie siūlė užgniaužti savyje visokį skausmą ir visokią aistrą. Jie visa tai pasmerkė, nes jų manymu, tai trukdo sveiką galvojimą ir kyla iš blogojo prado.

Nemanykime, kad Buddos, stoikų ir daugybės kitų pastangos užtikrinti ramybę tebuvo tušti išsišokimai apkvaišusių, neturėjusių ką geresnio veikti žmonių. Ne. Tai buvo visos apreiškimo neapšviestos žmonijos pastangos. Tai buvo didžios pastangos nutildyti tą kankinantį nerimą, rasti iš jo išeitį—surasti laimę. Tačiau jie toli gražu tos problemos neišsprendė. Daugybė sielų, kurios su viltimi pakrypo į jų pusę, tuoj vėl pasijuto esančios tose pačiose dykumose klajojančiomis liepsnelėmis. Gal ir buvo, kas iš jų surastų šaltinių atsigėrė ir nebejautė troškulio, bet visa žmonija to nė just nepajuto ir toliau kentėjo, dairėsi ir prašė ramybės.

Tas nerimas nemirė ir šiandien. Jis *nemirė* dėl to, kad daug kas užmiršo, jog prieš du tūkstančiu metų vargingame Betliejaus tvartelyje žmogaus kūne *gimė* Žodis, kuris nušvietė, iš kur kyla tasai nerimas, kuris nurodė skaidrinančią kančios prasmę. Jis nepasmerkė neiškreiptos aistros, neužgesino smilkstančio lino ir įsakydamas nešti taiką, neįsakė vengti kovos.

Bern. Brazdžionis

Vizija

Pasilenkė pakalnių kryžiai
Voalėje aušrų.
Ir visos nuodėmės užplūdo.
Ir nubudau - - - ū - - - ū

Tebus dalia: širdis ir žodis,
ir liepsnos krintančių žvaigždžių,
auksinės laimės aukso žirgas...
Ir nubudau - - - ū - - - ū - - - ū - - - ū

Mylėjau meilę, meilę mylių
be skambančių vardų.
Ir žemę. Ir gelmes. Ir saulę.
Ir nubudau - - - ū - - - ū

Ir pažeisti sparnai į uolą
tų raudančių skardžių
tai pasikėlė su žalia vėtra... —
Ir nubudau - - - ū - - - ū - - - ū - - - ū

Kristus atnešė žemėn ramybę, kurios negalėjo duoti pasaulis. Tačiau ir Kristaus ramybė prieinama ne visiems, bet tik *geros valios žmonėms.* Ji neprieinama tiems, kurie jos ieško tik sau, drumsdami kitų ramybę. Ji neprieinama tiems, kurie nori pasiimti tik dalį tų nurodymų, pagal kuriuos gyvenantiems dieviškasis Mokytojas užtikrino ramybę. Ji neprieinama naujųjų amžių pagonims, kurių turime tiek daug, kurie į krikščionybę žiūri kaip į šiokį tokį dorovės ramstį, kurio negalima visai atmesti, bet kuriuo taip pat nėra reikalo visai susivaržyti.

Toji ramybė užtikrinta tik tiems, kurie visu širdies paprastumu ir visomis dvasios pastangomis sugeba pažvelgti į krikščionybę, kaip į pilnutinio gyvenimo ugdytoją. Ji prieinama vargšei moterėlei, aukojančiai gimusiam dieviškam Kūdikėliui savo mažučius; ji prieinama rimtam inteligentui, susimąsčiusiam didžiąja Dievo—Žmogaus paslaptimi ir sugebančiam šalia Dievo—Kūdikio tapti kūdikiu dvasioje.

Ir šiandien, kaip prieš du tūkstančiu metų, prie Kūdikio prakartės lenkiasi piemenėliai ir išminčiai, ir piemenėliai anksčiau negu išminčiai. Bet ir šiandien yra, kas tyko neva «pagarbinti» gimusį Karalių, ir nesulaukęs išminčių atsakymo eina žudyti mažučių. Kūdikis išliks ir skelbs ramybę geros valios žmonėms. O mes, susimąstę ir pasiguodę prie Betliejaus prakartėlės, papuošime savo sielas šventės nuotaika ir parengsime jas priimti ramybę.

Jis karaliaus Jokūbo namuose ir jo karaliavimui nebus galo.
(Luk. 1, 33-34).

K. Grigaitytė

Kūčių telegrama

Pavasario rytas. Žemė rasota, kvepianti, žydinti. Žemė su širdimi plakančia, mylinčia. Gyvenk, gyvenk! Tik vienas vienintelis šūkis ir žieduose, ir rasose, ir širdyse...

Jis sėdi rankomis parėmęs galvą. Niekur negali rasti ramybės. Visur vien pasityčiojimas, smurtas.

— O žeme, prasiverk, arba aš pats į Tave įsikasiu.

Sudrebėjo baltos akacijos nuo žodžių, kuriuos tarė jauno pesimisto lūpos. Jis pažvelgė į akacijas. Per jo veidą perbėgo kartus šypsnys: žemė, saulė, jaunystė... o žemė mirtinai alsuoja, žemė besotė, trokšta aukų. Aš trokštu jos, tai kodėl nepasigailėti, ar laukti mano prakeikimo! Virpa baltos akacijos. Koks deginantis tų miglotų akių žvilgsnis. Jų žvilgsnyje tirpsta saulės spinduliai, pro lapus skverbiasi tamsa, ten balti griaučiai, tik ne akacijų žiedai, ne.

Prieš jo akis žaidžia mergaitė su sviediniu. Jos akys sklidinos tyro džiaugsmo; ji priverstų visą gyvenimą nusišypsoti ir sustingusias širdis plakti. Staiga ji pamatė išbalusį veidą. Šįkart ji nesugavo sviedinio, tik lengvas rankų virpėjimas sujudino karštas, kvepiančias akacijų bangas. Iš jos akių veržėsi gailestingumas.

— Kūdiki, kas esi? Ir kaip vadiniesi? Iš kur tiek gailestingumo tavyje?

— Aš? Mano vardas Kristina. Kuo galiu padėti, nežinomasis broli. Tu taip nusiminęs...

A. Vaičiulaitis

Bendravimas

Iš smilčių supilčiau
Namus angelams,
Ir ežeras sakė
Seniems ąžuolams:

— Ateis jie, nuteis jį
Buvot su džiaugsmais,
Jam stalą nuklostys
Skausmais mylimais. —

Ten angelas laisto
Rožes ir astrus
Ir įpila vyno
Į plonus stiklus,

Vėl kitas atskrenda
Ir sapno šilku
Man sielą pridengia
Nuo žemių pilkų.

Aplinkui suplaukia
Nuolaidūs būriai
Ir laukia pamoti
Iš jųjų kuriai.

Bet ieškančiam sūnui
Čionai neramu:
Ties dieviškais rojais
Bodėtis imu.

— Nusiminęs? To dar maža. Mano gyslose stingsta kraujas, merkias akys. Betrūksta tik paskutinio mirties pabučiavimo.

— Sakyk, dėl Dievo meilės, kas tave taip nukankino?

Jis dar galvoja — sakyt ar ne. Bet jos akys buvo galingos. Jų prašymas buvo didesnis už visokius įsakymus.

— Mirtis, sakau, pati mirtis. Dar neseniai ji vogčiom pabučiavo mano seserį vienintelę brangią Ligiją. Dukters mirtis pakirto silpno tėvo jėgas. Jis sustingo klūpodamas prie Ligijos kojų. Ir du grabai pro žalius beržus iš tėviškės ašaromis išplaukė. Palikau aš ir motina. Ji tvirta. Užspaudusi krūtinėje žaizdas, atsigręžė į mane. „Dėl tavęs reikia gyventi, tu vienintelis“ — buvo pirmieji jos žodžiai po pakasynų. Ji šypsodavos prie lopšio, šypsos ir prie grabo. Tik kažkodėl taip staiga jos plaukus sidabru apsnigo ir jos skruostuose gyvenimas prirašė daug daug ieroglifų... Aš vienintelis. Kad tai yra tiesa, sužinojau tik šiandien. O motina dar vilias kada nors pamatyti savo pirmagimį Joną, kurį karo bangos nustūmė į pasaulio kraštus, o gal į kapą — nežinia. Kartais sapnuoja jį motina kape, be kryžių, kur nors miškuose ar lauke. Tada meldžias už jo vėlę.

O kartais rymo ties pakrypusiu kryžium, įsmeigusi akis į tolį, laukdama jo sugrįžtant. Bet šiandien... neturiu jėgų pasakyti motinai, jog aš iš tikrųjų vienintelis. Grįžo Jono draugas, kuris karo lauke užspaudė jam akis. Jonas mirdamas pasakė: „Grįžęs atsisveikink mano vardu motiną“.

Kristina uždėjo ranką ant jo peties.

— Tu ir motina. Jūs abu dar žemės vaišėse. Žemė sultinga. Prisisunkusi ašarų ir kraujo. Žemė linksta nuo žiedų. Bet dar ne viskas. Pažvelk į Dievo Sūnaus rankas nuo horizontų lig horizontų kryžium ištiestas. Iš pravertų žaizdų laša malonės lašai. O po kryžium stovi ašarota jo motina visoj kančių litanijoj... Pažvelk, ir tavo kryžiai paskęs sultingos žemės viduriuose. Jis mirė, kad tu amžinai gyventum savo artimųjų tarpe. Ir paliko mirtį tik tam, kad ji perkeltų į amžinybę. To jau pakanka, kad nebijotumei nei gyvenimo, nei mirties.

— Sakyk, Kristina, keno lūpomis tu kalbi? Ar gali būti tokiam mažame kūne taip didelė dvasia. Tu nustebinai mane. Tavo žodžiai perdaug galingi, jie numarino mano skausmą.

— O kad jis dar neatgytų, aš melsiuos už Tave. Ir pamatysi, kad tavo kryželiai nugrims žieduose.

— Kristina, tu esi brilijantas ar Dievo angelo ašara nukritusi žemėn. Tu gali būt turtingiausia žemėje, nes nėra sumos, kuri apmokėtų tavo gerumą.

— Turiu aš tik širdį, kurią dalinu kenčiantiems.

— Nedalyk jos dalimis, atiduok man ją visą. Tu turi mano sesers širdį, tu draug su ja priklausai man ir mano motinai.

— Visą širdį atiduoti tau? Ji vienintelė. Daugiau aš nieko neturiu. Tiesa, dar akys. Jose visas regimas Dievo pasaulis ir Tu, jaunas kankiny.

— Atiduok man ir akis, savo tyras akis.

— O paskui ar šypsosies, ar būsi laimingas?

— Taip. Mano motina nematys daugiau manęs nusiminusio, ir mano sielvartas nerašys jos skruostuose vis naujas raukšles.

— Visa tavo: širdis ir akys.

Bėgo dienos neatsigręždamos, tik retkarčiais pamargindamos juodais taškais dviejų laimių valandas.

— Sakyk, Fabijau, ar ne mes laimingiausi?

— Bet trūksta tik to, kad visa tai būtų amžina, — atsako jis.

Kristina pynė baltų žiedų vainikus, tik retkarčiais įpindama fioletinių.

O dienos vis bėgo. Nesustodamos, neatsigręždamos. Kristina įsmeigusi akis į tolį, vis pynė vainikus.

Prirtūko baltų žiedų. O jos buities padangėse kasdien vis daugiau pražydėdavo fioletinių žiedų. Anapus fioletinės žiedų jūros, tolumoje gyvena Fabijus. Kristina prasiskynė taką per fioletinių žiedų jūrą prie jo. Ir štai Fabijus, tarpe linksmų draugų su meilės avantiūromis, tarpe išsipuošusių moterų ir putojančio šampano. Kristina uždengė rankomis veidą ir nepratarė nė vieno žodžio. Ji grįžo akla, nebylė ir be širdies. Ji grįžo dailus manikenas smaragdo akimis.

O Fabijui gyvenimas kaip ekranas. Slenka pro jo akis margos, kaip žydinti pieva, dienos, besišypsančios moterys. Bet jos visos tokios vienodos, jog nesustabdo jo žvilgsnio. Tik štai praslenka baltas marmurinis veidas juodu šydu pridengtas, smaragdo akimis.

— Kristina, tai tu? — sulaiko ją už rankų.

— Ne, tai ne aš, — nusigręžė, stengdamasi atsipalaiduoti iš jo rankų.

— Kristina, atleisk, pasigailėk. Grįžk prie manęs, ir mes vėl būsime laimingi.

— Vėlu... aš jau miriau gyvenimui.

— Juk tu dar taip jauna. Prisikelk, manasis saulėteki, ir švęsim mes amžinąją prisikėlimo šventę.

Fabijus laukia atsakymo. Tyla. Tik žalsvas smaragdas aprasojo. Fabijus apglėbė ją, kaip visą gyvenimą. Ji buvo brangi, kaip dovanota gyvybė. Jo lūpos sugėrė žalsvo smaragdo rasas.

Tai buvo tik trumpa valandėlė, tik maža dviejų laimių kibirkštis. Kristina veržiasi iš jo, tiesia rankas į nežinomus tolius, o žalsvas smaragdas rasoja vis labiau.

— Tu jau nebe tas...

— Palik man mano ašaras. Jomis gaivinsiu tavo vystančius džiaugsmus. Palik man laisvę ir sužeistus sparnus. Tebūna atsiprašyta ir atleista tik vieną kartą.

Kūčios. Baltas vakaras. Baltos sniego jūrės ir žvaigždėmis nusėtas dangus. Tolumoje skamba varpelis — plačiu vieškeliu

slenka juodas taškas. Per baltas sniego jūras slenka baltas moters siluetas. Ties kapinynu pasuka iš vieškelio. Drąsi turi būti moteris; taip vėlai į kapinyną ir kodėl? Juk šiandien Kūčios! Šiandien naujai susikuria išgesę šeimos židiniai. Tūkstančiais spėliojimų seka ją sėdinčio rogėse keleivio akys.

Taškas vis auga ir auga. Varpelis vis garsiau skamba, virpindamas lūkesio kupiną motinos širdį. Ji seniai rymo prie vartų. Rymo ir laukia vienintelio. Per visus metus jis grįžta tik Kūčių. Tuomet tikra palaima. Jaunas, stiprus, energingas, besišypsantis, toks jos vienintelis. Jis atgaivina rūpesčių apmarintas dienas, jis nubraukia ūkanas nuo nebylios seklyčios langų. Motina net pamiršo, kad turi krūtinėje dieglį, kad nutirpusios nuo šalčio kojos.

Rogės įčiuožė į kiemą. Iš jų iššoko Fabijus. Bučiuoja be laiko senutės išvargintą veidą ir nuo darbo pailsusias rankas. Glaudžia prie audringos krūtinės pražilusią galvą.

Kristina tyliai atvėrė kapinyno vartus. Nutraukė nuo veido juodą šydą — nusišypsojo. Ištiesė rankas į kryžių mišką ir skubiais žingsniais nuėjo į kapinyno gilumą. Prisiartino prie dviejų kapų, sujungtų juodu marmuriniu paminklu.

Čia jo ašaros krito, ir tai buvo tik vieną, vienintelį kartą. Nuo lopšio jis dar nebuvo verkęs, pats tai pasakė. O Dieve, kokia palaiminta valanda! Kai aš atradau brangius kapus prisisunkusius jo ašarų. Tai visa...

Žmonės laukia vėlinių, laukia Kūčių. Aš gi neturiu kur palikti savo lūkesio. Nei motinos, nei šeimos, nei kapų. Išaugau kietų gvvenimo rankų glamonėjama, tačiau besišypsanti. O todėl, kad nebuvau dar pažinusi laimės. — Kristina klaupiasi. Sugirgžda po jos keliais sniegas! Rankos sudėtos, akys pakeltos į dangų. Iš jos lūpų krinta rožės, viena po kitos, ant abiejų kapų. Kapinyno tyla audžia jos maldų audinį. Audžia iš baltų rožių. O šaltis vis labiau spigina. Pleišėja kryžiai perskrosdami baltą tylą. Kristina pasviro. Ištiesė rankas ant Ligijos kapo. Saldus, saldesnis už nektarą miegas užmerkė jai akis. Ji jaučia švelnių rankų glamonėjimą, jaučia nukritusius plaukus ant savo kaktos.

Pagaliau švelnus, masinantis pabučiavimas. Kristina atvėrė dar kartą akis. Ant jos pasilenkusi balta, baltutėlė moteris. Auksiniai plaukai rožėmis nusnigti. Rožėmis iš Kristinos lūpų. Tai Ligija, aiški kaip diena — visų laimių nusišypsojimas.

Kūčiom paruoštas stalas. Penkiems. O kodėl? Juk tik motina ir Fabijus. Tai kas, kad kiti mirę. Jie gyvena motinos širdy, kaip amžinybėj; vis tiek, ar yra pasaulyje kur nors toks paprotys ar ne, jos širdis taip įsako, taip liepia. Jai pritaria ir Fabijus. Juk jo gyvybė užsimezgė po tos pačios motinos širdim. Fabijus kalba maldelę, pagal paprotį. Ją ankščiau kalbėdavo tėvas. Žvelgia į galą stalo. O Viešpatie! Juk iš tikrųjų ten žila tėvo galva nulenkta prieš Kūčių Duoną. Kairėje Jonas savo

M. A.

Religija ir moralė

Mūsų laikais pasitaiko nuomonių, skelbiančių, kad moralė ne tik nepriklausanti religijos, bet, pasak Kanto, priešingai: religija priklausanti moralės. Mat, esą labai pavojinga moralę remti religija, nes po josios priedanga galima, girdi, paslėpti įvairiausių nukrypimų. Ši pažiūra skelbiama ne tik teorijoj, bet gausingų organizacijų stengiamasi ir praktikoj ji vykdinti, pirmoj eilėj, žinoma, pašalinant iš mokyklų religijos dėstymą. Tuo būdu tikimasi moralę išlaisvinti nuo „dogmos slogučio". Šitų visų organizacijų noras esąs kelti etiškąją kultūrą nepriklausomai nuo bet kokių religinių ar politinių nusistatymų. Tokių organizacijų yra šiuo metu ir Lietuvoj. Todėl mums svarbu panagrinėti religijos ir moralės santykius, kad nebūtume gražių žodžių klaidinami ir gražiais mostais viliojami.

1. Religijos supratimas

Pagal subjektyvizmo šalininkus religija esanti grynai jausmų dalykas. Kiekviename žmoguje, sakoma, glūdįs nepasitenkinimo jausmas, noras siekti kažin ko aukštesnio ir kilnesnio. Iš šitų jausmų vaizduotės esti tveriami paveikslai ir įsitikinimai, atitinką mūsų pageidavimus. Bet ar tie paveikslai yra realūs, ar jie tikrai už mūsų egzistuoja, tai esąs neįrodytas ir net negalimas įrodyti dalykas. Tų paveikslų ir įsitikinimų reikalauja praktiškasis mūsų protas, ir mes sakome, kad jie yra. Bet ar taip yra iš tikrųjų-nežinia.

---

vietoj kaip visuomet. Toke pat užsimąstęs, tylus. Dešinėje, greta motinos, dvi baltutėlės mergaitės, laikosi viena antrą už rankų. Abi panašios kaip dvi skaidrios džiaugsmo ašaros. Viena iš jų turi būti Ligija. Jis neapsiriko. Ji palinkusi ant motinos peties kažką šnibžda į ausį žvelgdama į savo draugę. O antroji, kas ji? Kiek nustebusi ir baili. Aišku, dėl to, kad ji netikėta viešnia, kad jai neparuošta vieta prie stalo. Bet ir ji Kūčių aureolėje, aureolėje, kuri supa visą stalą. Tėvas laužia Kūčių duoną, dalina visiems ir jai. Nežinomosios akys įsminga į Fabijaus akis. Juk tai tie patys žalsvi smaragdai, tik skaidrūs, nerasoti, tviska vaivorykščių spalvoms. Tas pats sklidinas pasigailėjimo šypsnys su pergalės prošvaistėmis.

— Kristina, tai tu, amžinasis mano saulėteki!.. — šnabžda jo lūpos. Jis pastato greta motinos dar vieną kėdę.

— Vaikeli, kam visa tai?

Jis lyg atsibudo. Nubraukė nuo išbalusio veido prakaitą. Ant stalo, prie Kūčių Duonos, gulėjo gedulinga telegrama.

Šituo pagrindu remdamasis, modernizmas visą religiją suvedė tik į jausmus. Tik vieni jausmai sudaro esmingą religijos turinį. Religija nesanti joks mokslas, ir visoki dėsniai jai svetimi. Galima, pasak jų, tuos jausmus pareikšti žodžiais ir iš jų sudaryti tam tikras formulas, vadinamas dogmomis. Bet jos religijai esančios tik pripuolamas dalykas, keičiąsis kartu su laiku ir su žmonių nusistatymais. Todėl apie religijos tikrumą visiškai negalima nė spręsti, nes jausmai yra grynai subjektyvus dalykas. Tikėjimą tveria kiekvienas žmogus pats, nežiūrėdamas jokių moksliškų išvedžiojimų.

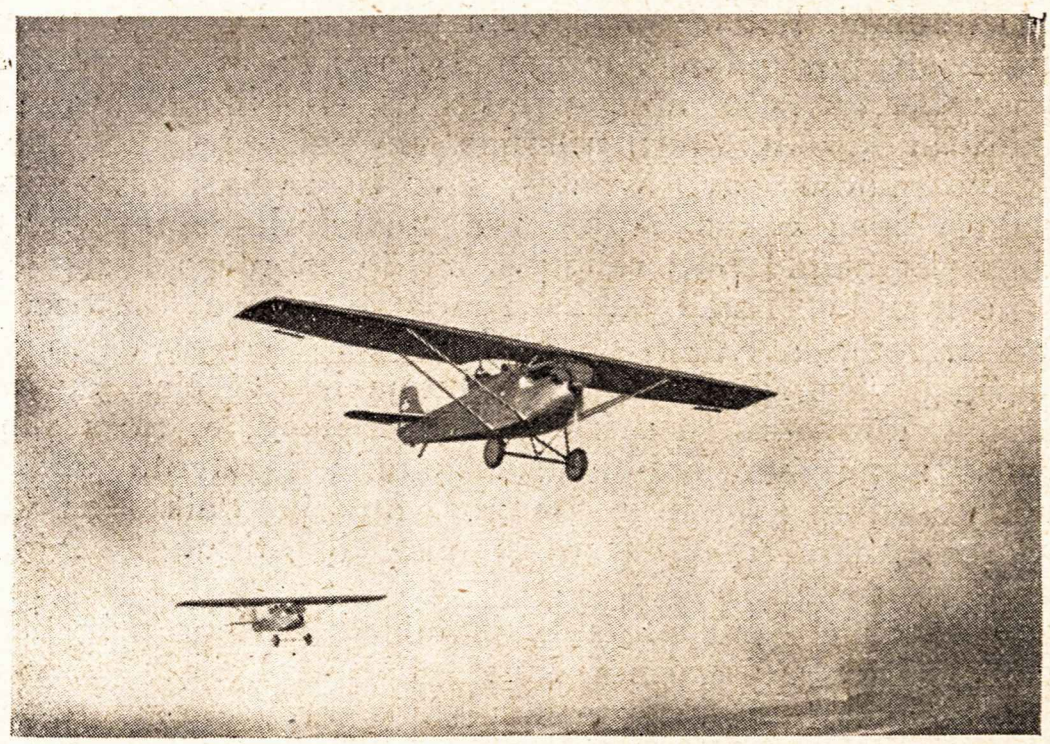

Skraidom. „Nauj. Romuvos“ klišė

Toliau subjektyvizmas eiti jau negalėjo. Kiekvienas susidaro s a v o tiesą, s a v o pasaulėžiūrą—ir tai pavadina s a v o religija. Todėl nereikia stebėtis, kad šiandie religijų „gamintojai“ dygsta, kaip grybai po lietaus. Dabar kalbama apie savęs religiją, apie idealų religiją, saulės šviesos religiją, Goethes ar Bismarcko religiją ir t.t. Nuostabus tik tas dalykas, kad visi tie gamintojai, pripažindami religiją esant subjektyviu dalyku, vis dėlto stengiasi savo išrastąją religiją įpiršti kitiems, kaip teisingiausią ir geriausią. Jeigu jau religija jausmų dalykas, tai kam savo jausmus piršti kitam?

Jau iš šitų pasvarstymų matyti, kad tokia religija yra jokia religija. Tai yra tik svajonių ir tuščių vaizdų rinkinys, be jokios objektyvios vertės, be jokios įtakos gyvenimui ir žmogaus veikimui. O jeigu mes jausmų religijos šalininkus paklaustume, kuo jie remia savo teorijas, jie tikrai neatsakytų. Ir iš tiesų neatsako. Vieni nurodo Kantą, girdi, jis įrodęs, kad religija negalinti būti objektyvi, nes Dievo buvimas protu neprieinamas.

Kiti griebiasi darvinizmo, kad žmogus esąs tik aukštesnės rūšies gyvulys, neturįs jokios nemirtingos sielos, bet tik tobulesnius jausmus.

Bet ir vieni ir kiti užmiršta pažvelgti į pasaulio tautų, kad ir laukinių, religiją ir pažiūrėti, kokiu būdu ji pasireiškia. Ten jie pamatytų, kad visi žmonės pripažįsta, jog religija anaiptol nėra jausmų dalykas.

Visos tautos sutinka, kad yra kažin kokia aukštesnė už žmones ir už pasaulį būtybė, nematoma, galinga būtybė, kurią mes turime garbinti ir josios klausyti. Turime garbinti ne tik viešai, bet ir privatiškai; turime laikyti josios įsakymus ne tik su kitais būdami, bet ir patys vieni pasilikę. Užtenka perversti pasaulinės istorijos veikalą, ir pamatysime, kad šitos mintys yra teisingos. Kas tik rašo apie egiptiečius, babilioniečius, persų, indų, kinų ar kitokių tautų religijas, tas pažymi, kad visos jos turėjo savo maldas, savo šventes, savo bažnyčias, savo kunigus, savo aukas, ypač aukas. Auka yra neatskiriama nuo religijos. Be aukos net negali būti religijos. Ir juo tobulesnė religija, juo tobulesnė ir auka. Todėl aukas randame visose tautose, kaip randame ir religiją. Kitaip nė būti negali. Žmogus, pripažindamas amžinąjį visagalį pasaulio Valdytoją ir Tvėrėją, jauste jaučia pareigą, kuo nors tą pripažinimą pareikšti, ką nors Jam atiduoti. Tad ir aukoja. Tobūliausia žmonių išgalvota auka yra sunaikinimo auka, nes tada žmogus aukoja daiktą su visa jo gyvybe, be jokių savo interesų: visą jį atiduoda tam, kurį garbina.

Tad kur čia vieta subjektyvizmui ir kiekvieno privatiškiems norams? Kur čia tie jausmai, kurie gimdo religiją? Jei visa tai būtų tik atskiro žmogaus prasimanymas, ar jis negalėtų to savo prasimanymo atsisakyti ir gyventi be jokios religijos? Bet f a k t a s, kad be religijos tautų nėra. Taip pat daugelio mokslininkų įrodoma, kad pirmykščiai žmonės garbino vieną ir tą patį Dievą. Tad aišku, kad religija yra objektyvus dalykas, galįs turėti savo dėsnius, kurie, suvesti į vieną sistemą, ir sudaro r e l i g i j o s m o k s l ą.

Taigi r e l i g i j a y r a p r a k t i š k o s u D i e v u s a n t y k i a v i m o b ū d a s, p a r e m t a s J o j o g a r b i n i m u[1]). Santykiavimas s u D i e v u, realiu Dievu, o ne su savo vaizduotės sukurtu paveikslu, ar noru. P r a k t i š k a s santykiavimas, pareikštas ne tik žodžiais ar gražiais pažadais, bet ir konkrečiais darbais. Santykiavimas paremtas g a r b i n i m u, savo priklausomybės ir Dievo viršenybės pripažinimu, pasireiškiąs įvairiais išorinio kulto veiksmais.

Taip reikia suprasti religiją. Taip ją supranta ir krikščionybė, mokydama, kad religijos esmė kaip tik ir esanti Dievo gar-

---

[1]) Žiūr. V. Cathrein S. J. „Die katholische Weltanschauung". 455 p. 1921 m.

binime. Šis garbinimas, šie visi santykiai yra objektyvūs dalykai, visai nepriklausą žmogaus jausmų ar norų; jie visiems privalomi ir šventi.

2. Moralės supratimas

Kas yra moralė? Tai rinkinys mūsų sąžinę saistančių įstatymų, kuriuos mums Dievas yra davęs iš dalies per prigimtą proto šviesą, iš dalies per savo apsireiškimą arba per savo teisėtus vietininkus žemėje. Moralės branduolį sudaro vadinamasis prigimties įstatymas.

Daugeliu vtžvilgiu Dievas savo valią žmonėms yra pareiškęs per prigimties įstatymą. Kaip sako šv. Povilas, gero ir blogo supratimą Dievas yra davęs net tiems, kurie apie apreiškimą nieko nėra girdėję. „Nes kuomet pagonys, kurie neturi įstatymo (suprask surašyto), prityrimu daro tai, ko reikalauja įstatymas, jie, įstatymo neturėdami, yra patys sau įstatymas. Jie parodo, kad įstatymo darbas įrašytas į jų širdis... (Rom. 2, 14 15). Tokį įrašytą širdyje įstatymą turi kiekvienes žmogus, nes jis yra Dievo sutvertos sąžinės balsas.

Visi daiktai siekia Kūrėjo jiems paskirto tikslo, vedami būtinų prigimties dėsnių. Jie negali jų neklausyti arba juos iškreipti. Vienas tik žmogus siekia savo tikslo laisvai. Jo prigimtyj nėra tokių jėgų, kurios jį būtinai verstų daryti taip, o ne kitaip. Žmogus veikia laisvai: gali daryti, gali nedaryti; gal daryti taip, gali kitaip. Bet vis dėl to ir žmogus nėra absoliučiai laisvas. Ir jis turi tam tikrų įstatymų rodančių kelią, kuriuo jis turi eiti, ir draudžiančių jam iš to kelio iškrypti. Šitie įstatymai yra įrašyti žmogaus sąžinėj, ir žmogus lygai gerai žino ir jaučia, kad jų vykdymas nepareina nuo jo noro ar nenoro, bet kad jis yra atsakingas aukštesnei už jį Būtybei. Kiekvieną šitų įstatymų peržengimą lydi vidujinis papeikimas, vadinamas sąžinės balsu arba graužimu. Kiekvieno — net ir laukinio — žmogaus vidaus balsas pasako, kad gera yra tai, kam tas balsas pritaria, o bloga — ką peikia ir ką draudžia. Praktiškam gyvenime ir santykiuose su kitais žmogus prieina išvados, kad reikia kitam daryti tai, kas pačiam gera, ir nedaryti kitam to, ko nenori, kad ir tau darytų. Tai yra pagrindinis naturalinio įstatymo dėsnis. Iš jo plaukia visi kiti, pritaikinti atskiriems atsitikimams. Taigi nevalia vogti, nevalia paleistuvauti, nevalia užmiršti, negerbti savo tėvų ir t. t. Reikia garbinti Dievą, laikyti jo įstatymus; reikia su žmonėmis sugyventi ir t. t. Tai yra įstatymai, kurie išraišką rado Dekaloge. Dievo duotii r Mozės surašyti įsakymai yra ne kas kitas, kaip prigimties įstatymų trumpas ir aiškus žodžiais suformulavimas.

Prigimties įstatymai yra visur ir visuomet vienodi. Ir naivu būtų manyti, kad, esant vienodiems logikos (proto) dėsniams, galėtų būti kitoki įvairiems amžiams ir įvairioms tautoms etikos

(valios) dėsniai. Tiesa, pasitaiko iškrypimų net gana stambių. Bet argi pamišėliai įrodo logikos dėsnių nevienodumą? Vienas yra įstatymo Davėjas, vienoda žmonių prigimtis, tad vienodi turi būti ir įstatymai. Nesikeičia įstatymų Davėjas, nesikeičia prigimtis, negali keistis nė toje prigimtyj įrašyti įstatymai. Gali žmonės jų neklausyti, juos iškreipti, bet jie visuomet lieka ir niekad nenustoja reikalavę savo teisių.

Dešimt Dievo įsakymų sudaro pagrindą vadinamiems p o z i t y v i e m s į s a k y m a m s, kuriuos Dievas davė žmonėms Apreiškimo keliu arba Pats, kaip buvo žydų tautoj, arba per savo Sūnų Jėzų Kristų, kuris davė pradžią krikščioniškajai moralei, arba pagaliau per Katalikų Bažnyčią ir josios vadus. Šitie įsakymai irgi sudaro tam tikrą moralės dalį.

Vadinasi, m o r a l ė s u s i d e d a i š p r i g i m t ų j ų į s t a t y m ų i r p o z i t y v i ų j ų į s a k y m ų. Abeji turi vieną ir tą patį šaltinį—Dievą, kuris ir prigimtį sutvėrė ir Apreiškimą davė.

Taigi dabar suprasime, kaip labai klysta tie, kurie mano, kad moralė yra kilusi iš žmonių susitarimu. Žmonės susitarę vienus darbus vadinti gerais, kitus blogais, — taip ir kilusi visa moralė. Bet toks protavimas yra per daug lėkštas, kad galėtų ką nors įtikinti. Mes visi gerai žinome, kad gyventi neskaisčiai yra nedoras darbas, nors mūsų kūnui tas labai patiktų. Be to, būtų labai įdomu iš tų „gudruolių" sužinoti, kas privertė žmones užsidėti tokius įstatymus, kurie varžo kūno norus ir į netvarką palinkusią prigimtį? Kodėl patys užsidėję, patys tų įstatymų susitarę nenusiima? Į tai jie nemoka atsakyti. O mes mokame, nes žinome, kad ne žmogus yra moralės Kūrėjas, bet Dievas. Ką Dievas uždėjo, tą žmogus nenuims, nors jam būtų ir labai nemalonu nešti, nors jo žemesnioji prigimtis ir labai tam priešintųsi. Bet nereikia manyti, kad tie įstatymai yra priešingi žmogaus, kaip protingo sutvėrimo, prigimčiai. Anaiptol! Tiesa, jie nepatinka glūdinčiam žmonyse gyvuliui, kuris turi savyj chaoso pradų ir nori viską į chaosą paversti. Bet jie labai naudingi ir reikalingi mūsų dvasiai, nes nurodo tuos kelius, kuriais ji turi eiti prie savo tikslo. O žmogaus tikslas yra pats tų įstatymų Davėjas.

3. Religijos ir moralės santykiai

Čia ir priėjom dabar prie svarbiausio dalyko, kuris šiandie taip akcentuojamos: a r m o r a l ė g a l i n e p r i k l a u s y t i r e l i g i j o s? Ar gali ir kada gali būti ideologija paremta morale, o duodanti laisvę religijos dalykuose?

Kaip matėme, moralė susideda iš dviejų dalių: p r i g i m t i e s į s t a t y m ų, pasireiškiančių per sąžinės balsą, ir a p r e i k š t ų j ų į s a k y m ų. Tai viena. Antra, r e l i g i j a, kaip žinom, y r a p r a k t i š k a s s u D i e v u s a n t y k i a v i m o b ū d a s, p a r e m t a s J o j o g a r b i n i m u. Atmeskim dabar religiją, paneikime Dievo

buvimą, ir ar galima bus bet kokia moralė? Jeigu religija yra pareigos Dievui, kurias mums irgi uždeda prigimties įstatymas, tai ar, paneigdami tas pareigas, mes nepaneigsime tuo pačiu ir prigimties įstatymo? Kitais žodžiais, ar nepaneigsime ir natūralinės moralės? Juk pripažinti, kad mūsų sąžinė klysta, liepdama Dievą garbinti ir į Jį tikėti, pripažinti, kad turime teisės neklausyti vidujinio mūsų balso, religijos atvžilgiu bus vis tas pat, ką ir visiškai jo nepripažinti. Kuo remsimės, kad mūsų sąžinė neklysta, drausdama užmušti, vogti, jei klysta, liepdama Dievą garbinti? Kas sakys, kad turime sąžinės klausyti kituose dalykuose, jei neklausome religijos srityj? Kas bus tas matas, kuriuo vertinsime savo ir kitų darbus, sakydami: šitas geras, o šitas blogas? Kuo bus pagrįsta žmogaus pareiga?

Visuomenės gerove? Gerai. Bet kas įpareigos žmogų privatišką gėrį palenkti visuomeniškam gėriui? Kas galop nustatys ir apibrėš kad ir tą visuomenišką gėrį? Kas uždraus žmogui visuose savo veiksmuose matyti visuomenei gero darymą? Jis galės manyti, kad pavogti iš turtingo ir atiduoti vargšui bus geras visuomenei darbas; kad užmušti savo valia piktadarį bus irgi neblogas veiksmas. Bet ar dėl to nesugrius tvarka? Ar socialinis gyvenimas nepavirs į chaosą? Kitaip nė būti negali. Palikus kiekvienam nuspręsti, kas gera, kas bloga, kelias į visišką netvarką yra atviras.

Tad gal valstybė gali nustatyti, kas bloga, o kas gerą; kas darytina, o ko vengtina. Bet juk valstybę valdo ir įstatymus leidžia tie patys žmonės. Tai argi jie, neturėdami jokių aukštesnių normų ir nejausdami prieš nieką atsakingumo, leis tokius įsakymus, kurie jiems patiems būtų didelė našta? Na tegul vieni ir išleistų, bet ar kiti negali jų pakeisti. Mes juk žinome, kaip lengva įstatymus vienus atšaukti, o kitus išleisti. Tada moralė liktų pastatyta ant valdovų sauvalės: kaip jie norėtų, taip visi ir darytų. Bet tai irgi kelias į chaosą, tik iš kitos pusės.

Bet gal žmogus turi daryti gero dėl dorybių kilnumo? Gal jos pajėgs išlaikyti žmones doroviniam kelyj? Taip. Dorybės yra kilnios ir gražios, bet tik tada, kai žmogus jas riša su amžinaisiais dalykais, kai jos remiasi Dievu ir kai padeda žmogui siekti amžinojo tikslo. Bet kas liks iš šitų visų dalykų, jei gyvenimas bus imamas tik šioje žemėj, jei viskas baigsis su mūsų mirtimi? Didžiausias žmogaus troškimas yra laimės troškimas. Tad labai nuosekliai jis darys, jei, nesitikėdamas laimės po mirties, savo gyvenimą taip sutvarkys, kad tos laimės galėtų kuo daugiausia turėti jau čia žemėje. O žemės laimė ir yra savo norų tenkinimas: siekti garbės, turtų, duoti kūnui laisvę; smagiai pagyventi, nieko nedirbti, nieko nesigailėti ir niekam nesilenkti. Kam tada vargšus šelpti, kam varžyti savo kūną ir savo dvasios egoistinius norus? Juk vis tiek po mirties nieko nėra. Tad carpe diem! Gyvenimas trumpas. Ergo bibamus!

Bet tokia, grynai pasauliška moralė, nepriklausanti Dievo ir religijos, yra neverta vadintis morale. Tai tik visiškas palaidumas, priešingas sveikam žmogaus protui ir viso pasaulio įsitikinimui. Bet jis būtinai plaukia iš moralės nepriklausomybės. Jei tik moralė nepriklausoma, tada palaidumas būtinas. Gyvenimo pavyzdžiai šį dėsnį yra šimtus kartų patvirtinę. Turime prie šono Rusiją, kur moralė yra išlaisvinta nuo „dogmos slogučio". Ir kas ten darosi? Paskaitykite jų literatūrą! Jaunimo ištvirkimas pasiekė aukščiausio laipsnio. Nedoros knygos užliejo visą tautą. Kraugeringi ir budeliški žudymai yra kasdieniškas reiškinys. Ir vis tai darome vardan nepriklausomos moralės.

Nepriklausomą moralę žudo pats gyvenimas. Dorovingumas tada paverčiamas žmogaus nuotaikos ir egoizmo žaislu, o, įsigalėjus tokiam moralės supratimui, ar galimas yra auklėjimas ir mokymas? Nepriklausomoji moralė slepia savyj palaidumą ir gal būt nesąmoningą norą atsipalaiduoti nuo bet kokių įstatymų. Ir gal būt, vargiai kada buvo toki laikai, kada šita klaida būtų labiau išsiplatinusi, kaip šiandie. Nuolat girdime šaukiant, kad mūsų laikai reikalauja aukštesnės, gilesnės, nepriklausomos, sudvasintos moralės; veiksmo ir darbo moralės; aktyvumo moralės. Vis tai yra gražūs žodžiai, po kuriais slėpiasi arba neišmanymas, arba pikti norai. Tai tinklai, kuriais gaudomi entuziastingi, bet nepatyrę jaunuoliai ir vedami paskui į visiško nemoralumo pelkes.

Pažiūrėkime dabar, kada yra galima ideologija, paremta morale, arba vadinamoji „morališkoji ideologija".

Kas yra ideologija? Ideologija yra nustatymas santykių su Dievu ir su pasauliu. Vadinasi, kiekviena ideologija turi dvi sudedamąsias dalis: vieną—nustatymą santykių su pasauliu ir su visais jame esančiais reiškiniais, vadinamą pasaulėžiūra, ir antrą—nustatymą santykių su Dievu ir su visais amžinybės klausimais, vadinama religija. Šia prasme ir Weiss'as O. Pr. yra pasakęs, kad „žodis religija visuomet krypsta aukštyn, žodis pasaulėžiūra—žemyn; religija ieško gyvenimo pradžios ir tikslo už šitų daiktų, pasaulėžiūra — viduje pasaulio; religija yra mintis apie amžinybę, pasaulėžiūra — apie laiką" (žiūr. jo veikalą „Lebens=und Gewissensfragen der Gegenwart" I t. 150 p.).

Nereikia aiškinti, kad kuriant ideologiją, pirmoj eilėj išsprendžiami amžinybės klausimai. Ir jeigu tik prieinama šituo atžvilgiu kurio nors teigiamo nusistatymo, religija virsta visos ideologijos pamatu. Tik visiškai neigiamas nusistatymas Dievo atžvilgiu pagrindo vietą užleidžia pasaulėžiūrai. Ideologijos centras tada esti pasaulis.

Moralė yra toks dalykas, dėl kurio vienodų pažiūrų nėra. Tie, kurie savo santykius su Dievu išsprendžia teigiamai, tie moralės pagrindo ieško religijoj ir laiko ją tiek su religija susi-

jusią, jog net tvirtina, kad be religijos moralė negalinti būti. Ir tuo būdu, žinoma, savo ideologijos morale negrindžia ir negali grįsti. Jų ideologinis rūmas statomas ant religijos. Tiesa, antroj vietoj, antru ramsčiu gali būti ir moralė, bet ne moralė nepriklausoma, ne moralė išlaisvinta nuo „dogmos slogučio", bet moralė, pagrįsta aiškiais ir pozityviais religijos dėsniais. O tie, kurie savo santykius su Dievu išsprendžia visiškai neigiamai, kurie atmeta amžinybės buvimą, tie moralės pagrindo ieško šio pasaulio daiktuose, arba, kad kilniau atrodytų, net ir pačioj moralėje, nes tokiu pagrindu priimti žmonių susitarimą yra vis dėlto labai lėkštas dalykas. Labai dažnai toki žmonės moralę laiko visa ko pagrindu, nes, religijos atžvilgiu išsisprendę neigiamai, jie neturi nieko, kas tąjį pagrindą atstotų. Todėl suprantama, kad ir savo ideologiją jie turi statyti ant moralės.

Dabar bus aišku, kada yra galima ta „morališkoji ideologija". Ji galima tiktai tada, kai religijos atžvilgiu nusistatoma visiškai neigiamai, kada visos ideologijos centru padaroma pasaulis. Bet tada toji moralė noroms nenoroms įgauna susitarimo pobūdžio ir netenka net tikra prasme moralės vardo.

Vadinasi, visos tos „etiškos" draugijos, visos tik dorove paremtos organizacijos savo esmėj yra ateistiškos. Tik vienos viešai prie to prisipažįsta, kitos savo tikslams geriau pasiekti, — nes ugdyti etiškąją kultūrą dažnai nėra jų tikslas, — prisidengia religijos kauke. Taigi morale remtis gali tik ateistiška—bedieviška ideologija.

Todėl dabar suprasime, kaip pavojingi yra visoki posakiai: „tikėk, kaip nori, tik gerai elkis"; „reikia žiūrėti moralės dvasios, o ne raidės", „reikia būti nuolaidesniems religijos atžvilgiu". Vis tai yra prigavimai, kuriais nevienas suviliojamas. Tai liberalizmo sėklos, kurios daug pavojingesnės už atvirąją bedievybę. Jų ypač reikia saugotis tuo labiau, kad kelių paskutinių metų bėgyj jos rado dirvos ir Lietuvoj.

Kristus gimė Betliejaus tvartelyje, bet deja mums, jei Jis mirtų mūsų širdyse.

K. B.

Lietuvos Katalikų Universitetas

Vargu ar rasime šiandien Lietuvoj žmogų, kuris būtų negirdėjęs apie steigiamą Katalikų universitetą. Ne visi vienodai tas žinias priima, ne visi gali džiaugtis, ne visi gali tikėti jo pasisekimu, bet jo steigimas, kaip tikrai didelis įvykis, sujudino visus Lietuvos gyventojų sluoksnius. Katalikiškoji spauda plačiai painformavo katalikų visuomenę apie jo tikslus, jo egzistencijos galimumus ir nušvietė kiekvieno kataliko pareigas tam naujam mokslo židiniui. Garsiai nuskambėjusios entuziazmo pilnos rezoliucijos ir gausios aukos — tai katalikų visuomenės atsakas į steigėjų šūkį. Lietuvos katalikų universiteto steigimu susidomėjo ne tik lietuviai, bet ir užsienio spauda plačiai informuoja savo kraštų katalikus apie tą naują katalikybės bazę steigiamą taip svarbioje vietoje, ant Rytų ir Vakarų sienos. Katalikai moksleiviai, kaip būsimieji to universiteto studentai, be abejo gaudė visas žinias apie būsimąją *Alma Mater,* todėl čia nėra reikalo ilgiau sustoti ir kartoti visiems žinomus dalykus. Mes iškelsime čia tik tai, kas gali būti ypač moksleiviams įdomu; priminsime moksleivių katalikų pareigas naujam universitetui ir nurodysime ko jie gali iš jo tikėtis.

Paruošiamieji darbai

Įdomu, ką dabar dažniausiai sapnuoja prof. Pakštas, prof. Eretas ir kiti steigiamojo organo nariai? Be mažiausios baimės suklysti galėtume atsakyti — be abejo ir sapne jų neapleidžia katalikų universiteto idėja. Jie turbūt mato gražius universiteto rūmus ir juose dirbančias jaunas subrendusias ir brėstančias mokslo pajėgas: atsidėjusius rimtus profesorius, iš katedrų skelbiančius mokslo laimėjimus ir uoliai dirbančius jaunus, gyvus studentus. Žinoma, jei visa tai būtų tik sapnuojama, ir mes galėtume dar snustelti ir palaukti kol mūsų ainiai pradės lankyti katalikų universitetą, tačiau, galime dėkoti Dievui, jau ir realybėje katalikų universitetui yra padėti visai rimti pagrindai. Vyskupų paskirtas steigiamasis organas dirba su nepaprastu atsidėjimu ir pasišventimu. Ir jis pradėjo dirbti toli gražu ne nuo paskyrimo dienos. Jau prieš tai buvo daug, labai daug nuveikta. Tie žmonės jau seniai, jau dešimtį metų brandino savyje tą mintį, Dar Teologijos-Filosofijos fakultetas nebuvo reformuotas, turėjo visus galimumus augti ir plėstis ir dar nebuvo įsakyta jam merdėti, jau kam teko kalbėti apie fakulteto išsiplėtojimą su prof. Eretu, tas žino su kokiu įsitikinimu profesorius kalbėdavo apie tai, kaip už keleto metų ant to pagrindo turė išaugti katalikų universitetas. Tada daug kam atrodė tai graži, bet dar negreit įgyvendinama svajonė. Bet įvykiai pagreitino įvykius ir šiandien jau niekas neabejoja, kad katalikų universitetas bus.

Artimiausioje ateityje, nuo kitų mokslo metų pradžios, „Saulės“ rūmuose Kaune laukiame atsidarant naujo mokslo židinio, su aiškiomis kultūrinėmis gairėmis ir su aiškia vieninga dvasia. Tai nebus naujas drąsus mėginimas, nes įvairiausiuose katalikiškuose ir nekatalikiškuose kraštuose šis universitetas jau turi savo pirmtakūnų. Juos įvertina ir tie, kuriuos painus, įvairiausių įtakų drumsčiamas gyvenimas nuvedė kitais keliais, kuriems tačiau visados rūpėjo objektyvi tiesa ir neaptemdė akių akla neapykanta viso, kas dvelkia religinėmis vertybėmis.

Lietuvos Katalikų Universitetas jau turi išdirbtą savo statutą. Tai turės būti lanksti moderniška mokslo įstaiga, tvarkoma ne pagal devynioliktojo šimtmečio rusų universitetus, bet pagal naujausius Europos ir Amerikos universitetų pavyzdžius. Mes suprantame ir vertiname tų žmonių idealizmą ir pasišventimą, kurie padėję į šalį pelningus darbus, be jokių asmeniškų išskaičiavimų, net priešingai — materialinio savo aprūpinimo atžvilgiu turėdami menkesnes perspektyvas, nepaisydami daugybės kliūčių ir piktų priekaištų, savo sąžinės balso vedami, dirba didžiai idėjai ir kaip geriausieji Bažnyčios ir tautos sūnūs, katalikų visuomenės remiami, tą idėją įgyvendins.

O mūsų pareiga?

Taigi pareiga, o ne teisė ir ne nauda. Žinoma, grįšime ir prie to, nes universitetas steigiamas ne tam, kad tai būtų graži Lietuvos katalikybės iškaba, bet tam, kad katalikiškoji inteligentija išeitų į gyvenimą ir tą gyvenimą tvarkytų. Bet pirm negu kalbėsime apie tuos patarnavimus, kurių galime tikėtis iš šio universiteto, turime aiškiai nusimanyti apie savo pareigas jam. Katalikų moksleivijai turbūt nereikės gausybės karštų žodžių ir argumentų įrodančių tokio universiteto reikalingumą. Tai jau gražiai suprato kaimo jaunimas. „Pavasario“ kuopos siunčia savo rezoliucijas, sveikinimus ir susirinkimuose surinkę bent po keletą litų siunčia Katalikų Universitetui. Dar daugiau sąmoningumo čia turi parodyti moksleivija. Juk šis dalykas ją tiesioginiai liečia. Tačiau kaip tik dėl to moksleiviui bus ir sunkiau išsiaiškinti šio universiteto reikalingumas ir praktiška jo reikšmė. Žinoma, jis gali tuo tarpu palikti šį klausimą ramybėje ir tikėtis, kad kartu su brandos atestatu jam paaiškės pašaukimas ir gavęs ypatingą dvasios apšvietimą jis pataikys ten kur reikia, kur geriausia. Tačiau suprantama, kad tokios mintys „neužbovys“ rimčiau į gyvenimą žiūrinčio moksleivio. Jei mes džiaugiamės pavasarininko entuziazmu, tai moksleiviui neužtenka tik entuziazmo. Jo pareiga išsiaiškinti visą katalikų universiteto buvimo pateisinimą ir reikalą. Tai jam pavyks pastudijavus eilę straipsnių, kurie tilpo tuo klausimu mūsų spaudoje. Medžiagos rasime: Prof. Pr. Dovydaitis, *Katalikybė ir Mokslas* „Židinys“ 1928 m. 8—9 Nr.; Prof. K. Pakštas, *Lietuvos Katalikų Universitetas* „Židinys“ 1931 m. 9 Nr. ir „Aušra“ 1931 m. gruodžio 2 d.;

A. Maceina, *Katalikų Universitetas Lietuvoj* „Rytas“ 1931 m. IX 26 d.; J. Gobis, *Katalikų Universitetas ir kultūra* „Aušra“ 1931 m. XI. 7 d.; *Katalikų universitetų reikšmė* „Aušra“ 1931 m. XI. 14 d.; *Katalikų universiteto bankas* „Aušra“ 1931 m. XI. 21 p.; E. R., *Šveicarijos Katalikų Universitetas* „Židinys“ 1931 m. 12 Nr. Be to galvojančiam moksleiviui gali kilti naujų, tuose straipsniuose nenumatytų klausimų, tada jis gali kreiptis į „Ateities“ redakciją, kuri pasiryžusi visuomet patarnauti ir išaiškinti iškeltas abejones ir neaiškumus. Taigi pirmoji moksleivio pareiga katalikų universiteto atžvilgiu yva *pačiam įsisąmoninti*, o paskui jau bus nesunku tą idėją išpopulerinti, painformuoti kitus. Toliau moksleiviai turi paremti universitetą piniginėmis aukomis. Ar ne juokingas pasakymas — piniginėmis aukomis! Taip, nuo tos pareigos neatleidžiamas niekas — ir moksleivis turi sumokėti metinę kataliko duoklę *pusę lito*. Turi sumokėti ne iš tėvų gautą puslitį, bet savo uždirbtą ar sutaupytą. Pagalvok, ar gali į metus sutaupyti pusę lito? Mes priemonių nenurodysime, kadangi nedrįstame žaisti su tavo ambicija.

Ką mums duos katalikų universitetas?

Jau mums visai aišku, kad katalikų universitetas Lietuvoje tikrai reikalingas. Suprantame kokia didelė kultūrinė misija jam skirta. Jau sumokėjome ir pusę lito. Tačiau, jei reikėtų atvirai pasisakyti, ar mes į jį stosime, būtų labai nejauku. Kaip čia pasakius... O ar gausime vietas jį baigę, ar neatsargiau pagaliau stoti į valdžios universitetą?

Tas iš pažiūros rimtas ar bent labai svarus klausimas iš tikrųjų yra tik mažas nesusipratimas. Pirma, mes užmirštame, kad Lietuvoj yra tiek neužimtų sričių, kurios laukte laukia lietuvių specialistų ir kurios visai nepriklauso nuo vėjų. Katalikų universitetas ir stengiamasi taip sutvarkyti, kad jis mažiausiai konkuruotų su valdžios išlaikomu universitetu, bet jį papildytų. Katalikų universiteto steigimo faktas dar nemeta prakeikimo valdžios universitetui ir geras katalikas abiturientas, jausdamas pašaukimo į tą profesiją, kuriai rengs valdiškasis, galės be mažiausio sąžinės krimstelėjimo į jį stoti ir jį baigti, bet tai dar neatleidžia jo nuo rūpinimosi katalikiškuoju universitetu. Nėra reikalo taip pat jau dabar rūpintis tuo, kad tokiam privatiškame universitete studijos gali brangiau kaštuoti, vargu ar bus galima gauti stipendiją ir kažin ar beatleis nuo mokesčio. Tuo bus kam pasirūpinti ir apie tai bus galima pagalvoti ir sužinoti jau gavus atestatą. Dabar svarbiausia ir įdomiausia, kurios mokslo šakos bus tame universitete dėstomos, kaip bus dėstomos ir kaip su universitete įgytomis žinomis bus galima pasireikšti gyvenime. Šiuo straipsniu supažindinę moksleivius su aktualiausiu visiems katalikams, o ypatingai moksleiviams, klausimu, kituose „Ateities“ numeriuose smulkiau nušviesime specialinius dalykus ir pamėginsime įsilaužti į dar neatidarytą universitetą.

Stasius Būdavas

Saulėlydžiai kraujuje

Iš romano «Degėsiai smilksta»

Ėjau aštuntuosius metus.

O tada —

Didysis karas žengė baisiais žingsniais. Karas buvo tikras beprotis ir į mažiukų širdis pylė kažkokių biaurių nuodų. Mus — mokyklos vaikus — karas užkrėtė kažkokia neapykanta.

Mano draugai be paliovos žaidė kareivius. Jie kviesdavo mane, bet aš tuomet pasislėpdavau. Aš taip bijojau tokių žaidimų — nenorėjau būti panašus į tuos, kurie žudo nekaltus ir nepažįstamus žmones. Aš bėgdavau nuo žaidžiančio būrelio ir vienas pats kur nors praleisdavau valandėles...

Bet aš matydavau: — mano draugai atsinešdavo ilgus nusmailintus pagaikščius ir puldavo vienas ant kito. Jie šaukdavo, klykdavo baisiais balsais Jų veidai pasidarydavo tokie pikti, negražūs; jų vaikiškose akutėse jau nebelikdavo nekaltojo blizgėjimo.

Paskui jie numesdavo nusmailintus pagaikščius, griebdavo vienas kitam už galvos, plaukų ir permesdavo žemėn. Silpnesnieji bematant jau gulėdavo. Paskui jie pašokdavo ir verkdami bėgdavo namo. Jie šaukdavo mamos, tėvelio vardus Jie verkdavo smarkiai ir ilgai daužydavo namų duris, kol tarnaitė ar tėvelis su mamyte juos, graudžiai verkiančius, įleisdavo.

O aš vis žiūrėjau ir pykau ant karo: kodėl jis išmokė mano draugus muštis...

O karas buvo baisus, beširdis.

Prisimenu gerai — išaugo tada toks didelis rudens vakaras. Iš vakaro ėjo vėjas ir nešė kažkokį nemalonų kvepėjimą.

Mėnulis neatėjo. Žvaigždės buvo kelios ir tos nedrąsios. Kitos — miegojo už debesų...

Mano seselė — Genutė — visą vasarą gyveno pas dėdę ir tetą — Šiauliuose. Jie neturėjo nė vieno vaiko ir todėl kas vasarą, birželio mėn., ją pasiimdavo pas save.

Prieš kelias dienas tėvelis parašė laišką dėdei, prašydamas parleisti namo Genutę. Mat, artėjo frontas ir mes bijojom, kad karas mūsų neatskirtų.

Netrukus dėdė parašė atgal. Jis rašė labai liūdną laišką. Dėdė sakė, kad jam gaila skirtis su Genute. Genutė jam tokia gera, meili ir linksma. Laiško gale dėdė parašė pačios Genutės žodžius. Ji sakėsi esanti sveika ir patenkinta: pas dėdę linksma, ir jei tėveliai norį, ji šiandien parvažiuojanti Ji išsiilgusi motutės, tėvelio ir manęs... Paskui dėdė pridėjo, kad Genutė į

namus parsivešianti ir vieną draugę, su kuria ji labai susigyvenusi. Jos draugė yra našlaitė iš vaikų prieglaudos. Be ašarų ir susijaudinimų ji negalinti skirtis nuo Genutės...

Tėveliai šią žinią buvo labai patenkinti, nes dabar Genutei nebus nuobodu. Labiausia buvau patenkintas aš — būsime didesnė draugija.

Motutė ruošė gardžią lauktuvių vakarienę. Ji dažnai žiūrėjo į laikrodį. Kai ligi traukinio atėjimo beliko viena valanda, motutė mus ėmė raginti į stotį. Tėvelis buvo susirūpinęs ir visa kė, kad dar esą anksti. Jis sėdėjo gonkose ir nulenkęs galvą klausėsi baisaus armotų dundėjimo. Frontas dar buvo toli, tačiau tylus vakaras rusų ir vokiečių trenksmus atnešdavo net ligi mūsų... Buvo liūdna ir baisu...

Pagaliau nuėjom stotin. Motutė liko namuose. Traukinys pavėlavo visu pusvalandžiu. Turėjom dar gerokai laukti.

Stoty labai daug žmonių. Bet visi tokie neramūs ir išsiblaškę. Kai kurie apstojo tėvelį ir ėmė kalbėtis apie karą. Tėvelis kažką pasakojo iš laikraščių. Bet aš nesiklausiau jo žodžių. Mane užvaldė didelė linksmybė ir aš laukiau tik traukinio.

Tuo tarpu iš kiemo stoties įėjo didelis šuo. Aš nenusigandau. Priėjau prie jo ir žiūrėjau. Jis taip pat žiūrėjo į mane, tačiau nepasitikinčiomis akimis. Bet aš nulenkiau savąjį išdidumą ir pirmas jį prakalbinau. Tada jis priėjo arčiau ir apuostė mano rankas, švarkelį. Paskui ėmė vizginti savo trumpą uodegą. Ir pagaliau mes susidraugavom ir pradėjom kalbėtis.

Laikas žengė dideliais vyriškais žingsniais. Kažkas įėjo ir pranešė, kad jau ateinąs traukinys. Visi išėjom peronan.

Į juodą naktį smeigėsi dvi didelės raudonos ir baisios akys — traukinys bėgo prie mūsų. Aš kažko nusigandau, nors ligi šiol dar nė karto nebuvau nusigandęs traukinio.

Traukinys sustojo ir atsiduso. Iš vagonų išvirto daugybė žmonių. Aš stovėjau prie tvoros, o tėvelis bėgiojo nuo vieno vagono prie kito. Bet vis nieko nerado. Tėvelis nuskubėjo prie antro traukinio galo ir dingo žmonių tirštumoj. O tuo tarpu aš išgirdau pažįstamą balsiuką:

— Valyte, eikš čia, toliau mes jau nebevažiuosim.

Tai buvo Genutė. Aš tuoj pribėgau prie jos ir mes pasisveikinom. Netoli jos stovėjo nedrąsi ir liūdnai besišypsanti mergaitė. Ji nedrįso prieiti arčiau. Genutė pribėgo ir atvedė ją prie manęs. Mes susipažinom.

Ji nieko nekalbėjo. Lengvutis šypsuliukas ir toliau virpino jos lūpų kraštelius. Mačiau — ji buvo be galo nedrąsi. Aš ėmiau ją kalbinti.

Tuoj atsirado ir tėvelis. Pasisveikino su Genute. O našlaitė liko dar nedrąsesnė! Bet mūsų tėvelis buvo tą valandėlę nuostabiai geras: jis paėmė ant rankų Genutės draugę ir pakilojo viršum savo galvos. Bet ir dabar mergaitė nebuvo drąsesnė.

Einam namo. Genutė su savo mažąja drauge, aš — su tėveliu. Pasukom į didžiąją gatvę. Visą laiką Genutė vis čiauška, kalba:

— Tėveli, ar jūs gavot mūsų laišką? Dėdė tokį ilgą parašė...

— Gavom, Genut...

— Ir radot, ką aš prašiau parašyti?...

— Radom, Genut, viską...

— Ir kad Valytė parvažiuos su manim?

— Taip, taip, Genut... — tėvelis vis atsakinėjo trumpai. Kodėl jis taip greit pakitėjo? Pažiūrėjau į jį! — tėvelio veide

Kazbekas *„Nauj. Romuvos“ klišė*

mačiau kažkokį susirūpinimo debesėlį. Tačiau aš džiaugiaus. Aš buvau linksmas kad parvažiavo Genutė su drauge.

O Genutė vis kalbėjo. Ji kalbėjo visokius niekus: kaip ji gyveno Šiauliuose pas dėdę, ką matė, ką susitiko, kokia gera teta, kaip ją mylėjo. . Man darėsi dar linksmiau...

Bet tėvelis, rodos, visai negirdėjo jos žodžių. Staiga jis išsitiesė ir nė kiek nebekreipė dėmesio į Genutę. Aš pažiūrėjau į jį. Jis ėjo ir plačias akis kreipė į vakarus... Aš paklausiau:

— Tėveli, kodėl taip žiūri į tą pusę?

Jis tylėjo. Aš patempiau jo apsiausto skverną.

— Palauk, Broniuk, aš pasakysiu paskui.

Genute taip pat nutraukė žodžiu grandinėlę ir akis susmeigė į tėvelį... Valytė taip pat. Geroką galą mes dar praėjom. Paskui sustojom prie žmonių būrelio.

Žmonės žiūrėjo į vakarus. Visi į tą pusę tiesė rankas ir rodė vienas kitam. Pažiūrėjau ir aš. Pro tvorą pamačiau raudoną — kaip kraujas — dangų. Paskui išgirdau žodžius:

— Man rodos, kad ten saulėlydžiai.

— Ką čia, tamsta, kalbi. Tiek vėlai ir jam vis saulėlydžiai. Juk jau ruduo, ne be vasara. Jau kokios trys valandos, kaip saulė nusileido...

— Ne, ne saulėlydžiai. Toj pusėj niekuomet dabar nėra saulėlydžių...

— Taip, saulėlydžiai nėra tokie raudoni ir taip baisiai nedreba... Tik pažiūrėkit kaip ten juda, dreba... A, va... Na, tik... Tik žiūrėkit gerai.. Kokia aštri juosta... Kaip kraujas...

— Ne, ne, čia ne saulėlydžiai...

Aš pasilipau ant tvoros skersinių ir paleidžiau žvilgsnius į vakarus... Kažkokia baimė sujudino mane. Visa padangė aštriu gabalu buvo raudona. Tas raudonumas kažkaip keitėsi, virpėjo...

— Ugnis yra čia ir tiek... Karas, aiškus daiktas... Jau svilina kokį mieščiuką, biesai...

Toj pusėj netrukus ilgu, dusliu balsu sudundėjo. Ir dar kelis kartus...

— Girdite, ar aš nesakiau — mušasi juk.. Ruskiai ir vokiečiai...

Vyrai valandėlę nutilo. Paskui vėl atsirado žodžių.

— Ale kas čia būtų... Kokia vieta, ar jūs nenurokuojat?...

— Bala žino. Čia lyg Plungė, lyg Telšiai...

— Ne, čia dar toliau... Plungė ne toj pusėj. Telšiai taip pat...

— Žiūrėkit, žiūrėkit tik — kaip smarkiai plečiasi. Matyt aiškiai, kad čia ugnis... Ne saulėlydžiai, ne...

Visi nutilo. Nė pusės garso. Vakarų drebantis raudonumas užėmė dar didesnį daugaus gabalą... Aš tuoj nulipau nuo tvoros skersinio. Man darėsi baisu. Aš tėveliui liepiau eiti į namus.

— Tuoj, tuoj, o mergaitės kur?..

— Mes esam, atsiliepė Genutė — einam, tėveli, mes taip nenorim žiūrėti...

Tėvelis išėjo iš būrio ir mes nuėjom. Iš ten daugiau nė vienas neatsiskyrė. Visą laiką — kol parėjom namo — tėvelis nieko nekalbėjo.

Tarpdury jau mūsų laukė mamytė. Ji sakė senai laukianti. Genutė pribėgo ir apsikabino ją. Paskui mamytė apkabino našlaitę ir klausė jos vardo. Valytė atsakė labai nedrąsiai.

Man liko taip linksma, kad aš viską užmiršau. Mano akyse jau nebevirpėjo baisus vakarų raudonumas. Mes pradėjom krykštauti, šūkauti. Paskui valgėm gardžią vakarienę...

Tačiau tėvelio skruostuose kažkas buvo įsegęs tamsius ir graudžius šešelius... Mamytė buvo linksma. Paskui aš pama-

čiau, kad ji tik tokia stengėsi būti. Mamytė visą laiką mus ragino valgyti, tačiau jos akyse aš mačiau kažkokį nesuprantamą ilgesį, kažkokį nujautimą baisių, šiurpulingų, neišvengiamų ir nepraeinančių daiktų...

Ir mano vaikišką džiaugsmą dabar kažkas ėmė smaugti, žudyti...

Tik Genutė buvo linksma be galo. Ji vis čiauškėjo, kaip gegužės mėnesio vyturiukas ir daug daug kalbėjo apie dėdę. Ji ragino Valytę, kad valgytų, ir pati daug valgė.

Tėvelis priėjo prie lango. Langinės dar nebuvo uždarytos. Priėjau ir aš. Prieš mano akis virpėjo juoda naktis. Toliau — skliautų begalybėj — buvo raudona, krauju patvinusi padangė!..

Aš žiūrėjau į tėvelį. Jis netrukus nuleido galvą. Tuoj priėjo mamytė, padėjo ranka ant tėvelio peties ir kažką jam šnibždėjo...

Staiga dunkstelėjo ir mūsų troba suvirpėjo. Mamytė tuoj pasitraukė nuo lango. Tėvelis ir aš pasilikom vietoj.

Genutės balselis ėmė silpnėti, o paskui ir visai nutilo Plačiomis ir liūdnomis akelėmis ji žiūrėjo į tėvelius... Valytė sėdėjo prie nebaigto valgio.

Su tėveliu aš vis žiūrėjau į kruvinus vakarus. Mane supo kažkokia baimė, bet aš žiūrėjau...

Toli — už miesteių ir miškų — kvėpavo baisi ir užkietėjusi — karo krūtinė... Karas ėjo baisiais žingsniais mūsų linkui...

Aš, rodos, savo ausyse girdėjau baisius trenksmus.

R. Billinger

Užšalęs langas

Sparnai plaštakėlių užgavo?
Ar sausas lapelis ant veido tavo
Rudens ąžuolų?
Žibutės kurpaitę mažytę
Nykštukas ar milžinas šį rytą
Paliko ant lango stiklų?

Šventųjų šventasis,
Ar gali būt mano langas tasis
Monstrancija ar taip?
Tenai dieviška širdis Jėzaus,
Tenai dieviška širdis Jėzaus
Įšalo į šibą tikrai.

Vertė *Bern. Brazdžionis*

J. Gustas S. S.

Plaštakė

Paklausyk šito atsitikimo, kuris jei ne tikras tai vykusiai sugalvotas. Iš New Yorko eina traukinys į S. Franciską, traukiamas didelio amerikoniško garvežio. Pačiame greitume pasigirsta skaudus švilpukas, pavartojami suslėgto oro spaudžiami stabdžiai - Westinghause. Besiverčiant liepsnoms iš bėgių ir ratų, traukinys sustoja... girioje... naktį. Iš vagonų šoka lauk... milijonieriai, klausdami, kas atsitiko. Niekas nieko neatsako. Bėga pas mašinistą.

— Kodėl traukinys sustojo?

— Pryšaky tarp bėgių, — atsako tas išbalęs ir persigandęs,—kažin kokia juoda žmogysta mojavo ir mojavo rankomis, kad tik sustabdyčiau!...

— Žmogysta? tarp bėgių?... Pažiūrėkim, gal jau bus suvažinėta.

— Ne, negal būt, ji vis atbula bėgo taip greit kaip traukinys, vis mojuodama sustabdyti.

Visi keleiviai pasipila iš vagonų ir klausinėja, ieško nakties tamsumoje paslaptingo asmens. Drąsesnieji paeina pirmyn keletą šimtų metrų ir netrukus grįžta nusigandę ir nustebę. «Stebuklas, Laimė, Malonė!»... Ką gi jie rado? Ogi netolimos upės tiltas buvo sugriuvęs, ir palinkę dviejų bėgių galai tysojo ant pragarmės. Tada visi dar labiau užsidega noru sužinoti tą paslaptingąjį asmenį, kuris juos išgelbėjo is tikro mirties pavojaus. Tačiau visi ieškojimai buvo veltui... Galų gale viena Miss pribėgusi prie garvežio pirmagalio sušunka:

— Ponai ir ponios, atradau stebuklingąją mūsų išgelbėtoją!

— Išgelbėtoją? — suaidėjo visur — Kas?... Kur?...

Miss atidaro geležinį sietą, saugojantį vienintelį ties garvežio viduriu įtaisytą žiburį, paima mažą baltą plaštakėlę ir garsiai taria:

— Štai kas mus išgelbėjo!

— Kaip?... Ji?.. Kaip?..

— Štai kaip: — ir pridėjusi plaštakėlę prie stiklo vidurio išskečia ir suglaudžia jos sparnelius. Tarp bėgių pasirodo lyg žmogysta mosuojanti rankomis.

Ta, o ne kažin kas kitas, buvo vienintelė traukinio sustojimo priežastis: kinematografiškas atsitikimas. Tuoj prasideda ginčas, kam turi priklausyti tas brangus gyvūnėlis. Ponai varžosi, ir galų gale turtingiausias įsideda į savo piniginę.

Sakau, jei netikra ši pasaka, tai...

* * *

Tačiau vienas yra tikras ir neišgalvotas dalykas, kas atsitiko, atsitinka ir atsitiks ir ne vieną sykį, tau, jaunas skaitytojau. Ateis diena (jei dar neatėjo, to tu paklausk savo sąžinės), kada tu išgirsi savyje skaudų švilpimą, stabdžių spiegiantį čirškimą, paslaptingą balsą: — Sustok! Sustosi ir nežinosi kodėl: pasidairęs stebėsies pats savimi: kam nutraukei tą darbą, tą draugystę, tuos santykius, tų idejų, tų užsimojimų vykinimą ir t.t Ir tu, kaip tie keleiviai, sukinėsiesi klausinėdamas, tačiau į tavo klausimus tuo tarpu niekas neatsakys. Bet po kurio laiko ir tu, kaip tie drąsuoliai, kurie bėgiais pirmyn ėjo, sušuksi: Laimė, stebuklas, apvaizda! Kas būtų buvę, jei būčiau likęs toj pat draugijoj, turėjęs tuos pat santykius, begyvendinąs tas idejas, bevykinąs tuos užsimojimus! Būčiau tikrai žuvęs!... Tada ir tu norėsi pažinti, kas tave sustabdė Ar patirsi? Jei tai tau pasiseks, tai nusistebėsi pamatęs, kad tai buvo, iš paviršiaus žvelgiant, maži, paprasti, be reikšmės dalykėliai, kai kurie kūdikystės žaislai, kurie vis dėlto tave sustabdė Westinghouse ir neįleido įpulti į pragarmę. Kai kurios maldelės, viena *Sveika Marija* sukalbėta kas vakarą, tyrieji tavo vaikystės pamaldumo užsidegimai, meile liepsnoją susitikimai ir atviri pasikalbėjimai su Jėzumi Eucharistijoje, stosis tau tada prieš akis lyg ta maža plaštakėlė, kuri sugebėjo sulaikyti tūkstančių tonų sunkumo traukinį.

Vienas asmuo kartą prisipažino sakydamas: «Kad visas savo gyvenimo išpažintis aš esu atlikęs su dideliu atvirumu, tai turiu dėkoti keliems vieno pamokslininko žodžiams, nušviečiantiems vieno mirštančio žmogaus būklę, kuris pirma blogai atlikdavo savo išpažintis».

Maži dalykėliai

Platonas puikiame savo rašinyje pavadintame S o k r a t o A p o l o g i j a t. y. Sokrato apgynimas, rašo, kad Sokratas vis kartodavo: «Jei nejaučiu savy stabdančio Dievo ženklo, esu tikras, kad tai, ką darau, yra geras dalykas. O kadangi stojant prieš teismą Dievo ženklas manęs nesulaikė, reiškia, mirtis man nekaltam teismo skirta nėra blogas dalykas, bet priešingai, geras». Tas vadinamas Dievo ženklas nebuvo šio pasaulio Sokrato sargas arba demonas. Vieni sako tai buvęs paprastas sąžinės balsas, kiti būk nepaprasta, ypatinga Dievo dovana.

Ne mūsų dalykas ginčytis ir spręsti kas tai buvo, nes mes turime savyje ne Dievo ženklą, bet patį Dievą, dėka brangios Jo dovanos, vadinamos *malone* (gratia). Ji veikia mumyse taip kaip kūne gyvybė; ji yra centras, iš kurio kyla mūsų veiklumas, naujos dieviškos gyvybės versmė.

Taip ir tu, jaunas skaitytojau, turi mąstyti, kuriam kai kurios maldos ir religinės prievolės atrodo gal per daug sunkios ir nuobodžios. Vargas tau, jei tai atlieki ne tik su paprastu nuo-

boduliu, kuris kyla iš nevisai nugalėto ištižimo, bet tiesiog su pasipriešinimu, net pajuoka. Tai būtų lyg valgis kemšamas prievarta, be apetito: tada maistas ne maistas, bet nuodai.

Pramatau tavo vieną pastabą: «Šeimyna, mokyklos, draugijos kai kurie reikalavimai mane verčia atlikti tokias religines pareigas, kurios man nepatinka». Atsakau: — Tai liūdnas ir graudinąs reiškinys kuri tu turi nugalėti. Pritaikink ir čia seną ir išmintingą posakį: k a s r e i k i a, t a i r e i k i a, kurio prasmė, manau yra ši: tai, ką privalome daryti iš būtino reikalo, darykim, kaip sakoma, ne krimsdami retežį, bet su noru, su pilnu valios patraukimu ir užtat turėsime nuopelną. Žinok, kad amžinosios tiesos (Dievas, nemirtinga siela, malonė, atpirkimas, dangus ir t. t,) tavy turi būt gyvos, tu jomis turi gyventi. Tam, kaip ir visokiam kitam gyvenimui, yra reikalingas maistas, be jo — mirtis. Todėl religinės prievolės tau turi būti lyg kvėpavimai, iš kurių gauni *tikėjimo deguonį*, dėl kurio nuolankiai priimi tas tiesas kaipo tikriausią realybę ir pagal jas gyveni. Be to, religinėms prievolėms tu Dievui privalai ir kilnausią pagarbą. Pagaliau, žinok, (ir tas dalykas, nors čia iš eilės yra paskutinis, tačiau savo svarba nėra paskutinės vertės) kad tu tomis mažomis ir lyg neužčiuopiamomis prievolėmis krauji lyg į kokį sandėlį tai, kas vėliau tave sustabdys, švilps, parodys prieš akis raudoną šviesą, reiškiančią, kad tuo keliu negalima toliau važiuoti, kur ir bus tavo išgelbėjimas. Šių laikų medicina atrado, kad skaudžiausių ligų priežastimi yra labai maži gyvūnėliai, mikrobais vadinami. Nors jie ir mažyčiai, tačiau dėl jų greito veisimosi ir begalinio skaičiaus, tampa baisiais žmogaus priešais. Tas pat atsitinka ir dvasiniame gyvenime. Tavo tvirtai tikimos ir šventu paprastumu atliekamos religinės pareigų plaštakėlės atliks savo darbą, jos mažos, menkutės, bet diena iš dienos jų skaičius didėja, jos reikale tave išgelbės. Taigi mąstyk d a b a r, apsirūpink d a b a r ir būsi pramatęs ir apsirūpinęs t a d a.

Juozas Meister

Kas jisai? — paklausi akis pastatęs. Tai buvo (ar geriau sakant dar yra, nes dar tebegyvena), jaunas elzasietis, kuris padarė didelį malonumą didžiajam mokslininkui Pasteurui. Pasteuras buvo atradęs skiepus prieš pasiutimą ir jau daug sykių buvo juos išbandęs su gyvuliais ir tik laukė progos su dideliu nekantrumu, kada galės panaudoti savo išradimą žmonėms. Tos progos jis sulaukė 1886 metais, kai pas jį buvo atneštas vaikutis Meister, įkąstas pasiutusio šuns. Pasteuras buvo labai patenkintas, ne vaiko nelaime, bet proga, kuri pirmą kartą leido jam išmėginti savo vaistą su žmonėmis. Įleido skiepus vaikui po oda ir neramus per keletą ilgų valandų laukė, kas bus. Vis kartojo vienas sau: — Na kažin .. mirs... išgis?.. ir nė valandė-

Pr. Naujokaitis

Ieškojimas

Išėjo visi mano viešpačiai:
Stalai jiems per aukšti manų seklyčių,
Jei ir grįžtų — nebekviesčiau jų:
Nebijau, klajodams kad paklysčiau.

Eikše, drauguži mano mielas
Tu amžinas mano ieškojime!
Šalikelėj sėdėsime mes visą dieną,
Prie miesto vartų, kur keleiviai išeina į kelią tolimą.

O vakarais nusileisime prie laiptų,
Kur žemės dvasios eina samstyti vandens, —
Iš nežinios bangų supinti pasakaitę
Ir burt, kad amžiai niekad nepasens.

Žinau jau žemės pasakas visas,
Lašus visus į jūrą plaukiančius jau suskaičiau,
Bet, juo arčiau tylusis nežinios bangavimas,
Vis kloniuose tuščiau, tuščiau, tuščiau!...

Prie vandenų, prie upių eleksyro
Sustokime, mano šventasai ieškojime!
Ir laukime — lai akmenys smėlin sudyla —
Kol paslaptis surinksime prabėgančių bangų
vaitojime!
Išėjo visi mano viešpačiai,
Ir atgal nebekviesiu jų!
Palaimink mano širdį ieškančią,
O palaimintasai ieškojime užburtų paslapčių!

---

lės neatsitraukė nuo vaiko, kuris ramiai sau miegojo. Kai nubudo, jau buvo sveikas. Dabar tas pirmasis išgydytasis yra durininku garsiame Pasteuro institute Paryžiuje, kur yra prirengiami skiepai ir daug kitų gerų vaistų. Ar neatrodo tau labai reikšmingas tas įvykis: kad pirmasis išgijėlis iš baisios ligos yra dabar tų namų sargas, kuriuose prirengiami vaistai tūkstančiams kitų ligonių. Linkiu to ir tau, malonus skaitytojau; kad ir tu galėtumei pasisakyti sau ir kitiems:—Dabar išbandau, išmėginu, darau tą, kas ateityje atneš pagalbą, išganymą man ir daugumai kitų. Tik pagalvok ar ne ta prasme dabar gyvena mūsų tarpe ir neša mums pagalbą tie karžygiai, kuriuos mes vadiname šventaisiais? Juos stenkis pažinti, ypač tą, kurio vardu vadiniesi.

Pr. N.

Lazdynų Pelėdos „Stebuklingoji tošelė“.

(Literatūrinio nagrinėjimo eskizas)

„Stebuklingoji tošelė“ tai vienas trumpučių Lazdynų Pelėdos kūrinėlių. Bet jis charakteringas — čia gamtos fone, dvelkiančiam pasakišku paslaptingumu, vyksta liūdni įvykiai, pagimdyti dvaro aplinkumos, kuri, kaip paprastai L. Pelėdos raštuose, veikia neigiamai, su tam tikru fatališkumu.

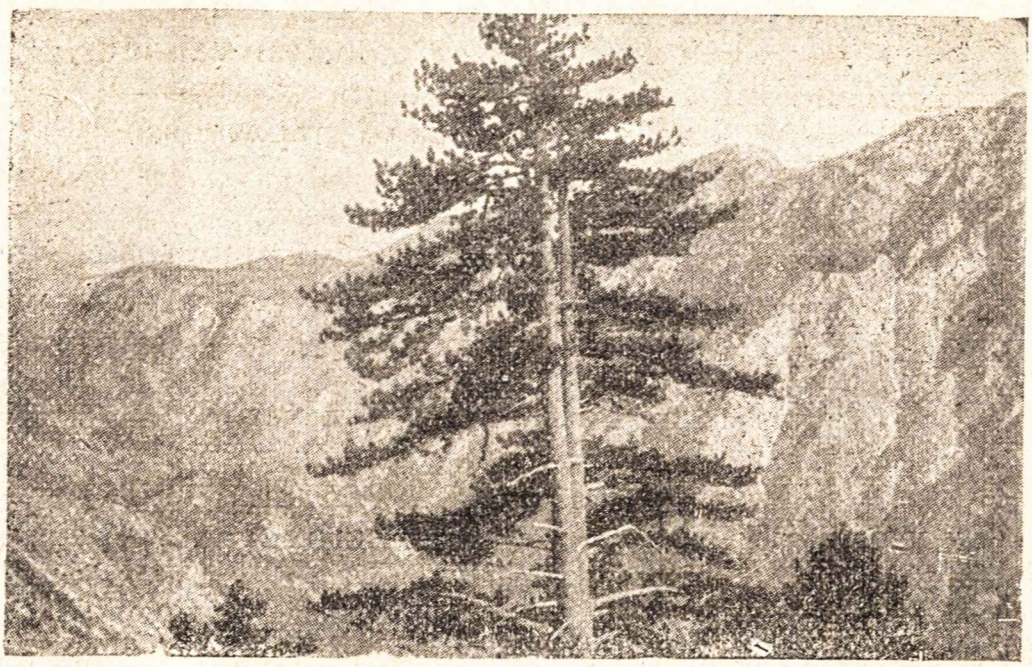

Graikija. Parnasas. *„N. Romuvos“ klišė*

K o m p o z i c i j a. Kūrinėlis prasideda pasakojimu apie slėpiningą Biveinės girią. Ją kiekvienas žemaitis žino; nors pats jos ir nematė, tai bent dainose girdėjo apie ją dainuojant. Ji nuo senovės neprieinama ir pilna paslapčių. Didžiausia paslaptis — „Bivainės driskis“. Jis nieko blogo niekam nedaro, tik klajoja ir pučia gavo tošelę. O ši paslaptinga. Kas jos balsą išgirsta, tas jau amžinai nenumirs. Dėlto ir bijo jo žmonės. Tai tokia pradžia. Pasakiškas fonas jau suintrigavo skaitytoją. Jau jis neatsiliks nuo pasakotojos, bet eis drauge su ja ieškoti paslaptingumo priežasčių. O pasakotoja ir veda jį tolyn. Pasirodo, kad „Bivainės Driskis“ kada nors taip pat buvo mirtingasis žemės sūnus, toks žmogus kaip ir kiti. Tik jo dalia buvo kitokia. Jis — našlaitis, net nežinomų tėvų sūnus, svetimų užaugintas.

Čia jau iškyla dramatinė intryga. Jo psichikos struktūra kitokia negu aplinkinių žmonių. Juk jis niekad meilės nematė,

niekad sotus nebuvo, niekada žmoniškų drapanų neturėjo; visi iš jo juokės, o jis juoktis nemokėjo, tik savo paties darbo suktine tošele grojo liūdnas gaidas. Tokia sielos būklė jau yra pakankamas pagrindas tragedijos intrygai. Veiksmas prasideda. Juozelis jau dvare dirba. Jo virpančiai sielos stygai atsiliepia kita styga. Dvare taip pat dirba Onytė. Ji tokia pat našlaitė kaip ir jis. Kaip pavasario žiedas prasiskleidė abiejų širdys. Tik štai, giedrioj padangėj susyk iškyla audros debesys. Ištvirkęs dvaro ponaitis pavilioja Onytę, Juozelio dramatinis pergyvenimas pasiekia kulminacinio taško. Jis vidaus jėgos žadinamas veikti. Bet kaip? Juk jis pats silpnas, jis niekad nieko nenuskriaudė; net nekyla jam mintis ką nors kita sutriuškinti, nušluoti kliūtis. Jis dar groja — be galo liūdnai ir taip, kad girdėtų Onytė. Bet veltui. Onytė jau nebegrįžta. Kova aukščiausiam įtempime, kova paties su savim. Ir kas laimi? fatališkumas! Juozelis pats save sutriuškina. Jis atkeršijo ponaičiui, bet savo paties auka: naktį po ponaičio langu pasikorė.

Jau svarbiausio aktoriaus nebėra. Jį intryga privedė prie katastrofos. Bet dar liko kiti du: Onytė ir dvaro ponaitis. Dabar ir Onytės gyvenime atsiranda stipri jėga, kuri ją skatina veikti. Iš vienos pusės ponaičio meilės atšalimas, o iš kitos— Juozelio tragiška mirtis. Na, ji ir verkia, bet taip, kaip tinka apvilkai mergaitei — našlaitei. Ji miršta iš skausmo miške ant Juozelio kapo. Ir ją likimas parbloškė ir sutriuškino. O ponaitis? Jis kaip ir visi tuščiadvasiai, pasitraukia iš scenos, tartum, nebūtų nieko įvykę.

Žemės gyvenimas pasibaigė. Rodos ir veiksmas turėjo pasibaigti. Bet ne. Gyvenime padarytas nusižengimas prieš prigimtį. Juozelis — savižudys. Fatum baudžia. Onytės siela nuskrido pas gerąjį Dievulį, nes už jos didį gailestį atleidžiamos nuodėmės net ir už žalių rūtelių nedabojimą. O Juozelis turi žemėje klaidžioti ir groti savo stebuklingąja tošele, nes jo siela maištinga. Čia veikia jau ne pats veikėjas, tik kitos nežemiškos jėgos, kurios tošelės balsu verčia budinti ramiai miegančias širdis. Tai toks finalas.

S t i l i s t i n ė s p r i e m o n ė s. Stilius ir kalba derinasi su visa kūrinėlio išvidine kompozicija. Kur pasakiškas fonas, ten ir kalba, kaip liaudies pasakų; kur daugiau realaus gyvenimo, ten ir kalba paprastesnė, dialogais pagyvinta ir net su tam tikra ironijos priemaiša. Pav.,

„Bet dvare gyveno jaunas ponaitis, neapsakomai smailus prie jaunų merginų; įsispitrėjo nevidonas į vargšę Onytę ir pajuokauti su ja užsimanė".

Pacituotas sakinys labai derinasi su ponaičio verte. Čia tartum, visai nejučiomis iškyla autorės nepalankumas nedoram ponaičiui. Ji to nepasako, bet vidujinė stiliaus kalba apie tai aiškiai kalba.

Kur reikia didesnį efektą sukelti, vartojamos antitezės, prieštaraują palyginimai ir paralelizmai. Štai keli pavyzdžiai:

„Nenumirė vaikas badu, nors niekada sotus nebuvo; nuogas nevaikščiojo, nors niekada drapanų neturėjo“...

„... išblyškusiu veidu kaip lelijos žiedas .. Susiartino vargšų širdys, ir jausmas, grynas, pirmasis kaip pavasario žiedas nekaltas“...

„Tai giria ūžia ir gaudžia, tai vėjas tarp šakų dejuoja... Ne, tai ne giria gaudžia, ne vėjas dejuoja... tik viena tošelė taip dejuoti temoka, mielojo Juozelio tošelė“...

Paralelizmas labai primena liaudies dainų paralelizmus. Ir iš viso šis kūrinėlis turi daug liaudies kūrybos elementų. Pasakiškumas, vietomis dainų žodžiais ataustas, dar ir liaudies simbolikos įpinta. Žodžiu, stilius gyvas ir lankstus, lengvai tarnaująs išvidinei kūrinio ekspresijai. Kiekvienai sielos nuotaikai ir įvykio tempui atatinka ir stiliaus ekpresingumas ir tempas. Subtilus švelnumas ir užuojauta kaitaliojasi su tylia rezignacija, audringumu ir net komiškumu.

I d e o l o g i n i s e l e m e n t a s. Gyvenimo tikrovė „Stebuklingoj tošelėj“ taip traktuojama, kaip paprastai L. Pelėda yra pratusi traktuoti. Kur kaimas susiduria su dvaru, ten įvyksta kas nors negero. Našlaičiai, Juozelis ir Onytė, patenka į dvarą, ir ką tik pradėjusi šypsotis laimė šalnos pakandama. Našlaičiai abu dori. Jie negali kitiems blogo padaryti, verčiau patys save sutriuškina. Dvaro ponaitis — ištvirkėlis, bedvasis, tačiau jo rankose galia visa savaip pakreipti. Čia skaudi gyvenimo ironija! Kas turėtų gyventi, turi žūti.

Ne tik dvaro ir kaimo problema čia traktuojama. Paimkim Juozelio ir Onytės akciją. Čia iškyla vyro ir moters charakterio skirtumas. Juozelis verčiau pats palūžta, bet savo širdies jausmų negali išsižadėti. Onytė — lengvabūdė, lengvai įtiki ponaičio maloniems žodeliams, jos negali sulaikyti nei graudus Juozelio tošelės verksmas. Tik Juozelio tragiška mirtis ją vėl susyk pakreipia į kitą pusę. Ji rezignuoja, ir ją pavilioja, jau dabar tikrai paslaptingas, tošelės balsas.

Ir dorovinės problemos čia randa vietos. Onytei leidžiama nueiti pas gerąjį Dievulį, nors ji ir buvo praradusi skaistų žalių rūtų rūbelį. Atgaila ją išgelbi. Ji vėl iš Juozelio gauna skaistų rūbelį. O Juozelis, nors ant jo kepurė ir rūtos žaliuoja, bet jis negali nueiti pas Dievulį, iki teismo dienos turi groti tošele ir tuo atpirkti savo kaltę, nes jis maištingos dvasios, jis sulaužė prigimties dėsnius ir nepadarė atgailos dar gyvas būdamas.

Myk. Linkevičius

Skambantis pasaulis

Ir skamba pasaulis auksiniais garsais,
pasaulis skaidrus, viršžvaigždinis,
kur širdys, plasnoją jaunatvės sparnais,
liks amžių simfonijos pynės.

Nei liūdesio, nei skausmingųjų žaizdų,
nei kerštо, pavydo, nei melo — — —
Gyvenimas — tik vienas žodis: — saldu,
gyvybė — tik perlo kristalas.

Kas verkia ten, kryžkely? Mūsų dalia?
O, ne — tai dalia jau palūžusių,
mūs dalią apšlaksto dangus saulele,
o mes ją — pavasarių ūžesiu.

Nes skamba pasaulis auksiniais garsais,
pasaulis už mėlynų tolių,
kur niekas širdžių niekados nesužeis,
nedegins gėlų vitrioliu.

„Stebuklingojoj tošelėj" galėtume ieškoti ir gilesnės prasmės. Pati stebuklingoji tošelė tai, tartum, koks ano pasaulio balso simbolis, žadinąs miegančias širdis, tai, tartum kūrybinių užsimojimų kibirkštėlė, tartum užburtas pašaukimo balsas, kurį jau išgirdus negalima nurimti. Nors sunkus tas kelias, į kurį išviliojo stebuklingoji tošelė, bet jis yra tikrojo žmoniškumo kelias:

> „Nepaprastas tai švilpesys, dėl to ir bijo jo žmonės: ligi kas jo pasiklauso, amžinai nelaimingas tampa: liūdna jam lieka pasauly, nuobodu tarp savųjų; širdyje pakyla keisti troškimai, ilgesys, ir pradeda svajoti apie tai, ko šiame pasaulyje nėra, ko gyvenimas duoti negali, apie ką dar niekas nieko nežino... Toks žmogus pasidaro lyg pamišęs: kas valandą jam liūdniau, kas valandą blogiau; ir vargsta, kaip bėdina svajotojo širdis, kol baltasis mirties angelas nepadės ant jos savo šaltos rankos ir nenuramins gyvenimo kančių. Tačiau šitie nelaimingieji nesigaili nustotosios ramybės, nes ramybe gali vien kirminas pasitenkinti, ne žmogus"...

Tai ištikro į gyvenimą ir į tikrąjį žmoniškumą šaukiąs balsas. Žmogus savo žmoniškąją vertę turi sau per skausmus išsikovoti, bet išsikovojęs — nesigailės!

Br. Stočkus

Fr. G. W. Hegelis

1770—1831

Prieš šimtą metų mirė Hegelis. Tai buvo didis minties žmogus, iš kelių sąvokų sudaręs ir išvedęs savo pasaulio būties ir pažinimo sistemą. Ir kiek ją konstruodamas iš sąvokų matematikos būdu jis buvo genialus, tiek jis klydo, prieštaraudamas tikrovei, net patiems pagrindiniams jos ir žmogaus galvojimo dėsniams. Jo mokslas painus ir sunkus. Kaip ir kiekviena abstrakti sistema, taip ir jis neturėjo ir neturi tos reikšmės, kiek jos turi Hegelio gyvenimo, praktinės filosofijos pažiūros, jo istorijos filosofija, ypač valstybės filosofija. Hegelio sistemos vertinimas įvairiais tarpais buvo nevienodas, jis buvo tai daugiau, tai mažiau reikšmingas, bet, ypač jo pažiūros į valstybę, daug randa savo šalininkų ir yra daugelio teorinių ir praktinių paklydimų atrama ir pagrindas. Pav., nacionalistinis tautos ir valstybės dievinimas yra tikrai hegeliškas, nors jis gali būti kilęs ir iš kitų šaltinių, nes Hegelio pažiūros į valstybę visai naujos irgi nebuvo. Jis jas tik pagrindė savo teorija filosofija.

Sunku trumpai išdėstyti, kas Hegelio sistemoj svarbiausia. Ji sunki ir paini įgimtam mūsų galvojimui ir daiktų pasaulio pažinimui, ant kurio remiasi amžinai didinga *philosophia perennis*, tolima ir svetima. O ir jo gyvenimas nupasakotas labai trumpai, nes šitą darbelį laikas apribojo. Daugiau dėmesio verta jo jaunystė, jo dvasios formavimosi metai, kurie skaitytojams, žinoma, už visa artimesni. Tai rodosi ir tikslinga, nes žmogaus gyvenimo, asmens istorijos, yra dvi svarbiausios dalys (jei neskaityti išviršinio gyvenimo rėmų): jo dvasios augimas ir jo kūryba. Hegelio kūryba yra jo sistema.

Hegelio protėviai kilę iš Švabijos Pietų Vokietijoj. Jurgis Wilhelmas Friedrichas, gimęs 1770 m. rugpiūčio 27 d., buvo vyriausias hercogo valdininko sūnus Stuttgarte. Tas švabų miestas Vokietijos pietuose davė labai gerų progų kūdikio ugdymui. Gražus jaukus slėnis, kur galima rasti vienatvę ir gamtą, o iš kitos—triukšmingas su visomis socialinio žmonių gyvenimo sunkenybėmis ir problemomis, — tai du poliai, tarp kurių plėtojasi kūdikio siela.

Kūdikystė buvo rami ir greita. Jau anksti vaikas ėmė rodyti poeto gabumų, bet dar stipresnis už juos buvo jo palinkimas visa pastebėta, patirta bendrinti, sintetinti. Todėl dažnai jis palikdavo žaidimo draugus ir gretindavosi prie vyresniųjų—mokytojų, svečių, kurių tėvo namuose dažnai būdavo.

Penkių metų sulaukęs jis jau mokėsi kai kurių dalykų, o septynių metų pradėjo lankyti Stuttgarto gimnaziją. Mokyklinio gyvenimo tvarka suvaldė prigimtą jo jausmų ir fantazijos eks-

centriškumą. Šalia gimnazijos, kurios programą tais laikais sudarė daugiausia klasikiniai graikų ir romėnų dalykai, privačiai jis mokėsi geometrijos ir astronomijos. Mokėsi labai pavyzdingai. Ypač jį mylėjo jo mokytojas Löffler, padėjęs jam literatūriškai išsilavinti. Tačiau daugiau už literatūrą jis interesavosi, kaip didėja jo žinių apimtis. Anksti jis pradėjo nusivokti ir istorijoj, ne kaip laisvoj įvykių eilėj, bet kaip vieningame žmonių gyvenimo vykime. Sprendė ir moralinius klausimus.

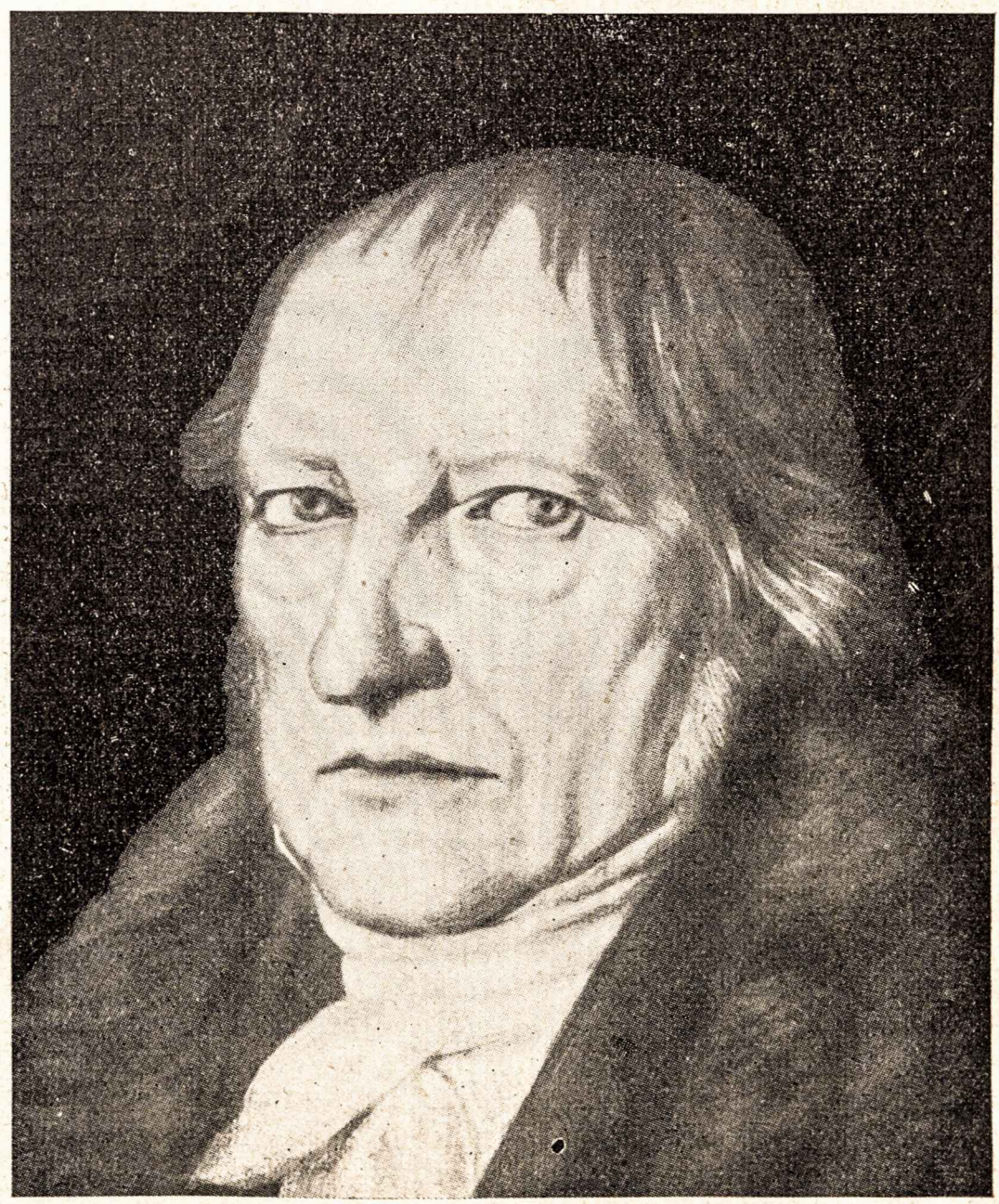

Hegelis «Židinio» klišė.

Graikų ir romėnų rašytojai, filosofai ir buvo svarbiausias jo mokslas. O realinius mokslus, kaip jau minėta, jis pažino ne tiek mokykloj, kiek privačiai mokydamasis. Gilus jo įsigyvenimas į graikų kūrybą jį atstūmė nuo krikščionybės, kuri, jo manymu, temdanti gyvenimo giedrumą. Taigi, jo protinio lavinimosi

dvasia buvo racionalistiška, apšvietos dvasia. Pirmi pažinti filosofai bus buvę Locke, Hume ir K a n t a s, kurio *Kritik der reinen Vernunft* jis perskaitė būdamas 19 metų. Literatūros ir kitoki žurnalai padėjo susidaryti jo šaltam kritiškumui. Plati ir gausi, ypač filosofinė, lektūra sudisciplinavo jo didelį palinkimą aktyvia reikštis savo mokslinėmis nuomonėmis. Skaitydamas jis kantria pratinosi išklausyti ir svetimų pažiūrų...

1788 m. rudenį baigęs gimnaziją ir gavęs hercogo stipendiją, jis įstojo į teologinio lavinimo įstaigą Tübingene, kur turėjo pagal tradiciją studijuoti teologiją ir filosofiją. Ta da jis gerai susidraugavo su žinomu filosofu Schellingu ir poetu Hölderlinu, su kuriais kalbėdavosi mokslo klausimais, nagrinėjo Kantą ir Platoną. Ir dabar jo gyvenimas paprastas, santykiai su žmonėmis vienodi ir nepainūs, be intrigų ir katastrofų, kokių mes visi pergyvename. Bet užtat jo sielos gyvenimas viršijo kasdieniškumą, pasižymėdamas proto pajėgų augimu, pažinimo plitimu. Visokius gyvenimo ir minties priešingumus pripratęs filosofiškai išaiškinti ir išspręsti, jis buvo pastovus ir tvirtas.

Universitetiniu gyvenimu jis tačiau patenkintas nebuvo. Mat, teologijos studentai toj įstaigoj buvo auklėjami, laikomi tam tikroj vyresniųjų priežiūroj. Jų gyvenimas pasidarė kiek įvairesnis, kai kilo prancūzų revoliucija. Teologai auklėtiniai tada buvo susidarę politinį klubą, visu savo užsidegimu užstodami revoliuciją [1]).

1770 m. jis jau gavo filosofijos magistro laipsnį. Jo mokslo bandymuose žymu, kad jis buvo ypatingai gerai pažinęs Kantą, kurio kai kurias pažiūras jau tada kritikuoja. Čia matyti ir aiški jo sistemos užuomazga. O darbe, kurį jis rašė 1793 m. baigiamiesiems egzaminams, jis stengiasi išvesti griežtą skirtumą tarp pozityvės ir racionalės religijos, laikydamas pastarąją nepasiekiamu idealu. Čia jau aiškiai matyti visa apšvietos įtaka, kuri jame reiškėsi.

1793 m. rudenį baigęs studijuoti teologiją, Hegelis persikėlė į Berną, gaudamas ten namų mokytojo vietą, likęs ten iki 1796 m. Šiame laikotarpy jo proto vispusiškumas ypatingai žymus: jis studijuoja ne tik plačią gamtą, žmonių gyvenimo formas, bet susipažįsta ir su technika ir kt. Be to, «būdamas namų mokytoju Berne, Hegelis visai emancipavosi nuo negyvos Tübingeno teologijos». Racionalizmo dvasia jame įsigalėjo. Krikščionybėj jis pradėjo matyti daugybę fantastiškų legendų ir mitų.

Šiuo tarpu reikia pažymėti jo meilės idėja, kuri jį ypatingai interesavo. Meilą jis laiko proto analogija. Ji yra perėjimas iš savęs į kitą (tezė—antitezė), o paskui vėl į save grį-

---

[1]) Matome, kaip protestantizmas yra daug artimesnis visokiai anarchijai Lygiai kaip protestantų teologijos studentai pritarė revoliucijai, kuri vis dėlto faktiškai buvo griežtai antireliginė, taip ir filosofijoj protestantizmas sukėlė tokias sroves, kaip Kanto racionalizmą ir idealizmą.

žimas, papildžius savo būties turinį. Absoliutinė meilė esanti realizuota Kristaus — Dievo — Žmogaus asmeny. Toliau ieškojo jis darnumo tarp religijos ir proto. Gilinosi į Kristaus gyvenimą ir net pats jį parašė racionalizmo dvasioj. Tame gyvenime nėra jokių stebuklų: Kristus kovoja paprasta moraline žmogiška jėga su nedorybėmis ir laimi. Vėl sprendė liaudies religijos klausimą, kur galima būtų gerai sujungti protą su fantazija, kaip graikų mitiškam politeizme.

Pradžioj 1797 m. jis persikėlė į Frankfurtą prie Maino. Ten ir yra jau tikroji jo filosofijos gimtinė, nes tuo laikotarpiu spekuliatyvinis jo talentas visai išsiplėtojo. Čia jis taip pat atsidėjęs studijavo politinius bei valstybės klausimus, skaitydamas Kantą, Rousseau, Platoną. Vėl atsidėjo pozityvės religijos kritikai.

Persikėlęs į Jeną, jis rašė disertaciją «Apie planetų orbitas», kurioj ir pasireiškė visas konfliktas tarp empirinių davinių tam klausimui ir spekuliacijos, iš ko susidarė stambių klaidų. Paskui tapęs docentu, ypač Schellingo padedamas, nuo 1802 m. jis pradėjo leisti «Kritišką filosofijos žurnalą», kuriame paskelbė daug savo filosofinių straipsnių. Vis dar studijavo gamtos mokslus ir palaikė santykius su žymiais gamtininkai. Po kiek laiko pakeltas profesorium, bet vietos neteko ir metus redagavo laikraštį Bamberge. Susidaręs savo politinę sistemą, šiuo laiku jis kritikavo Vokietijos konstituciją. Kurį laiką buvęs gimnazijos rektorium Nürnberge, 1816 m. grįžo į Heidelbergo universitetą ir dėstė filosofiją, Iš čia 1818 m. persikėlė į Berliną, norėdamas rasti geresnes savo mokslui platinti sąlygas. Įgijęs didelę įtaką, susiradęs šalininkų ir draugų, jis čia dirbo įvairiose srityse iki 1831 m. Tais metais lapkričio 14 d. čia pat mirė dėl siaučiančios choleros epidemijos.

Veikalų, kuriuose dėsto savo mokslą, Hegelis parašė daug. Svarbiausi jų yra: Dvasios fenomenologija (įvadas į filosofinį mąstymą), Logikos mokslas, Teisės tilosofijos pagrindiniai bruožai (jo valstybės mokslas), Estetika, Religijos filosofija, Filosofijos istorija, Filosofijos mokslų enciklopedija.

Keli Hegelio sistemos bruožai

Už visų pasaulio daiktų yra viena „sąvoka savyje“, absoliutinė sąvoka, kuri yra teigimas (tezė) pačios savęs. Pasaulio daiktuose ji pasireiškia kaip „kitokia sąvoka“, „sąvoka sau“, (antitezė pirmosios). O žmoguje ta sąvoka iškyla iki savęs pačios suvokimo, tampa sąmoninga sąvoka (abiejų pirmųjų sintezė). Daiktai ir sąvokos yra tas pat. Sąvokos yra proto veikimo formos. Buvimo ir galvojimo formos todėl yra tos pačios, tad būties mokslas (pav. metafizika) yra tas pat, ką ir galvojimo mokslas, logika. „Kas protinga, yra realu, o kas realu, yra protinga“.

Sąvokų įvairumo pagrindas yra prieštaravimas. Kiekviena sąvoka (proto mąstytas daiktas) yra „ji', ir „ne ji". Šitas prieštaravimas (tezė ir antitezė) padidina sąvokos turinį kai kuriomis naujomis žymėmis (sintezė). Iš to gaunasi visokia plėtotė, pradedant elementarine būties plėtote, baigiant istorijos vyksmo judėjimu į pryšakį. Iš esybės ir neesybės (nieko) sąvokos sintezės atsiranda jau turtingesnė sąvoka tapsmas, kuris yra buvimas ir nebuvimas drauge. Šitas aukštesnių sąvokų išvedimas sintezės keliu Hegelio filosofijoj vadinasi dialektika.

Tapsmas, plėtotė yra visuotinis pasaulio principas. Jeigu nebūtų tapsmo, tai nebūtų nė realaus pasaulio, nes tada liktų tik viena absoliutinė sąvoka, neišeinanti už savo ribų. Tik juo išaiškinamas būties formų įvairumas ir istorijos eiga.

Žinoma, kad sąvoka atsiranda kaip proto veiksmo rezultatas. Taigi, kokio daikto sąvoka atsiranda iš to, kad ji save mąsto, ji yra ir protas ir sąvoka drauge, ji pati save pasidaro. Žmogaus siela yra jau aukštesnis sąvokos laipsnis, kada sąvoka suvokia, „jaučia" pati save. Pirmiausia sąvoka yra „sąvoka savyje", absoliutybė ne kas kita kaip Dievas, kaip pradžia pasaulio vyksmo. Iš čia matome, kad Hegelio mokslas yra panteistiškas, t. y. kad visi daiktai yra Dievas, nes toji „sąvoka savyje", kaip teigimas, tezė, yra visuose daiktuose. Antroj savo stadijoj sąvoka virsta „sąvoka nesavyje", gamta, o trečioj — jų sinteze, junginiu — „savyje ir sau" — dvasia. Taigi, turime trejopą būtį: absoliutinę, daiktinę ir dvasinę. Dėl to turime ir tris filosofinius mokslus: logiką—mokslą apie absoliutinę sąvoką bendrai, gamtos filosofiją ir dvasios filosofiją.

Mes sakome: yra Dievas, pasaulis, esame mes patys, kaip pažįstąs subjektas. Hegelio moksle tai bus šitaip: yra absoliutinė sąvoka (kažin kokia neaiški, miglota), yra „sąvoka ne savyje", kaip pasaulio daiktai, ir yra „sąvoka sau sąmoninga", žinanti, kad ji yra — tai mūsų siela. Vadinasi, visa, kas yra, yra sąvoka. Toji sąvoka pati save sukuria, pati save mąsto, nes ji yra protas drauge. Tai vad. *panlogizmas*.

Daugiausia originalus Hegelis buvo savo dvasios filosofijoj. Dvasia jam yra aukštesnė sąvoka už gamtą, ji turi ir Dievo, ir gamtos žymių ir pati save suvokia, kad ji yra. Yra trys dvasios laipsniai: subjektyvinė dvasia, arba siela, objektyvinė dvasia, arba laisva visuotinė valia, kuri žmoguje reiškiasi, ir absoliutinė dvasia, kuri pati save suvokia. Objektyvinė dvasia duoda pagrindą laisvei, kuri reiškiasi žmonių teisėj bei valstybėj ir dorovėj. Absoliutinė dvasia reiškiasi trimis lytimis: menu, religija ir filosofija. Šitose realizuotose lytyse žmonės suvokia save kaip obsoliutą, kaip Dievybę. Filosofija yra šių lyčių tobuliausia. Ji nėra žmogaus proto kūryba, bet būtina absoliutinės dvasios evoliucija.

Ypač svarbi Hegelio valstybės filosofija. Valstybę, kaip ir teisę, jis skiria į objektyvinės dvasios sferą. Objektyvinė

dvasia yra žmogaus laisvės pagrindas, o laisvė tobuliausiai realizuota valstybėj. Valstybė, kaip pati objektyvinė dvasia, pati save suvokia ir žino, ji turi savęs sąmonę. Joje reiškiasi visuotinė laisva valia. Ji yra sau pačiai absoliutinis tikslas, užtat kiekvienas turi aukščiausią pareigą būti jos piliečiu. Kaip sau pačiai tikslas, kaip aukščiausias laisvos valios pasireiškimas, ji yra ir aukščiausias įstatymas, kuriam visi turi nusilenkti. Jos didybę mes tik dažnai užmirštame, nes „įprotis padaro nematoma tai, ant ko remiasi visa mūsų egzistencija".

Pirmiausia prieš jo valstybės filosofiją mes sakome: ne. Konstruktyvi Hegelio sistema čia pasiekė fatališkų klaidų viršūnę, taip sudievindama valstybę, kuri nėra joks Dievas, o tik labai žemiška ir žmogiška visuomeninio žmonių gyvenimo forma, kuri nėra aukščiausias tikslas, o tik žmogaus socialinės prigimties pasireiškimas.

Iš tikrųjų, jei valstybė būtų „absoliutinis nejudomas tikslas" pati sau, aukščiausia dvasios reiškimosi forma, tai tuomet, žinoma, ji būtų ir aukščiausias įstatymas, aukštesnis už visą moralę, uždedąs būtiną prievolę. Bet pirmiausia, valstybė nėra aukščiausias pats sau tikslas. Ji yra tik žmonių bendro sugyvenimo forma, tikriau organizacija, kuri su žmogaus dvasia esmingai nesusijus. Tiesa, ji pagrįsta žmogaus visuomeniniais palinkimais, bet iš visuomeninės prigimties absoliuto charakterio ji neįgyja. Ji — tik priemonė aprūpinti bendriems reikalams. Hegelio valstybė yra absoliutė dvasia, kuri dar pažįsta ir mąsto. Bet iš tikrųjų taip nėra: atimk žmones, ir valstybė su savo absoliutu virs į nieką. Absoliutinę vertybę turi tik asmuo, kaip substancija, būtybė, kuri tam tikra prasme yra sau tikslas. Į tą aukštumą žmogų pakelia nemirtinga siela, tuo tarpu valstybė yra kontingentus, laikinas žmonių susibūrimas vienu tikslu. Ji yra priemonė protingam žmogui, kaip tikslui. Aišku tad, kad valstybė nėra viršesnė už moralės įstatymus, kurie nuo žmogaus prigimties neatskiriami ir esmingai ją tvarko, bet priešingai. Vadinasi, valstybė nėra nei dieviška, nei absoliutė. Joje nėra nieko nė irracionalu, aukščiau proto, kaip kai kas mėgina dar tvirtinti. Valstybė yra žmonių bendro gyvenimo kontigenti forma, kurių tikslas — tarnauti visų atskirų asmenų gerovei.

Savo protavime Hegelis daug kur pradėjo nuo Kanto, ar tai priimdamas kai kurias jo pažiūras ir tai jį kritikuodamas ir priderindamas savo pažinimo ir būties sistemos reikalui. Kaip žinome, tą „dualizmą", kad iš vienos pusės yra valstybė, o iš kitos pusės — žmogaus pažinimas, jau mėgino mažinti, tvirtindamas, kad tikroji realybė žmogui neprieinama kad ji pažįsta, tik jos „chaosą", savo protu sutvarkydamas į mums įprastas būties formas—esybes. Hegelis čia ėjo toliau. Visa, kas yra, yra vieninga, esybės yra sąvokos, daiktų esmės, ir žmogaus

protas yra sąvoka, tik jau „sąmoninga sąvoka“, save pažįstanti sąvoka (panlogizmas) *).

Norėdamas sudaryti savo mokslą, Hegelis išėjo iš vieno principo — sąvokos dialektikos. Iš čia ir kyla jo visos klaidos. Norėdami mes suprasti ir išsiaiškinti, kas tikrai yra pasaulis, turim įsižiūrėti pirmiausia į jo daiktų įvairumą, vadinasi, turime naudotis patirtimi, nes vienas tik protas be pojutinio pažinimo ir filosofijos mus prives prie fantazijos vaizdų.

Pirmiausia daiktai nėra sąvokos. Hegelis daiktą ir sąvoką visai sulygina, užtat jo galvojimo mokslas logika yra drauge ir metafizika. Sąvoka susidaro tada, kai protas pažįsta daiktą, vadinasi, daiktas yra už sąvoką ankstesnis. Sąvoka negali save mąstyti, lygiai, kaip daiktas pats savęs nepadaro, nes jo dar nėra, o nieko nebūna be priežasties. O buvimą ir nebuvimą lygiomis sustatydamas, kaip dvi neapspręstas sąvokas (esybė yra tai, kas yra; neesimas yra esybės neesimas), Hegelis atmetė prieštaravimo dėsnį, kuriuo mes sakome, kad tai pat būti ir nebūti drauge negali. Toj pačioj sąvokoj negali drauge kurios žymės būti ir jų nebūti. Sintezės keliu negali atsirasti ir nauja sąvoka, nes iš vienos esybės negali atsirasti kita aukštesnė.

Tapsmas nėra pasaulio visuotinis principas. Už pasaulio paviršiaus kitimo yra nekintą daiktai, lyg amžinos daiktų idejos, kaip manė Platonas. Pasaulis šiandien yra toks pat didingas materijos statinys, kaip buvo seniau. Jame veikia amžini dėsniai. Daiktai nuo vieni kitų griežtai išskirti ir vieni į kitus negali pereiti. Dievas, pasaulis, dvasia yra sritys, kurių tarp savęs negali sulieti jokia evoliucija. Aukščiau visų daiktų yra Kūrėjas, kuris nėra visų daiktų pagrindą sudaranti „sąvoka savyje“, o asmeninė Esybė, sukūrusi daiktus savo valios aktu. Ir pagaliau, istorijos eiga nėra koks būtinas vyksmas iš paties savęs. Jame mes tikriau linkę matyti, pagal šv. Augustiną, pasaulį vedančią Dievo valią, realizuojančią savo planus.

Menas, religija, filosofija tai ne absoliutinės dvasios, žmoguje save suvokiančios, t. y. Dievo, reiškinys, bet ž m o g i š k o s dvasios grožinė kūryba, ž m o g a u s santykiai su aukščiausia esybe, proto pažintos ir į sistemą suvestos tiesos.

Iš tų kelių bruožų bus, gali būt, galima apie Hegelį kiek numanyti. Žmogaus dvasia, būdama ne šio pasaulio kilimo, išėjusi iš Dievo rankų, lyg iš amžinos Platono idėjų buveinės, čia nerimsta ir smulkmenose nenugrimsta. Protas kelia klausimą: kas yra aplink mus? Problemos sprendėjai taip dažnai klysta. O vis dėlto tiesos bent dalį mes pažįstame. Pažinę Hegelio ir kitų klaidas, matysime, kad negali būti tikresnio

*) To tariamo pažinimo ir realybės «dualizmo» krikščioniškoji filosofija čia visai nemato, nes pažinimas, kaip ir kiekvienas vyksmas, yra irgi būtis Tuo būdu visa, kas yra būtis, pradedant absoliutine būtimi, baigiant kontingentiškomis esybėmis.

Vyt. Tamulaitis

Liolė

Dangus toks mėlynas, giedras. Tarsi užsisvajojęs, apsisiautęs žydra skraiste. Toli gaubias horizontas, žėri saulė.

Prie lango sėdžiu vienas ir žiūriu į rausvą vakaro saulėleidį, į gęstančią saulę. Vakaro prieblandos užpila mane: kambary tamsu. Už lango beldžias melsvas vakaras ir migdąs tylėjimas, nešamas melsvų prieblandų buria sapnus. O tylūs, slėpingi vakarai jau daug sapnų praleido, daug paslapčių suvystė savo gūdžiu tylėjimu...

Ir taip gera tylėti. Ir aš tyliu, tyliu — — —

Negaliu atitraukti akių nuo lango, nuo rausvo horizonto, kur blanksta didinga saulė. Ten toli, toli prie mažos grįčiutės slenksčio, matau sėdi Liolė. Ta pati Liolė. Jaunutė, kūdikiškom mėlynom akim, ilgais juodais plaukais. Ji sėdi ir žiūri į tolį rimta, susimąsčius, įsikišus į burną du plonu piršteliu. Netoli jos, alksnių linkstančiose viršūnėse plumpsi sparnais varnai. Bet ji jų nemato, negirdi...

Liolė vis tebesėdi ten, vis tebežiūri į dangų. Jos akyse atsispindi saulė, rausvos vakaro žaros.

Ak, kodėl mus amžinai perskyrė. Ar ne geriau būt buvę mums kartu žaisti, kartu džiaugtis. Juk tu visada sakydavai, amžinai drauge, amžinai... Ir kai aš dabar žiūriu į saulėleidį man be galo kaž ko graudu ir ilgu vienam — — —.

Melsvos vakaro prieblandos vis pila į kambarį klaikias sutemas ir ilgesį. Ir man rodos, kad visas gyvenimas, platus ir didingas, pilnas vilčių ir troškimų, pamažu vis klumpa ir klumpa ten toli, su ilgais vakaro šešėliais.

Ir viskas praeina, viskas. O mums niekas tada nesakė, kad gyvenimas praeina. Mes tikėjom, kad grįžta tie patys pavasariai ir vasaros, kad grįžta dienos ir tylūs vakarai.

Tu išskridai kažkur su paukščiais toli ir negrįši jau niekados. Negrįši niekados, niekados neraminsi mane nuliūdusį ir linksmai nesišypsosi. O juk buvo mums tada gera — — —

Staiga mano veidu nurieda ašara. Didelė, žėrinti. Aš krūpteliu. Ak, tai gal nuo spindinčių, rausvų saulėleidžio spindulių, nuo blizgančio saulėje sniego. Gal nuo skaidrios tolumos, kur begalybėj kniumba žvilgis.

---

amžinų problemų išsprendimo, kaip tas, kurį pradėjo graikų didinga išmintis, o iki aukštumų išvedė krikščioniška šv. Tomo filosofija, ir kuriam taip artimas kiekvienas sveikas protas — tai vado nuosaikus realizmas, katalikiškoji *philosophia perennis*.

Gal...

Bet viskas praeina, viskas. Ir tada taip gražiai leidos saulė, žėravo vakarai.

Ir aš vis tebežiūriu į saulėleidį, į raudoną gęstančią saulę.

— — — — — — — — — — — — — — —

Sniegas žibėjo, kaip deimantas, kaip tyros rasos lašeliai ant melsvų rugiagėlių ankstų rugpiūtės rytmetį. Medžiai apdengti sniego pūkais susimąstę svajojo ir tylėjo. O žalios, kvepiančios vasara pievos baltomis sidabro lelijomis žydėjo.

Girgžda sniegas po rogių vežėčiomis, prunkščia įrietę sprandą sarčiai, traukia įtemptas vadžias. Lėkti, lėkti, tik į priekį, tik į tolį. Jų spindinčių akių žvilgis skrenda į baltus laukų tolius, į neužmatomas pievų platumas. Aš nieko negirdžiu, ką man motutė sako, ką tėvelis kalba. Aš tik žinau, ko sarčiai nepatenkinti, glaudo ausis, neramiai prunkščia. Stipriai įtemptos gelsvos, šikšninės vadžios, stiprios tėvelio rankos. O keliai toki platūs, tokios žydros tolumos — — —

Vežė tada mane tėveliai į mokyklą ir paliko gyventi pas tetą. Nejau, sakė tėvelis, bris per sniegus kasdien po kelis kilometrus. O aš būčiau bridęs per didžiausius pusnynus, per didžiausius sniegynus, per smarkiausią lietų ir pustymą, kad tik namo, kad tik namo. Bet likti reikėjo. Apkabinau motutės švelnų kaklą, pabučiavau jos gražias lūpeles, mėlynas akis ir, likęs vienas, ant apšalusios palangės ilgai ilgai verkiau. Byrėjo ašaros, lyte lijo, ir niekas manęs negalėjo nuraminti.

Kai leisdavos saulė, temdavo vakaras, aš žinodavau, kad namuose vyrai šeria arklius, tarnaitės girdo avis ir šulinio svirtis tada liūdnai liūdnai girgžda. Tada motutė sėdi kambaryje prie lango, o tėvelis žiūri į kiemą, kur girdomi veršeliai šokinėja, rimtai karvės vaikštinėja. O aš čia vienas, vienas... Ir aš spausdavaus prie lango, žiūrėdamas namų link, o ašaros iš akių nesulaikomai veržDavos. Atstumdavau visus tetos saldainius, jos glamonėjimus. Nemyluodavau seno gražaus katino, kuris trydavos man į rankovę. Ir tik tyliai verkdavau, žiūrėdamas namų link, į mėlyną dangų ir temstantį vakarą.

Ir tada, kai aš buvau vienas su savo ašarom, vienas su savo vakarų ilgesiu ir liūdesiu, sutikau Liolę. Liolę amžinai linksmą, amžinai su šypsančiom lūpom ir džiaugsmingu veidu. Ji buvo našlaitė. Neturėjo nei tėvelio, nei motutės ir gyveno pas pamotę sulūžusioj grįtelėj. Bet niekados niekam ji nesiskundė, niekados ji nepyko ir neverkė.

Liolė buvo jauna, kaip pavasary Nemuno pakrančių nendrė, gera, meili ir graži kaip amžinai tylinti laukų ramunė. Jos akys buvo didelės, mėlynos ir tyros, kaip dangaus mėlynė. Ant jų visada būdavo nusviręs juodų plaukų pluoštelis, kuriuos Liolė dažnai rankele taisydavo.

Liolė buvo be galo gera mergaitė. Ji visada pamotės klausydavo. Ji nepykdavo ant jos net ir tada, kai kartais ją šalty žiemą pusplikę pamotė neteisingai išvarydavo į kiemą sušalusių šakų kirsti. Ir tada ji tylėdavo. Niūniuodama sau kokią dainelę, ji ramiai imdavos darbo. Ji buvo tokia jaunutė, o tiek vargų iškentus. Ji ilgai tarnavo pas svetimus, nepažįstamus žmones. Ji ganydavo avis. Piemens ją labai neteisingai skausdavo, išmisliodavo, bet ji niekados nepasiskundė šeimininkui. Ji niekados neprašė kitų užuojautos, kai parginus vėjuotais rudenio vakarais bandą su sutrūkusiom nuo vėjo ir lietaus kojom, nudrėkstom krūmų rankom, alkana, išgirsdavo iš šeimininkės tik barnius ir piktus žodžius, o niekados niekados nieko meilesnio. Bet ji visada tylėdavo. Tik kai niekas nematydavo, niekas negirdėdavo, ji graudžiai graudžiai apsiverkdavo ir kartais ganydama papasakodavo savo vargus žaliesiems krūmams, melsvajai rugiagėlei, kur gal būt pasaulyje irgi buvo vienui viena, našlaitė, kaip Liolė.

Dabar žiemą, kai nereikėjo ganyti, Liolė mokės mokykloje. Ji gyveno nuo tetos namelio visai netoli, ir aš kasdien jos laukdavau ateinant. Teta Liolę labai mylėjo, gal už tai, kad ji mokėdavo mane pralinksminti ir daug juokų pridarydavo. Teta mums pusiau dalydavo saldainius ir visokius gardumynus, kurių nemaža turėjo. Po pietų, kai pradėdavo temti, aprišdavo mums teta skepeta veidus, užmaudavo dideles šiltas pirštines ir aš eidavau kartu su Liole pasivaikščioti. Važinėdavom rogutėmis nuo kalnų, net sniegas rūkdavo. Kaip man tada būdavo gera, kai Liolė sėsdavo šale manęs ant rogučių ir nedrąsiai savo mažomis rankelėmis laikydavos mano rankovės. O kai pradėdavom lėkti nuo stataus kalno, kad vėjas švilpdavo pro ausis, sniegas ūždavo, Liolė vos pastebimai drebėdama iš baimės spausdavos arti arti manęs...

Paskui grįžę iš kalnų, žaisdavom nuo stogo ledų žvakėmis, lipdydavom iš sniego senius. Ir kaip būdavo tada gera, malonu, kai mes sušlapę, pavargę grįždavom į šiltą kambarį, ir tu pradėdavai sekti man pasakas. Gražias pasakas, slėpingas ir žavias apie tolimas ir nežinomas šalis. Ir tokiais tyliais vakarais tu ilgai ilgai man pasakodavai, pritariant svirpliui ir nusvirusių viršum šiaudinės pirkės stogo senų kriaušių šlamėjimui. Ir aš buvau tada laimingas. Tada tavo akys dar labiau žibėdavo, dar labiau nusvirdavo juodi plaukai. Man taip būdavo malonu žiūrėti į tavo mėlynų prieblandų dengiamą veidą, gražias gilias akis, juodas plaukų garbanas, kurios susiliedavo su kambario tamsa. O kai tave visai uždengdavo nakties tamsa, mes degdavom žiburį ir užgulę didelį stalą paišydavom paveikslėlius. Tavo švelnūs plaukai liesdavo mano veidą, ir aš jaučiau tavo artumą. Paskui mes valgydavom iš vieno indo, iš vienos stiklinės pasidalydami gerdavom pieną, pusiau lauždavom tetos saldainius.

O kokia buvo gera teta, kokia gera, kai mus kartu glostydavo, kartu mylėdavo.

Mes būtume pavalgę ir su vienu šaukštu ir tą patį duonos kąsnelį kąsdami, kad viskas taip greit nebūt praėję.

Kaip liūdna ir graudu buvo, kai Liolę išsivežė pavasarį svetimi, nepažįstami žmonės. Išsivežė kažkur toli ganyti avis, kęsti šaltį, vėją ir lietų. O aš vėl likau vienas, vienas — — —

— — — — — — — — — — — — — — —

Praėjo gražus pavasaris, kvepianti žieduota vasara. Daug pridainavo paukščiai ir ilgesio daug prisuokė papieviuose beržai.

Aš tada sėdėjau po medžiu ir žiūrėjau, kaip krinta gelsvi beržo lapai, kaip svajoja senos šimtmetės liepos, rymodamos didelio sodo pakrašty. Ir staiga aš pamačiau alėja ateinant tetą, vedančią už rankos Liolę.

Ir kokią nuostabią, nelauktą naujieną pasakė teta. Liolė gyvensianti pas mus visada, visada. Jai nereiks daugiau vargti toli pas svetimus žmones, ganyti šaltyje ir kęsti lietų. Ją mano mylima motutė užaugys, globos ir mokys.

Ir tas buvo man taip nelauktai, taip netikėtai, kad ilgai negalėjau suprasti ką man teta pasakė. Tik kai nuėjom visi pas motutę, kai Liolė išbučiavo mano motutės rankeles, aš tik tada viską supratau. O motutė, paglosčius Liolei plaukus, pabučiavus jos nekaltus švelnius veidelius, tarė:

— Tai bus, Henri, tavo sesutė. Tu ją turi panašiai mylėti, kaip mane ar tėvelį myli.

Ir kas apsakys mano džiaugsmą. Liolė amžinai amžinai gyvens pas mus. Amžinai mes kartu bėgiosim, žaisim, ir nieks mūs daugiau neperskirs. Klausysim drauge sode senų liepų pasakų, gersim saldų jazminų kvapą, kuriuos mano motutė taip myli.

Aš tuojau išvedžiojau Liolę po visą mūsų kiemą. Nusivedžiau į arklidę, papasakojau apie mano mylimus arklius, kuriais vasarą linksmai pajodavau, parodžiau mažą, gražų mano mylimiausią kumeliuką, kurį tėvelis man paskyrė. O Liolė ilgai klausė stebėdamasi, pravėrus savo gražias lūpeles. Paskui parodžiau jai visus savo žaislus, knygas ir paveikslėlius.

Praėjo daug laiko, bet aš su Liole niekados nesiskyriau. O Liolė buvo vis tokia pat meili ir gera.

Kai atėjo vasara, graži kvepianti vasara, mes visada kartu eidavom uogauti, riešutauti. Rinkdavom kartu avietes, dideles raudonas avietes, braidžiodavom kartu po pievas, po plačias, kvepiančias pievas. Rinkdavo tada Liolė laukų gėles, skaisčias ir tyras, kaip ir ji, ir darydavo gražų bukietą papuošti motutės kambarį. Mylėjo Liolė mano motutę už vis labiausiai, kaip tik galėjo jos nekalta jaunutė širdis. Niekados, niekados ji neužmiršdavo bėgdama pro kalnelį parinkti kvepiančių žemuogių ir su-

vėrus jas gražiai ant ilgos smilgos parnešdavo motutei. Eidama ji pro rugių lauką, visada parinkdavo melsvų rugiagėlių ir parnešus vis puošdavo motutei kambarį. Visada, visada ji motutės klausydavo ir, kur tik galėdama, jai patarnaudavo. Kai motutė kartais ko susirūpindavo, nuliūsdavo, ir Liolė tada būdavo kažko nusiminus, rimta. Kai motutė šypsodavos, juokdavos, ir Liolė kartu džiaugdavos. Ir visur visur ji būdavo su motute, meili, gera ir ištikima. Niekados ji netinginiavo, nesėdėjo be darbo.

Vasarą Liolė dažnai ganydavo žąselius. Tai buvo jos mylimiausias užsiėmimas. Ak, kaip Liolė mylėdavo žąselius. Ji ilgai nenuleisdavo nuo jų savo gražių akių ir visą laiką ji sekdavo, kaip jie pešioja minkštą žolę ir tyliai tarp savęs šnekučiuojasi. Ji juos lesindavo iš savo gražių, mažučių rankų, ir žąseliai taip prie jos priprato, kad niekados nuo jos nebėgdavo.

Atsimenu vieną šiltą vasaros popietį, kurio niekados neužmiršiu. Motutė su Liole buvo sode, senos kriaušės pavėsyje. Juodvi užmigo ir nepamatė, kaip žąseliai iš kiemo atėjo į sodą. Jie kažką linksmai čypsėdami atžingsniavo per žolę pas Liolę ir, radę ją miegančią, sutūpė drąsesnieji ant savo gerosios šeimininkės, o kiti aplinkui ją. Kai pabudo motutė ir visą pamatė, nesusilaikė juokais. Ji greitai atėjo į kambarį, susiieškojo tėvelį ir mane ir nuvedus į sodą parodė Liolę. Mes visi žiūrėdami ilgai juokėmės. O Liolė miegodama gražiai sapnavo. Sapnavo ir jos mylimi žąseliai ant jos miegodami, susikišę snapelius po švelniais sparneliais. Kai Liolė pabudo, išbučiavo visus žąselius, paglamonėjo juos ir nė ant vieno jų nesupyko.

Atėjo ruduo. Aš baigiau mokyklą, ir mane tėvelis ruošė į gimnaziją. Toli, toli į didelį miestą. Ir vieną dieną aš palikau Liolę su motute, berymančias ant vartų ir mojančias man rankom. Aš ilgai žiūrėjau į jas atsisukęs, sėdėdamas vežime, ir braukiau rankove ašaras, kol viskas pagaliau išnyko iš akių.

Man motutė rašė, kad juodvi su Liole paskui ilgai meldės prie Dievo Motinos paveikslo motutės kambary, kad man sektųsi kelionė ir gerai mokytis. Ir man vis rašydavo motutė, kad Liolė žiūri vis vakarais ton pusėn, kur mane išvežė pro beržus, pro toli palaukėj stovintį uosį, didelis didelis vežimas. Ir dažnai vakarais ilgai meldžias Liolė už mane savo mažam kambarėly šale motutės miegamojo.

Ir aš dažnai dažnai sapnuodavau Liolę, motutę ir be galo laukdavau atostogų. Man buvo vienam ilgu, liūdna, kaip tais pirmaisiais tyliais žiemos vakarais pas tetą.

Vieną kartą atvažiavo motutė pas mane ir pasakė be galo linksmą naujieną. Liolė nei sapnuot nesapnavo, ji nei karto nepamanė, ką motutė jai rengia.

— Liolė buvo gera mergaitė, — pastebėjo man motutė, — ji labai gerai baigė mokyklą ir labai mane mylėjo. Ji taip mane mylėjo su teveliu ir gerbė, kaip tikra, geriausia duktė. Ji visada

buvo mums dėkinga, ji liks tokia ir toliau. Su ja ir pasielgs m, kaip su tikra dukterim, — užbaigė motutė ir parodė man gražios, tamsiai rudos medžiagos, kurią nupirko Liolei gimnazistės suknelei pasiūti.

Aš išbučiavau motutę už tokį geraširdiškumą ir norėjau tuojau bėgti viską pranešti Liolei. Bet buvo per toli. Kiek Liolei bus džiaugsmo?! Kiek džiaugsmo?! Bet Liolė buvo to verta.

— — — — — — — — — — — — — — —

Atėjo ruduo. Į gimnaziją važiavau kartu su Liole.

Dievuli brangus, kiek jaunutei Liolei buvo džiaugsmo. Atsisveikinant ji ilgai bučiavo motutę, tėvelį, o iš akių nesulaikomai veržės ašaros. Didelės, gražios, spindinčios, kaip rasos lašeliai ant lelijų žiedų, džiaugsmo ašaros. Ir norėjo kalbėti, dėkoti motutei, tėveliui, bet per ašaras ji neištarė nė žodžio. Pagaliau tėvelis paėmė Liolę ir įkėlė šale manęs į vežimą. Ir vežimas nuriedėjo tolimu keliu — — —

Liolė buvo gimnazistė. Jaunutė, graži. Jai be galo tiko uniforma. Jos akys buvo dar skaidresnės, dar tyresnės, bet vis tokios kūdikiškos, meilios ir nekaltos. Jos ilgos, juodos kasos karojo jai per pečius ir darė ją rimtą.

Liolė be galo rūpestingai ir uoliai mokės. Ją girdavo mokytojai, draugės, bet Liolė niekados tuo nesididžiuodavo. Ji buvo tokia pat tyli, mažutė našlaitė, kaip ir seniau buvo. Radus valandėlę liuoso laiko, Liolė rašė mano tėveliams pilnus meilės ir dėkingumo laiškus. Nieks taip gražiai, taip meiliai, taip dėkingai neparašydavo laiško, kaip Liolė. Taip galėjo padaryti tik Liolė, jauna nekalta mergaitė, pamilus ir visiškai prisirišus prie mano tėvelių — — —

Taip pamažu ėjo metai, bėgo dienos, kaip per padangę balti tylūs debesėliai, kažkur toli, į nežinomą, tolimą šalį.

Su Liole niekados nesiskyriau. Kartu vakarais ruošdavom pamokas, kartu atmindavom namus, motutę ir gražią vasarą. Kai ateidavo žiaurūs rudeniai, kartu klausydavom jų liūdnų pasakų ir baugaus geltonų lapų šlamesio. Kartais, kai labai liūdnai staugdavo už lango vėjas, gailiai gailiai dejuodavo palangėj ruduo, būdavo kažko nyku, baugu... Tada sėdėdavom su Liole tylūs ir vos pastebimai spausdavomės prie vienas kito. O už lango vis teškėdavo lietus, verkdavo ruduo.

— Kokia liūdna rudenio pasaka, — sakydavo man Liolė, — kaip gailiai jis verkia...

— Sugrįš, Liole, pavasaris, — ramydavau ją, — nebijok rudens...

Ir mes tikėjom, kad grįš pavasaris. Kad grįš tas pats, kurį palydėjom kažkur toli. Tas pats tylus, žavintis. Tikėjau, kad jis grįš ir su tuo džiaugsmu ir tuo pačiu tyliu ilgesiu — — —

Ir aš Liolę ramindavau, bet pats savo žodžiais netikėjau. Iš tiesų ruduo žiaurus. Kokia šiurpi, bauginga jo pasaka...

Ir tais tyliaisiais vakarais mes pažadėdavom niekados, niekados nesiskirti.

— Niekados niekados, — sakydavo Liolė ir jos akyse spindėdavo džiaugsmas, — visada gyvensim, mokysimės kartu. Man su tavim visur taip gera. Kai užaugsim, aš dar labiau mylėsiu tavo motutę ir tave...

Ir tada Liolės gražios akys spindėdavo džiaugsmu, ir vos pastebimai ji lenkdavo savo gražią galvelę prie mano krūtinės. O aš Liolę taip mylėjau — — —

— — — — — — — — — — — — — —

Buvo graži vasara, puikios atostogos. Laukai, platūs laukai kvepėjo laisve, o žalios žydinčios pievos džiaugsmu. Viskas viskas skambėjo džiūgesiu ir tylaus, linksmo juoko aidu.

Liolė rinko rugiagėles, melsvas, gražias ir vėl puošė motutei kambarį. Prie Liolės kambarėlio palangės medum kvepėjo motutei mylimi jazminų krūmai, kuriuos Liolė apkabinus ilgai bučiuodavo. Liolė vėl ganė žąselius, ir mes svaigom kartu su auksiniais drugiais, su medum nusigėrusiom, dūzgiančiom bitėm. Tada buvo jau mūsų dienos. O apie rudenį niekados niekados daugiau neatsiminėm — — —

Staiga vieną dieną Liolė apsirgo. Taip nelauktai, taip netikėtai, kad motutė labai susirūpino. Davė Liolei vaistų, vežės toli pas gydytojus, bet Liolė vis nesveiko. Aš nerimau ir buvau liūdnas.

Nužydėjo palangėj motutės mylimi jazminai, išsirpo raudonos, didelės vyšnios, bet Liolė vis nesveiko ir nesveiko. Kai sustatė rugius į gubas, kai nuvyto melsvos rugiagėlės, Liolė dar labiau apsirgo. Aš ilgai sėdėdavau prie jos lovos, parnešdavau jai iš laukų gėlių, skaisčių, nekaltų, kaip ir ji. Parnešdavau mano mylimų ramunių, mažučių žydrų pievų čebatėlių, kuriuos Liolė stipriai spausdavo prie savo liūdnai šypsančių, gražių lūpelių. Paskui Liolei ilgai ilgai skaitydavau. O Liolės veidas nepastebimai, pamažu vis balo ir balo — — —

Niekados niekados man neatėjo mintis, kad Liolė mirs. Motutė taip ją mylėjo, taip susirūpinus, atsidėjus slaugė: nes Liolė buvo tokia gera mergaitė. Ji niekados sirgdama nedejavo, niekados nesiskundė. Ji visados sakydavo, kad jai gera, nieko neskauda. O Liolė daug kentėjo. Ji sirgo sunkiai, pavojinga liga. Kartą senas daktaras, pažiūrėjęs į ją, pamojo šyptelėjęs ranka ir, kai Liolė nematė, kažką tarė motutei. Aš nieko nežinojau, nieko nesupratau, bet nujaučiau, kad jis pranašauja kažką negera. Dėl to be galo supykau ant seno, ūsuoto daktaro ir prašiau prisispyręs vežėją, kad išverstų jį kur nors į

gilų griovį, ką vežėjas Jonas ir padarė, tik nežinau, tyčia ar netyčia.

Vieną dieną Liolė man tarė:

— Aš girdžiu kažkur liūdną, graudžią rudenio pasaką. Tokią pat gailią, kaip kadais mudu klausydavom susispaudę, baimės apimti rudenio vakarais...

Aš norėjau Liolę raminti, bet ji tęsia:

— Tu žinai, Henri, kad aš tave labai mylėjau, bet dabar aš tave paliksiu vieną. Aš mirsiu — — —

Man taip suspaudė širdį, taip pasidarė graudu, taip kažko liūdna, kad nesulaikomai pradėjo veržtis iš akių ašaros. Liolė buvo tokia jaunutė, tokia graži, o jau kalbėjo apie mirtį. Aš ją taip mylėjau, taip gerbiau.

— Ne, Liole, tu nemirsi. Tu gyvensi ilgai ilgai. Mes vėl važiuosim į gimnaziją, vasarą rinksim avietes, tokias dideles raudonas...

Bet Liolė lyg nieko negirdi, nesupranta. Ji taip giliai giliai kvėpuoja. Ji žiūri į viršų ir jos žvilgsnis kažkur toli betiksliai klaidžioja.

— Ne, Henri, aš mirsiu, — šnibžda vėl tyliai tyliai Liolė.

Aš noriu jai ką atsakyti, bet nebesuvaldau liežuvio. Drebu, kaip drugio krečiamas. Liolė mirs! Kažkas užspaudžia man gerklę, gaudžia ausyse, galvoje svaigsta.

Taip, Liolė mirs. Taip kalba rimtai, susirūpinus motutė ir tėvelis. Dievuli, kaip baisu. Liolė mirs. Kur tik aš einu, kur tik bėgu, visur man stojas kažkas baisus akyse ir lėtai ritmingai sako: Liolė mirs. Naktį taip pat nerimstu. Ilgas, ilgas miegas, baisūs, sunkūs sapnai... Man kažkas dega širdy, gaudžia galvoj. Visa, ką matau, raudona kaip kraujas. Kažkas atstumia mane nuo Liolės ir nešas kažkur toli, toli... Aš šaukiu visa gerkle: „Gelbėkit, gelbėkit...“ Išsigandus pabunda motutė ir, atbėgus prie mano lovelės, deda man savo švelnią ranką ant galvos. Ji karšta, karšta... Aš nieko nežinau, nieko nesuprantu. Mane motutė rūpestingai užklosto, apkamšo ir ilgai sėdi prie mano lovelės. Vėl tylu, tylu...

— — — — — — — — — — — — — —

Baigėsi atostogos. Liolė sudžiūvo, išgelto kaip šiaudelis, ir jos mėlynos akys giliai įdubo. Jos ploni piršteliai dar labiau sulyso.

Tą dieną už langa sviro vyšnios, žaliavo jovarai. Diena buvo graži. Liolė atsisveikino motutę, išbučiavo jos rankeles, atsisveikino tėvelį ir mane. Žadėjo mūs niekados neužmiršt, amžinai, amžinai mylėt... Aš žiūrėjau į Liolės išgeltusį veidą, gražų, dvelkiantį pavasariu. Vasara baigės, nušienautose pievose griežlė nebedainavo, nežydėjo gėlės. Taip pat ir tu vytai, jaunutė, graži, nekalta, kaip lino žiedelis — — —

Medikas K. G.

Anatomikumas

Mortui docent vivos

Žmonijos gyvenimas taip sutvarkytas, kad senos kartos išnyksta — išdyla iš pasaulio, o į jų vietą stoja naujos jėgos, naujos kartos, kurios gyvena, trokšta, siekia, ir šios vėl užleidžia vietą naujoms kartoms. Taip ir sukasi tas užburtas gyvenimo ratas. Vienų pradėtąjį darbą tęsia kiti, vieni iš kitų patyrimų mokosi. Bet būtų klaidinga manyti, kad tik iš gyvųjų tegalima mokytis. Mums, medikams, yra gerai suprantama, kad galima pasimokinti ne tik iš mirusiųjų darbų, bet taip pat ir iš jųjų lavonų. Toji vieta, tas mokslo židinys, kur gyvieji mokinasi iš mirusiųjų ir vad. anatomicum'as. Šis žodis, tai vieta bepradedantiems studijuoti mediciną ir sudaro kažką nepaprasto ir bauginančio. Ir ne vienam gal kyla klausimas, ar pajėgsiąs mokytis iš mirusiųjų? Ir ištikrųjų nenuostabu, kad jaunam žmogui, paprastam kasdieniniam gyvenime retai temačiusiam mirties pakirstus žmones, dabar staigiai patekus į ištisą lavonų rikiuotę, gaunasi nepaprastas ir gilaus įspūdžio darantis vaizdas. Šioj vietoj susiduria du priešingumai: gyvybė, tai jauni kupini jaunatvės ir tebeturintieji prieš akis pilną įvairumų gyvenimą žmonės, ir mirtis, tai bejausmės, atšalusios būtybės, kurių šio gyvenimo kelionė jau baigta. Pirmą kart patekęs į šią lavonų buveinę pasijunti be galo prislėgtas, apima niūri nuotaika. Štai čia guli žmonės, kurie dar nesenai irgi gyveno, turėjo savo rūpesčių, grūmėsi su gyvenimo pasitaikančiomis kliūtimis, ne vienas gal dar daug tikėjosi iš gyvenimo ir turėjo prieš akis didelius uždavinius, o dabar nušluoti iš šio gyvenimo ir su ta diena jau visų užmiršti. Nėra kas juos apverkia, nėra kas

---

Berže ties langu, kur žydėdavo jazminų krūmai, dainavo lakštingala. Taip meiliai, taip gražiai, kaip perline fleita kažkas toli toli tais tyliaisiais vasaros vakarais anapus Nemuno, kai mes su Liole braidžiodavom po rasotas pievas. Ir tada su vakaro dvelkimu, su paskutinių vasaros gėlių kvapu, slaptai prie Liolės veido prislinko mirtis — — —

O berže tyliai čiulbėjo paukštelis.

Mirė Liolė, kad amžinai būtų jauna, amžinai būtų graži ir nekalta. Ji gulėjo tyli, vis besišypsanti, balta, kaip užmuštas drugelis. Aš priėjau, ir pirmą kartą pabučiavau šaltas, gražias Liolės lūpas. Aš ilgai žiūrėjau į jos veidą ir amžinai užgesusias akis. Man rodės, kad jai be galo gera, gera... Ir aš pradėjau pavydėti Liolei. O už lango, pasipuošusiame žalumais berže, lakštingala tebedainavo paskutinę vasaros simfoniją.

liūdesio ir skausmo pripildyta siela palydi į amžino poilsio vietą, nes tai žmonės, kurie buvo užmiršti savųjų, atskirti nuo visuomenės niūriose kalėjimo kamerose, gal daug metų laukę dar laisvės ir jos nesulaukę. Arba čia yra patekę žmonės, kurie jau begyvendami nebeturėjo netik giminių, bet nei vieno artimesnio draugo, arba žmonės nelaimingai baigę savo gyvenimo dienas. Jie išnyko iš gyvenimo nepalikę žymių, kurios duotų progos gyviesiams juos prisiminti, ir ne vienas net buvęs visuomenei našta, dabar patampa mokslo objektu.

Pradžia darbo visur nelengva, bet čia ji yra dar sunkesnė. Pirmą dieną patekus į tarpą kartais ir nelabai malonios išvaizdos lavonų, dreba rankoje skalpeilis (peiliukas), lyg reikšdamas protestą vardan žmoniškumo palikti ilsėtis ramybėj šias mirties prislėgtas būtybes. Bet kasdieninis toks mediko darbas greit jį pripratina prie šio realaus, nors ir nepermaloniausio darbo. Viskas tampa kasdieniniška, paprasta ir nebedaro didesnio įspūdžio. Nors tiesa, tenka pastebėti, kad mediciną studijuoti daugelis užsimoja, bet visgi dalis to darbo pakęsti nepajėgia ir greitesniu laiku, ar net po 1—2 metų, o kartais ir dar vėliau meta šią mokslo šaką. Bet tai, žinoma, daugiausia atsitinka su tais, kurie imasi studijuoti šią mokslo šaką, visai neturėdami jai pašaukimo.

Tačiau žmones su mediko pašaukimu, kurie nepasiduoda pirmam jausmų įspūdžiui, bet atkakliai ryžtasi ištesėti vadovaudamiesi ta didžiąja mintimi, kad čia juos atvedė noras gelbėti gyvųjų gyvybę ir padėti kenčiantiems, tie žmonės lengvai apsipranta su šiuo darbu ir ne tik kad nejaučia jokio nemalonumo, bet priešingai, jaučia pasitenkinimo ir studijos eina visai normalia vaga. Žinoma, darbas nėra taip paprastas, nes žmogaus organizmas yra labai painus ir komplikuotas. Kiek čia įvairiausių audinių ir organų, nuostabiu būdu ir labai tikslingai tarp savęs santykiauja. Viens organas papildo kitą, viens kito veikimui reikalingas. Vienam nustojus veikti, ir kiti nuo to nukenčia, arba net visas organizmas turi žūti, jei gretimi organai jo pavaduoti nepajėgia. Kiekviena gyslelė, kiekvienas kaulelis, kiekviena nors ir menkiausia organizmo delelė mediko akies turi būti pastebėta ir išstudijuota. Taip ištisas dienas tenka dirbti tarp lavonų ir iš jų, nors ir nebylių, daug tenka sužinoti apie tą painų, bet harmoningą žmogaus organizmo aparatą. Tas darbas nors ir nemažai jėgų reikalauja, bet iš kitos pusės pats darbo įdomumas, naujų paslapčių atidengimas, troškimas vis geriau pažinti save priduoda pakankamai energijos tolimesniam darbui. Ir juo toliau, tuo tas darbas darosi įdomesnis ir aiškesnis. O tačiau, nors jau labai daug pasiekta žmogaus organizmo pažinime, bet dar daug ir paslapčių jame pasilieka. Jus girdėjote seną, jau gerai nuvalkiotą tvirtinimą, būk daugelis medikų netiki į sielos buvimą, nes jie visą kūną iššiūrėję niekur jos neatradę Žinoma, tai absurdiškas galvojimas norėti sielą

peilio pagalba apčiuopti, bet vis dėlto pasitaiko žmonių ir taip galvojančių. Medikai, galime drąsiai pasakyti — jei jau sielos peilio pagalba nerandam (mes taip naiviai ir neieškom), tai tuo labiau nerandam žymių, kurios kalbėtų prieš sielos buvimą. Sakyčiau, žmogus gerai pažinęs organizmo sudėtį ir jos funkcijas, turės tvirtesnį įsitikinimą apie sielos buvimą ir neras jokių

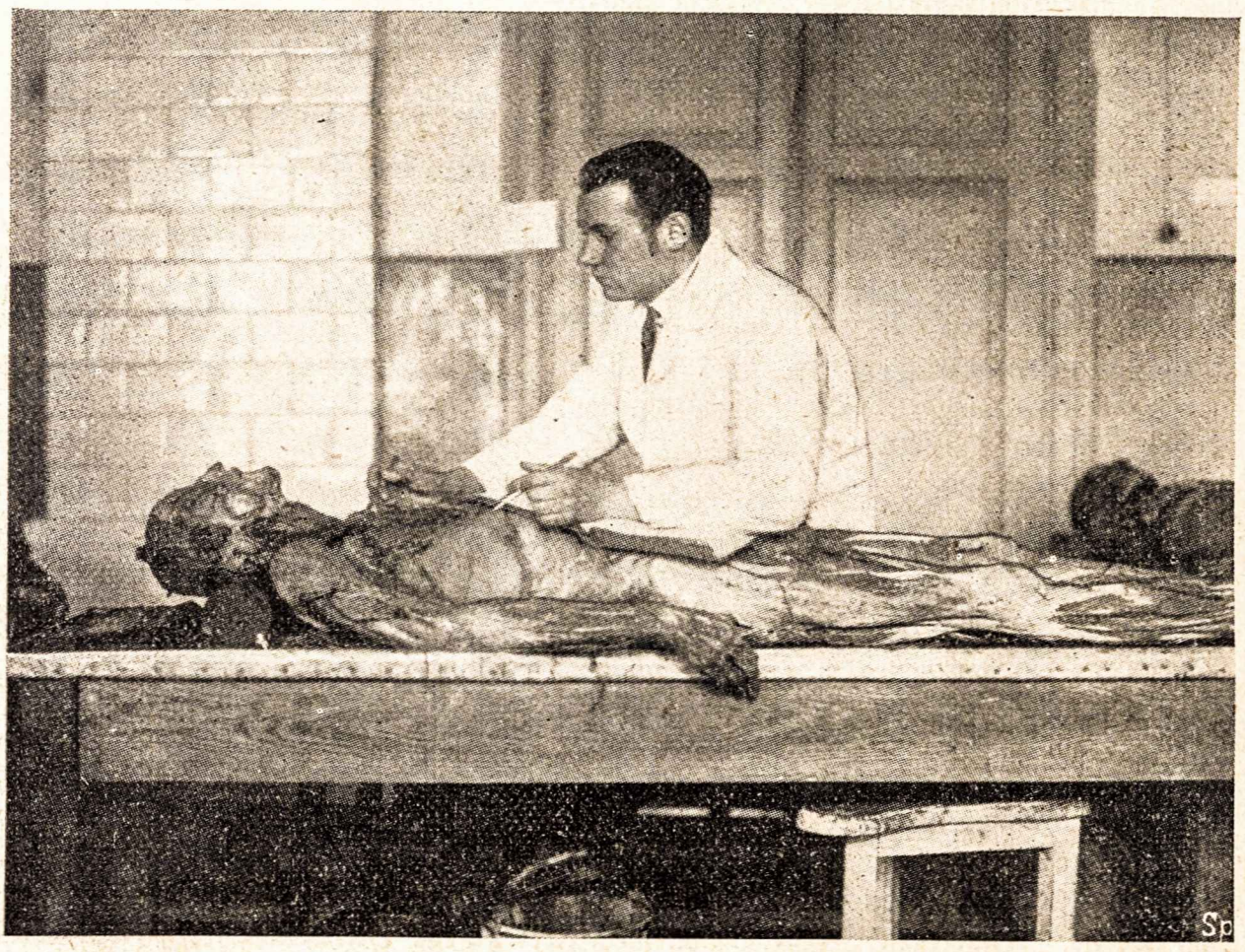

Miręs mokytojas ir gyvas mokinys Anatomikume.

prieštaravimų šiai tiesai. Ar mes tikime į sielos buvimą, parodo ir tai, kad kiekvienais metais medikų rūpesniu, vėlinių dieda laikomas anatomikume gedulingos mišios už čia naudojamų lavonų sielas. Čia medikai susirinkę prisimena tuos nelaimingus, visų užmirštus žmones, pasimeldžia už jų sielas, išreiškia pagarbą ir padėką už čia panaudotus jų lavonus.

Martin Johnson

Drambliai savo tėvynėj

Jų šeima

Pagaliau mums pavyko pamatyti dramblių šeimos gyvenimą ir papročius. Mes labiausia domėjomės jų elgesiu su savo mažaisiais. Zoologijos soduose taip pat dramblių šeimą sutiksi, tik jie ten nesirūpina jais tiek, kaip teko matyti Afrikoj.

Vieną kaitrią vasaros dieną pamatėm lygumose keletą dramblių. Vieną jų sekiojo visai mažas, vos kelių dienų, drambliukas, kuriam, matyt, buvo labai karšta; jis nerimavo ir nedavė kitiems ramybės. Pagaliau motinai pritrūko kantrybės: ji sustojo, priėjus pirmą balą, ir ėmė jį vėsinti. Parvertė jį, užkėlė savo pirmagalinę koją, pasisėmė savo straublį vandens ir pylė ant drambliuko. Nežiūrėdama jo nepasitenkinimo, ji tai pakartojo keletą kartų.

Drambliai yra, iš tikrųjų, kantriausi visam pasaulyj tėvai. Man teko matyti, kiek vaikai juos vargina savo užgaidomis; bet jei jau kartą kantrybė pasibaigė, tai baudžia nenuoramas, mušdami straubliu per galvas. Eidami per didelę žolę, jie įsikabina savo straubliais į motinos uodegą, tarytum vaikas į motinos ranką. Kai motina sustoja pasilsėti pavėsyj, vaikas puola žįsti, kaip veršiukas. Vieną popietį susitikom paliai dykumą penketą dramblių: tris pateles, vieną vidutinį patiną ir vieną mažą, vos savaitę teišgyvenusį, drambliuką. Jie mūsų nematė. Nusistačiau savo aparatą ir pasukau. Išgirdo. Visi sustojo palaukti savo mažojo, kuris prisivijo išdykaudamas, tarytum išdykęs vaikas, ir prisitaikė prie motinos užkandžiauti. Visi palaukė, kol tas pasisotino, tada pirmi trys pajudėjo pirmyn, o motina pastūmėjo keliu savo mažąjį, kad vytusi pirmuosius, kurie ramiu žingsniu nukiūtino į balą. Ten jie voliojosi, taškėsi dumblais vieni su kitais. Mažasis ir neatsiliko.

Kol jie žaidė, aš priselinau prie krūmo visai netoli jų. Išmintinga motina meta žaisti, bėga prie mažojo, kuris buvo netoli manęs, apkabina jį savo straubliu, palaiko kiek, paskui suduoda juo pamažu, lyg ir sakydama: „Žiūrėk, neik toliau, pakliūsi!“ Po to jie visi patraukė toliau, sustodami palaukti savo mažojo, kuris linksmas krypavo paskui. Kompanija įėjo į mišką.

Kitą kartą susitikom su kita šeimyna. Motina mus pastebėjo. Ji kiek laiko pastovėjo galvodama, kas daryti, ir pasileido atgal į mišką atsisukdama pažiūrėti, ar mes jos nesivejam. Netrukus išgirdom niurnėjimą: jį kalbino savo mažąjį. Kiek palaukus pasigirdo jų daugiau, ir pagaliau mažieji pradėjo bandyti savo straublius.

Didysis dramblys

Kartais mums tekdavo susitikti su drambliais atsiskyrėliais. Tada žiūrėdavom jų gyvėnimo iš kitos pusės. Kai matai visą kaiminę, negali matyti visų smulkmenų. Vieną rytą susitikom didelį dramblį, kurs ramiai vaikštinėdamas skabinėjo jaunus medelius. Pro žiūroną gerai matėm, kai jis lenkė medelius ir glemžė jų lapus. Greitai užėjome taip, kad vėjas pūstų nuo jo. Drambliai gerai girdi. Sako, kad jų blogos akys, bet man atrodo, jog taip manoma todėl, kad jie nekreipia dėmesio į kitus gyvulius, kurių jiems nėra ko bijoti. Tiesa, kartais gali eiti tiesiai į jį, jei tik vėjas nuo jo pusės pučia. Tik vargas, kad karštomis dienomis vėjas kaprisinasi, kryptį nuolat keisdamas.

Mes su savo aparatais ir šautuvais prislinkom prie jo per 50 mtr. Džiaugėmės, kad turėsim gražių nuotraukų. Mano palydovai juodukai taip pat nenustovėjo iš baimės ir džiaugsmo. Priėję per 20 metrų pasijutom gana nedrąsiai: prieš mus stovėjo tarytum gyvas bokštas. Jis pasirinko per storą medį, kurio negalėjo straubliu palenkti. Tada jis paleido į darbą savo muskulus ir iltis, ir po kiek laiko medis buvo jo valdžioj. Jis ėmė braukyti šakas, išsirinkdamas lapus ir plonąsias šakutes. Buvo gražu pažiūrėti, kaip jis darbavosi.

Su medžiu apsidirbęs, atsisuko į mus. Subraška aparatas, ir jis mus išgirdęs taip staigiai sustoja, kad net jo didelė masė pasvyra į mūsų pusę. Tada jis pasirodė toks, kaip ir visi drambliai pavojų pajutę: jo plačios ausys išsiskėtė, gaudydamos mažiausią šlamesį; jo straublys išsitiesė į priekį, uosdamas orą. Mes nejudėjom, vietoj sustingę laukėm, kas toliau bus. Tokiu momentu pasinaudojęs pamažu nuėmiau dar pora nuotraukų. Čia pastebėjome savotišką šių gyvulių laikymąsi: nosiaragis būtų puolęs arba bėgęs; liūtas ar leopardas būtų nepalikęs savo aukos; žirafa arba zebras būtų pustuzinį kartų keitę savo nusistatymą, bėgdami, tai vėl grįždami, o galutinai būtų nudūmę, panikos apimti. Dramblys visai kitoks. Viską gerai savo mažomis akimis įsispoksojęs, žengė pora žingsnių į mus, iš lėto apsisuko ir be jokio pykčio ir baimės ramiai sau lėtu žingsniu nusvyravo. Matyt, dar nebuvo ragavęs šautuvo ugnies. Jeigu mes jam būtume atrodę priešai, nebūtume taip gražiai atsiskyrę. Už tokį jo mandagumą mes buvome jam labai dėkingi: buvom atviroj vietoj, kur arčiau susitikti tikrai būtų buvę nemalonu.

Senas karys

Kartą susitikom su visai kitokiu drambliu. Jis buvo besirengiąs užkandžiauti, tik kažkodėl nerimo, lyg ir ką įtardamas. Rengiaus filmuoti, tuo tarpu jis pradėjo artintis. Sustojo ties vienu medžiu ir rengėsi jau užkąsti, bet vis jam trūko kantrybės. Vėl ėmė aplinkui žvalgytis, eidamas labai juokingai mažais

žingsniais, kaip žąsis. Visą laiką atrodė visai pasirengęs kariauti. Priėjęs 15 metrų, pasuko aplinkui, vis norėdamas mus užuosti. Jo trumpa uodega mostagavo, o straublys rietėsi. Pagaliau užuodė mus, ir turėjom nelaimę jam savo kvapu nepatikti. Ėmė smarkiai vizginti uodega, mėtyti į šalis nosį, mušti koja žemę, bet pulti vis dar nedrįso. Už 12 metrų sustojo, apsigręžė, žengė kelis žingsnius atgal, vėl apsigręžė ir jau tikrai pykdamas, aukštai iškelta galva, rengėsi pulti. Taip jis darė keturis kart. Tuo laiku pasidariau gražiausių nuotraukų. Senajam kariui galų galė pristigo drąsos ir tik dėl to, kad drąsuolis nesulaukė mūsų bėgant. Jis sau apsisuko ir nukiuduliavo greitai į artimiausią uždangą.

Kova su 19 dramblių

Visi mūsų susitikimai nesibaigė taip gerai. Vieną dieną parskuta užduseęs vienas iš mūsų juodukų, jau iš tolo maskatuoja rankomis šaukdamas: „Kaiminė dramblių, kaiminė dramblių!“

Manėm, kad jie sau ramiai ten ganosi, ir per 5 minutes mes jau buvom pasiruošę vykti, aparatais ir šautuvais ginkluoti. Netrukus pamatėm dramblius taip gerai sustojusius, tik imk ir filmuok.

Jų buvo viso 7. Trys patelės ir du patinai, o po kojomis jiems painiojosi du jaunikliai ir murmėjo. Vienas turėjo puikias iltis; jų kaulas blizgėjo, kaip pienas saulėj. Paruošęs aparatą ėjau artyn, norėdamas pabaidyti kaiminę. Pats didžiausias mane pamatė, pakėlė savo nosį, pastatė ausis, sumušė iš pykčio koja, patraukė oro ir metėsi į mane.

Aš daviau valią savo kojom. Man jau teko tokių smarkuolių sutikti; jie paprastai sustodavo mums pradėjus šaukti ir rankomis mostaguoti. Šį kartą aš buvau per arti, o dramblys per greitas. Mečiausi į šalį, norėdamas išgelbėti savo galvą, bet mano strategija nieko nepadėjo: dramblys vijosi toliau, o paskui jį kiti 7. Dar labiau nustebau jų pamatęs dar 12. Jie iš visų pusių artėjo į mus. Oza, mūsų mažoji bendrakeleivė, mirė iš baimės, bet suko aparatą, negalėdama man nieko padėti.

Kai pribėgau prie aparato, drambliai buvo tik už keletos žingsnių. Oza pastvėrė šautuvą ir iššovė. Namo didumo taikinys nesunku kliudyti, bet ji buvo tiek įsibauginusi, jog pataikė blogai. Dramblys metėsi į šalį ir kiek pabėgėjęs suklupo. Kiti truputį padvejojo, apsigręžė ir nudūmė.

Kitą kartą mes vėl turėjom pavartoti savo šautuvus. Grįžome po sunkaus darbo labai nuvargę namo. Mums tuoj pranešė, kad didelė dramblių kaiminė yra visai netoli. Išsiuntėm savo gudriausią juoduką pasižvalgyti; po 10 min. jis pranešė, kad drambliai visai arti. Nežiūrėdami nuovargio po 15 min. buvom pas kaiminę.

Jų 15 ramiai ganėsi. Pasistačiau savo aparatus. Viena pa-

telė ėjo priekyj, kiti virtine paskui. Visi buvo vidutinio ūgio, tik vienas 8—9 mėn. Patelė mus pamatė ir per 60 mtr. sustojo. Kiti apie ją. Aš maniau, kad ji tik viena mane mato. Pastatė ausis ir ėmė eiti artyn krypuodama, vėl grįžo netverdama pykčiu, kaip visi drambliai tokiais atsitikimais daro. Smagino savo straublį, mušė koja. Kiti atrodė nesuprantą ir mažai ja domėjosi. Staiga ji susirietė ir metėsi į priekį. Šiuo momentu iš mano aparato iškrito filma; pasilenkiau paimti žinodamas, kad mano palydovai laiku sulaikys puoliką.

Tuo laiku dramblys tebuvo už 50 mtr. Abu juodukai nesusilaikę šovė kartu. Dramblys suklupo. Sušukau, kad daugiau nešautų. Karštuoliams priminiau medžioklės įsakymą: jie turėjo laukti, kol būtų šovę su mumis buvęs baltasis, nes Afrikoj yra tikras nusikaltimas juodajam šauti pirmiau už savo poną. Laimei, dramblė tebuvo sužeista viena kulipka į straublį: ji pakilusi nubėgo į kaiminę.

Kokie yra iš tikrųjų drambliai

Vienas iš mūsų juodukų kartą pasakojo, kad drambliai nesirūpina tuo, kas yra apie juos. Jie labai nesisaugoja kulipkų ir durtuvų, bet šitie milžinai bijo musių ir paukščiukų. Mūsų Oza paklausė, kiek jie gyvena. Juodukas paprastai atsakė: „Daug metų“. Jų skaičiaus jis nežinojo. Aš prisiminiau kažkur skaitęs, kad vienas dramblys yra gyvenęs 175 metus, ir, nežiūrint šautuvo ir ieties pavojaus, daugelis pergyvena visą šimtą metų.

Dažnai man yra tekę girdėti besiginčijant, kaip geriau užmušti dramblį. Tuo tarpu mes jų buvom reikalingi tik nusifilmuoti ir iš arti pamatyti. Ginklą pavartoti mums būdavo didelė širdgėla.

Keleri metai tokio gyvenimo mane išmokė juos pažinti. Mano pažintys apie juos daug pasikeitė nuo mano kūdikystės, kada aš juos matydavau paraduojant cirkuose. Ir kuo daugiau aš jų matau, tuo labiau jie man kitoki rodos. Aš juos dabar laikau vertais ir kilniais dykumos džentelmenais. Dažniausiai jie yra pagyvenę ir savo pastatu ryškiai išsikiša iš kitų gyvulių. Jis nėra nerūpestingas, kaip, sakysim, nosiaragis, kuris nežiūrint savo figūras yra žemesnis šiuo atžvilgiu gyvulys. Jis nėra karštuolis; jam terūpi jo paties reikalai, o kitus palieka ramybėj; jis ramiai savo šeimynoj gyvena, nebūdamas grobuoniu nenaikina kitų rūšių. Iš to, kad Indijos drambliai duodasi lengvai prijaukinami, nereikia taip manyti apie visus. Jis turi savo valios, greičiau, nujaučiamosios filosofijos, kuri giliai jame įaugusi. Greičiau ir gudriau, negu kiti žvėrys, jie įvertina nenusileidimo žmogaus valdžiai nenaudingumą. Jis lengvai ir naudingai atlieka jam uždėtą darbą, tik, žinoma, jam taip gyventi ne taip malonu, negu laisvėj.

Man visos pasakos apie jų kerštingumą neatrodo labai

rimtos. Visi gudresni gyvuliai gerai atsimena žmogų, kuris jiems bloga yra padaręs: sakysim, šuo. Žinoma, ir jų tarpe rasis nevienas aršesnis, kaip ir pas kitus gyvulius.

Aš myliu dramblius ir jais gėriuosi. Tikiu, kad normalus dramblys yra geras ir protingas gyvulys, kuris gerai žino savo vietą gyvenime ir pasitenkina ją pasilaikydamas.

Vertė *A. J.*

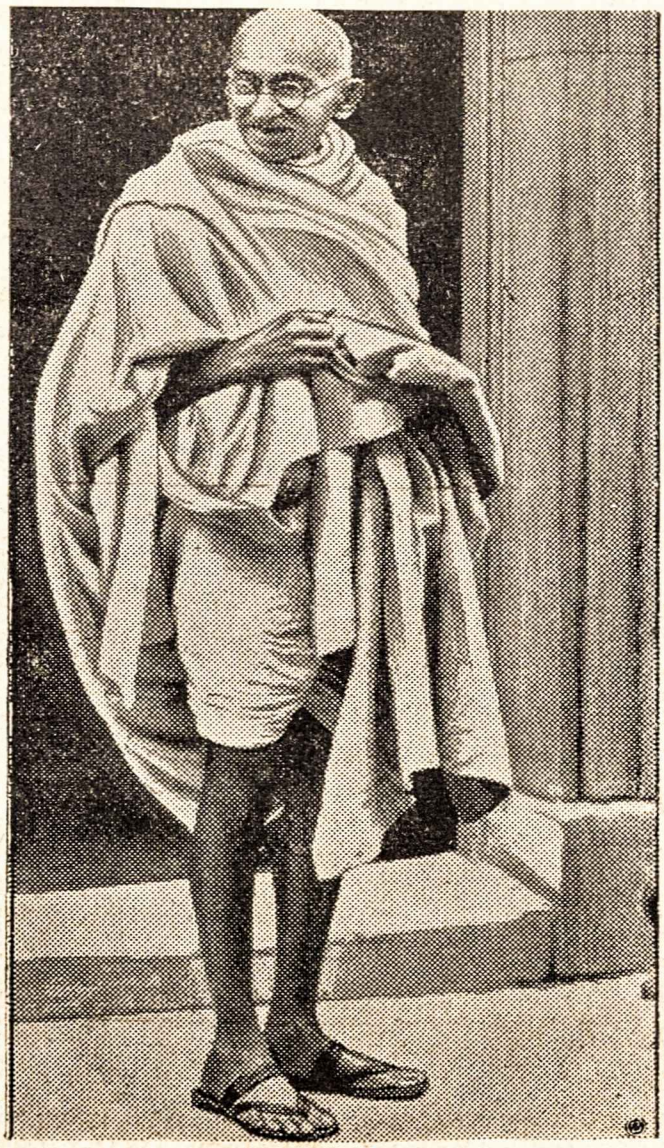

Indų laisvės kovotojas Mahatma Gandi. Taip pat apsivilkęs jis buvo atvykęs į garsiąją Londono Apskritojo Stalo konferenciją tartis su su Anglų valdžia dėl savo tautos laisvės. Derybos jam nepavyko, bet šis milžino dvasios žmogus nemano nusileisti. Jo vėl laukia kalėjimai. Tačiau nėra abejonės, kad jis laimės.

J. Gustas S. S.

Kaip atsiranda... salos

Be abejo, būsi girdėjęs ar skaitęs, kad kur ten atrado naują salą... jūrininkai beplaukdami užėjo žemę, kurios niekas dar nebuvo matęs ir p. Tikrų tikriausiai tau ir šita mintis dingtelėjo galvoj: ar galimas daiktas, kad, tokiai daugybei keliauninkų plaukiojant vandenynuose, iki šiol dar nevisos salos buvo atrastos? Jei taip galvojai, klydai. Bendrai imant (nesakau visada), naujosios salos nėra naujos dėl to, kad naujai atrastos, bet naujos dėl to, kad naujai iškilusios iš vandens į orą. Tas iškilimas dažniausia atsitinka dėl dviejų svarbių priežasčių: jūrų dugno lankstymosi arba... dėl labai didelio skaičiaus mažų gyvūnėlių krūvon susibūrimo. Gamtos mokytojas, be abejo, jums sakė, kad koralai, iš kurių yra daromi tokie puikūs karoliai, yra ne kas kita, kaip mažų gyvūnėlių kiaukučiukai, celenteratų tipo. Tie gyvūnėliai turi puikią ypatybę moka surankioti plaukiojančių vandenyje kalkinio akmens gabalėlių ir prijungti prie savo kūno.

Iš tų gabalėlių pasidaro sau gražius namelius, kuriuose sau ir gyvena, panašiai kaip mums visiems žinomoji straigė savo kiaukarėlyje. Tie gyvūnėliai, prisitvirtinę kur prie povandeninės uolos, ir ima daugintis; susidėjus milijonams ir milijardams jų namelių, atsiranda sala, kurią plaukdamas pro šalį laivas pamato ir paskelbia pasauliui.

Tas fiziškas—geografiškas fenomenas, kurį galima pavadinti *mažutyčiu* darbu, išduodančiu *didžiausias* pasėkas, randa savo atgarsį, proporciją tame vidujiniame dvasiniame, psichiniame reiškinyje, apie kurį jau buvom kalbėję. Sakydami, kad įprotis yra akylas ir skrupulingas, nieko pro save nepraleidžiąs sargas, sakėme tikriausią tiesą; bet dabar turime pasakyti kitą tiesą, nemažiau tikrą, nemažiau baisią arba guodžiančią: įprotis ne tik užlaiko viską, bet dėsto į krūvą, daugina, kaip aritmetikoj, ir iš mažiausių elementų padaro didžiausius dalykus.

Kas pasakė?

Kas pasakė, kad genijus yra ilgo kantrumo išdava? Palieku jums įspėti; o tuo tarpu prašau ištirti šį antrą apibrėžimą: — *gerumas yra mažyčių veiksmų suma*, arba geriau: *ilgo kantrumo pasėka.*

Sakau *kantrumas* ir duodu tam žodžiui tikrąją jo prasmę, t. y. *kentėjimas, skausmas*, vyriškas skausmo *pernešimas.* Tas žodis dažnai yra vartojamas gana nudėvėta prasme: dedamės

buvę kantrūs, kai buvome tinginiai, apsileidę, apatiški... Ne, tikrai kantrus yra tas, kuris elgiasi, kaip šventas ir mandagus džentelmenas, kaip šv. Pranciškus Salezietis.

Vieną sykį, nors labai skaudžiai įžeistas, laikėsi ramiai ir maloniai. Paklaustas paskui, kodėl neatkirtęs tuo pat tonu savo skaudėjui, atsakė: „Norėjote kad aš viena akimirka netekčiau to, ką per 20 metų uždirbau save begrūdindamas? Mano veidas buvo ramus, bet širdis smarkiai plakė krūtinėje ir turėjau prislėgti pats save, turėjau k e n t ė t i, norėdamas būti iš pažiūros ramus".

Tame atsakyme yra visa gerumo paslaptis. Nekartą juk ir tu pats būsi pavydėjęs (šventas pavydas) kai kuriems tavo draugams ar viršininkams, kad jie užsilaiko ramiai, yra nuolankūs, malonūs, pasišventę, dosnūs ir t. t. — Laimingi, gal pasakei, kad jie turi tokį puikų būdą, tokį gražų temperamentą!

Žinok tačiau, kad nėra gerumo, kurį būtų galima pavadinti: *laimė.*

Gerumui vienas pavadinimas tetinka: *pergalė*, įveikimas. Pergalė, taip; bet netokia, kurią laimėjo mūsų žilos senovės kunigaikštis Žvalgaitis, eidamas į estų žemę.

Visi pakeliui jį vaišina gerindamiesi, taip kad trumpu laiku jis tampa didžiausių plotų valdovas. Tačiau lietuviams su didžiu grobiu grįžtant namo pro Rygą, žemgaliai su vokiečiais juos užpuola. Žuva pats Žvalgaitis, per daug pasitikėjęs vaišingumu ir dauguma lietuvių kariuomenės.

Pergalė yra pastovi tiktai ta, kuri įgyjama per vargą, per pasišventimą; kaip mūsų karžygiškų savanorių, kurie, įsiskverbus bolševikams į besikuriančią mūsų valstybę, išplėšia jų užgrobtas žemes, bet *žingsnis po žingsnio,* kaimas po kaimo, miestelis po miestelio, galima sakyt, atpirkdami krauju tą brangią žemę.

Palieku tau pačiam sužinoti ar įspėti autorių šios tiesos:— Laikas negerbia to, kas yra padaroma be jo. — Tu pritaikink tai geriems įpročiams ir ryžkis jų įsigyti.

Kaip?

Štai kaip: kada tik prieš tave atsistos du nevienodi veiksmai arba du nelygūs būdai atlikti tą patį veiksmą: vienas lengvas, patogus, antras sunkus, nepatogus, stenkis pasirinkti tą, kurį sunkiau nugalėti, žinodamas, kad ta linkme yra pasiekiama gerumo ir dažnai karžygiškumo pilnatis.

Jei tas patarimas tau atrodo lengvas, pamėgink jį vykinti bent per vieną dieną, o paskui pasakysi.

Kiekviena *kantria* pergale tinginio, nuobodulio, pojutingumo, karšto geismo pasmaguriauti tu pagaminsi to *morališko*

kalkario trupinėlį, iš kurio pasidaro ne tik salos, bet puikiausi kūriniai, tie nesunaikinami paminklai, kurių vardas neturi savyje nė dėmelės: *šventieji.*

Tačiau atsimink ir įsitikink dar vieną dalyką.

Maža kalkario dalytė klajotų vandenyno bangose be reikšmės, jei nesutiktų mažo gyvūnėlio, kuris ją pagauna, prisitvirtina prie savęs ir sujungia su daugybe kitų panašių dalelyčių. Tas pats yra ir su morališkąja galia. Jei neįsteigi mažų gyvybės centrų, kurie *pritvirtintų* beveik neapčiuopiamus sielos judesius, tie niekada nesulips, nesusivienys, nesudarys to kietai užgrūdinto plieno, kuris vadinasi *dorybė.* Tie jungiamieji gyvybei centrai kaip tik paeina iš atviro, natūralaus dievotumo. Kai jausiesi silpnas, pavargęs nuo kovų, apniktas abejonių, šūkterėk į Dievą, ir tuoj apie tą tavo žodį susispies ir prisitvirtins sveikatingiausios tavo galios ir sudarys užtvanką nuodėmės srovei, nužudys tavyje blogumo sėklas.

Atsimink Evangelijos garstyčios grūdą ir raugo trupinėlį. Pirmasis išauga į didelį medį; antrasis iškildina, padaro minkštą lyg dvasinę įmaišytą tešlą, kuri be raugo lieka supuolus, kieta, prikli, neįvalgoma.

Be abejo, būsi girdėjęs kalbant apie paslaptingąsias mūsų pačių asmenybės gilumas, tamsių impulsų, siekimų, jėgų sąmyšį, kuris būk esąs mūsų pasąmony; ir kadangi yra pasąmony, tai mūsų savęs pažinimas jo nesiekia.

Tas žodis nevisada ir nevisur tiksliai vartojamas ir kai kada net per daug išpuošiamas. Tačiau darydamas išvadą tos mūsų tyrimo kelionės, tą pasąmonį (sąmonė, pasąmonis — techniškas psichologijos terminas) palygink jūrai, kad galėtum į ją mesti tuos mažus, bet kilnius dalykėlius: maldas, atodūsius, geras mintis, susigraužimus ir pastangas Dievui paaukotus ir turėk vilties (ką sakau?), būk tikras, pamatysi iškylant ne salą, bet puikų paminklą — dorybę.

Apžvalga

Katalikų universitetu smarkiai rūpinamasi. Jo reikalingumu niekas neabejoja. Laikraščiai kelia, svarsto įvairias jo realizavimo priemones ir būdus. Iš visur plaukia gausingos aukos. Amerikiečiai irgi žada nuoširdžiai prisidėti. Pradėjo veikti aukoms rinkti centro komitetas, dr. Karveliui vadovaujant.

Šv. Tėvas apie ekonominį krizį didžių minčių pasakė ilgoj savo kalboj po Gemmos Galgani, vargingos Italijos mergaitės, dorybių didvyriškumo dekreto skaitymo (lapkr. 29 d.).

Koks žmogus, koks protas išgel-

bės žmones iš slegiančio krizio? Kas išspręs šį klausimą? Ar ne visa pareina nuo Dievo? Tiesa, žmonės patys tą būklę pasidarė, manydami esą įvykių viešpačiais: jų darbų vaisiai atsigręžė prieš juos ir niekais pavertė visas jų pastangas. Kiek dabar žmonės nerimauja, tariasi — svarbiausio dalyko — Dievo Apveizdos nemini. Jie verčia Dievą pasakyti: „Jei manęs nenorite ieškokite išeities patys vieni". O ar gali būti kas skaudesnio už tai? Ką darytų pasaulis be Kūrėjo? Ne taip turi elgtis žmonės, kurių gyvenimą nušviečia Evangelijos šviesa. Toli nuklydom nuo kuklaus šviesaus tikėjimo, apšviečiančio giliausias gyvenimo tamsybes...

Prof. A. R. Niemi minėjo universitetas gruodžio 8 d. Niemi draugas kun. A. Sabaliauskas, kartu su juo rinkęs mūsų liaudies dainas, papasakojo vargingą mokslininko gyvenimą. Prof. M. Biržiška iškėlė jo nuopelnus mokslui ir Lietuvai. Niemi buvo mūsų mokytojas. Jis išmokino mus moksliškai rinkti dainas ir sistematizuoti ir padarė svarbių tyrinėjimų. Kun. A. Sabaliauskas išvertė, paties Niemi padedamas, jo lietuvių liaudies dainų tyrinėjimus. Tai labai svarbus mums veikalas. Lig šiol negalėjome juo naudotis, kadangi neprieinama mums suomių kalba buvo parašytas. Niemi labai mylėjo Lietuvą ir mirdamas pasakęs: „Klestėk, Lietuva!"

Benedikto XV sukaktuvės. 1932 m. sausio m. 22 d. sueina 10 metų nuo to didžiojo taikos popiežiaus mirties. Didžiojo karo metu jis darė visa, ką galėjo, taikai grąžinti ir įgyvendinti. Net mirštant vieni paskutinių jo žodžių buvo raginimas jai pasiaukoti: „Paaukokim savo gyvenimą pasaulio taikai". Bet pasaulio galiūnai jo neklausė.

Ateinančiųjų metų vasario m. 2 d. įvyks Ženevoj didelė *nusiginklavimo konferencija.* Ar ji išklausys Benedikto XV balso, kurs pirma liko šaukiančiu tyruose? Ar vėl pasibaigs taip liūdnai, kaip įvykęs lapkričio m. 26—27 d. tarptautinis nusiginklavimo kongresas Paryžiuje, kurs turėjo būti net nutrauktas dėl nacionalistų sukelto pašėlusio triukšmo? Netolima ateitis parodys visa.

Šv. Kazimiero dr-jai 25 metai. Toji plačiai žinoma draugija įsteigta 1906 m. lapkričio m. 30 d. katalikiškai spaudai platinti. Ji pradėjo dirbti labai sunkiais laikais ir nuolatinio savo pirmininko, visų gerbiamo prel. A. Dambrausko-Jakšto, sumaniai vadovaujama padirbo labai didelį darbą: ji užkirto kelią bepradedančiam platintis šlamštui, išleido ir išplatino daugelį rimtų knygų ir laikraščių ir tuo būdu daug padarė mūsų krašto šviesai ir dorai kelti. Per 25 savo veikimo metus ji išleido per 530 knygų, daugiausia religinio ir mokslinio turinio, kurių bendras egzempliorių skaičius siekia arti 3 milijonų. Draugija davė pradžią rimtiems laikraščiams ir ypač žurnalams (jų išleido irgi apie 3 milijonus egz.). Ir mūsų „Ateitį" dr-ja leido, kaip priedą „Draugijos", kurią dabar pavaduoja „Židinys". Dr-ja leido: „Vienybę", „Viensėdį", „Garnį", „Ganytoją", „Žvaigždę", „Laisvę" (dienraštį), „Lietuvos Mokyklą", „Kosmos". Ne vienas iš jų dabar sustiprėjęs eina savo lėšomis. Kiti varo toliau pradėtąjį darbą, pav. „Tiesos Kelias" pavaduoja „Ganytoją"...

Dabar dr-ja turi trejus namus (Kaune, Šiauliuos ir Tauragėj) ir „Šviesos" spaustuvę, turi 8 skyrius (7 provincijoj). 1930 m. balansas buvo 1.520.385 lt. Draugija padarė milžinišką darbą, todėl spauda gražiai minėjo jos sukaktuves.

Rinkime tautos kūrybą!

Renku tautiškus žaidimus-ėlius (pav.: gūžputėle, žiedelį dalinti, skėniuku, ropę rauti ir t. t.), ratelius su įvairiausiais judesiais ir dainomis (pav.: šiaudų batai, šakalėlių padai... pasėjau linelius... ir t. t.) ir įvairius šokius.

Šių dalykėlių dar labai maža dalis yra užrašytų, o dauguma dėl to jau visai ir užmiršti, ir labai retai kur užtinkama gyvenime juos tebevartojant. Visa tai įvyksta ne dėl to, kad jie būtų nenaudingi ar neįdomūs, bet

dėl to, kad mada keičiasi ir neišmintingesnieji pamiršę savus, ima sekti netikusį naujoviškumą.

Radęs daug pritarimo ir pasižadėjimų rinkti medžiagą, darbą pradėjau. Jau yra surinkta 169 įvairūs dalykėliai, bet, palyginti tai yra tik maža dalelė iš šios srities tautos kūrybos visumos ir dargi begalo įvairios.

Tad be Jūsų, kaipo vienintelių didžiausių šios srities mėgėjų, bendradarbiavimo visi pasiryžimai būtų beveik nebeįmanomi ir nauda nebepasiekiama.

Todėl kitus raginkite ir patys tuojau užrašykite jau žinomus ar čia galimus surasti ir parvažiavę atostogų ar p. parinkite daugiau. Užrašydami nieko neiškraipykite, pažymėkite, jei galite, gaidas ar nurodykite atatinkamą melodiją, be to — vietą kur nugirdote (apskritį ir valsčių), kas papasakojo, kurio amžiaus ir lyties žmonėms tinka užrašytasai dalykas, savo vardą ir pavardę ir savo adresą.

Medžiaga siųsti šiuo adresu: **Ben. Bučinskui, Prienai, Gimnazija.**

Knygos

KIŠENINIS PRANCŪZIŠKAI—LIETUVIŠKAS ŽODYNAS. Parašė *J. Žilinskas;* peržiūrėjo ir patikrino *dr. J. Šimkus.* Išleido „Šešupės" knygynas Marijampolėje, 1931 m. 674 pusl. Kaina: brošiūruotas — 8 lit., įrištas — 10 lit.

Tai pirmas prancūzų—lietuvių kalbos žodynas. Kaip toks jis, rodos, turėtų būti nedidelis. Apie šį taip pasakyti negalima. Paviršutiniškai apskaičius, galima drąsiai tvirtinti, kad jame yra apie 25.000 žodžių. Tai vienas iš didesnių svetimų kalbų žodynų. Autorius padarė didelį darbą, ir už tai jam turės būti dėkingi ne tik moksleiviai, bet ir visi norintieji pramokti prancūziškai. Be paties autoriaus didelio darbo, žodyną dar peržiūrėjo ir patikrino dr. J. Šimkus. Dėl to kiekvienas žodynu galės naudotis visai drąsiai. Ir iš tikro jis yra, palyginti, tobulas.

Žodyno pradžioje yra nurodymai, kaip reikia tarti balsiai, dvibalsiai ir priebalsiai, o gale — netaisyklingųjų prancūzų kalbos veiksmažodžių visų laikų lytys. Tas, žinoma, žodyno vertingumą dar padidina. Atsižvelgiant į žodyno didumą ir į svetimos kalbos (ypač prancūzų) spausdinimo sunkesnį darbą, kaina, palyginti, nebrangi.

Reikia pripažinti, kad J. Žilinskas šiuo savo darbu daug padės besimokantiems prancūziškai arba net ir lietuviškai. Iki šiol mes šioj srity nieko neturėjome, o dabar jau turime — ir tai labai daug. J. Žilinskas skaitančiajai visuomenei žinomas jau iš jo šiemt išleistos knygos „Maskva be kaukės". Matyti, jo spaudos srity darbas dar vos tik pradėtas, bet pradžia labai graži.

Jurg. Ežer.

KOSMOS 1931 m. 7—9 Nr. Turinys. 233—400 pusl.

B. Čėsnys, A. Žvironas, A. Purėnas, B. Prapuolenis, Z. Žemaitis ir P. Juodakis: Prof. Vincas Čepinskis, Vytauto Didžiojo Universiteto Rektorius. P. Jucaitis, Tarp gamtos gyvosios ir negyvosios. Č. Pakuckas, Seniausieji fosiliniai (kastiniai) organizmai (su 18 pav). J. Kuprevičius, Medžiaga Kauno apylinkių florai (žieduočiams ir sporuočių induočiams) tirti (su 10 pav). G. Zimanas, Žiupsnelis medžiagos Lietuvos Plantago maior L. formoms pažinti. V. Vilkaitis, Apie kviečių kietųjų kūlių žiemojmą. L. Vailionis, Rievių pasidarymas grybelio Zygorhynchus Vuilleminii kultūroje (su 4 atv.). K. Regelis, Botaniškas šieno analizis ir Lietuvos pievos. L. Čeraška, Ežerų tipai ir žuvys. L. Čė-

raška, Lenkų okupuotos Suvalkijos ežerų klasifikacijos klausimu. P. B. Šivickis, Morfogenesio kilmės klausimu (su 3 pav.). M. Natkevičaitė, 3-sis Pabaltijo kraštų augalų geografų suvažiavimas Rygoje 1931. VI. 3—9 d. A. Vaškevičaitė, Sibiro keturpirštis tritonas Salamandrella keyserlingii. Jo biologija ir išaugimas (su 8 pav.). K. Aleksa, Zoopsichologijos bruožai.

Kronika

Tauragėje, kuri matė plečkaitininkų pučą ir nuo seniai yra garsi savo bolševikuojančia publika, jaunimas pašventino gražią vėliavą su parašu „Succisa virescit". Vėliava pastatyta bažnyčioje, kur laukia momento, kada galės išeiti už bažnyčios sienų į gražiuosius paupius, iš ten į visą Lietuvą, lydima jaunimo būrių.

Utenos jaunimas vieną gruodžio mėn. antradienį iškilmingai meldėsi bažnyčioje, paskui linksmai pusryčiavo ir vaišino vieną studentę ir studentą, iš tolimo Kauno patekusius į liepsnaširdžio jaunimo tarpą. Svečiai atsidėkodami gražiai pora žodžių nušvietė pasiryžusiam jaunimui kelius į ateitį.

Raseiniuose, Marijampolėje ir Šiauliuose mokytojai su kai kuriais moksleiviais turėjo pasikalbėjimus ideologiniais klausimais. Buvo dedama pastangų įrodyti, kad šiais ypatingais mūsų gyvenimo metais geriausiai „dėl metafizikos nesidraskyti", o pasitenkinti vadovėliu ir kitokiomis auklėjimo priemonėmis. Be to, mandagiai įspėta, kad moksleiviai rečiau lankytų Kauną ir neskaitytų tų raštų, kuriuose iškoneveikiama organizacijų reikalingumas.

Stud. A. Masionis ir kiti gegužės 12—13 nuteistieji jau įmami į kalėjimą.

Atsiųsta paminėti

Kauno kalendorius 1932 m. Šv. Kazimiero dr-jos leid. Nr. 512. Kaunas, 1931 m., 80 p. 50 c.

Muz. V. Paulauskas **Daina apie paukštytę.** Iš melodramos „Birutė". Solo sopranui. Autoriaus leid. Sukrauta Liet. Muzikos Centre, Kaunas, Laisv. Al. 72 Nr.

Muz. V. Paulauskas **Narsiems karžygiams,** Lietuvos kariuomenės savanoriams. 4 mišriems balsams. Autoriaus leid. Panevėžys.

Dr. Alfons Scholz **Vokiečių kalbos gramatika.** Šv. Kazimiero dr-jos leid. Nr. 527. Kaunas, 1931 m. 244 p. 7 lit.

La Juna Batalanto N-ro 4 (30), novembro 1931 Tarptautinio katalikų jaunimo judėjimo organas. Eina kas du mėnesiu.

Pr. V. **Jauno kunigo sielvartai,** Kaunas, 1931, Kaina 2,50 lt.

Dr. P. Malakauskis. **Bažnytinių teisių šaltiniai,** Vyt. Didž. Universiteto Teologijos-Filosofijos Fakulteto leidinys, 1931 m., 116 pusl

Mūsų žinynas, Karo mokslo ir istorijos žurnalas, 1931 m. gruodžio m., Nr. 81.

1931 m. «Ateities» turinys

DAILIOJI LITERATŪRA

Bauba, K. Nusiminimas 3.
Bazin, R. Vilko našlė 95.
Brazdžionis, B. Iš visų svajonių 67, Naktis neatėjo 291, 2 tauri 29, Argi žmonės 355, Karas 422, Zizija 610.
Breimeris, F. Tarp saulės ir šešėlių 437, Tą vakarą giedojo ilgesys 492.
Būdavas, St. Mano Viešpačiui geram 88, Jei ir šimtą kartų 187, Gyvoji novelė 235, Žadriai naktį 377, Saulėlydžiai kraujuje 627.
Dörfler, P. Anelė 378.
Du sonetu apie ateinančias dienas 159.
Eichendorf, J. Ryto malda 459.
George, St. Grįžimas 483.
Goethe. Dedikacija (Iš Fausto) 114, Gretchen 516, Tulės karalius, Vertė A. Tyruolis 570.
Grigaitytė, K. Ir taip nieko amžina 3, 365 lopų svetys 42, Vyras iš žaliojo ežero 79, Pagunda 158, Jos žodžių prasmė 302, Šį pavasarį 342, O didis, o geras, Viešpatie! 419, Kūčių telegrama 612.
Heidenstam, V. Šešėlis 261.
Karuža, P. Paklausimas motinai 30, Nuženk nuo kryžiaus 131.
Keliuotis, A. Svaigulio vakaras 30.
Keller, P. Legenda 193.
Lenau. Primula veris 342.
Lingis, J. Po mišparų 570.
Linkevičius, M. Nebdainuok, sesele 30, Jaunuolio himnas 271, Skambantis pasaulis 639.
Lukšys, M. Duona ir ašaros 589.
Mazalaitė, N. Žvaigždžių atsidūsėjimai 14, Namas užkaltais langais 14, De profundis 548.
Mykolaitytė, M. Man saulės negaila 547.
Naujokaitis, Pr. Iš ciklo „Tavo kelionių psalmės" 160, Kartą atėjome 250, Pavasario giesmė 333, Čia būtum pasenę 373, Palaimintų tave! 483, Ištrėmime 547, Ieškojimas 635.
Neris, S. Piemenaitė 227, Sidabrinės uogos 227.
Paplauskas A. Eilės iš vosilkų 270, Mano serenada 342, Naktis po uosiu 437.
Poe, E. A. Šešėliai 408.
Rilkė, R. M. * * * 131, Marija šventykloj 256.
Senkevičius, H. H. K. T. 38, Kas atsitiko kartą Sidone 445.
Sorge, R. J. * * * 377.
Sturmann, M. Maldavimas 596.
Tamulaitis, V. Ir eisim, broli! 395.
Treigys, E. Irena 404.
Train Mark. Kodėl aš atsistatydinau 524.
Vaičiulaitis, A. Du amžiai 173, Atsiminimas 355, Vidurdienis kaimo smuklėj 359, Pro ūkaną 419, Pasaka apie uodą 493, Bendravimas 612.
Valdotas, J. Apraudojau 342.
Zupka, K. Nauja lyrika 88, Mieste pavasariui gimstant 250, Trys žodžiai 391, Už mėlynų vitražų 505.
Žemaitis, St. Vėjui ūžiant 67, Klajūnas 187.

STRAIPSNIAI.

Amžinybės žmonės 65.
Andziulis, K. P. M. K. Čiurlionis 243.
„Ateitis" ateitin 129.
Barauskas, K. Liberalizmo programa ir jos kritika 72, Sielos gelmių šauksmas 179.

Bauba K. Idėjinė kova ir jaunimas 39, Gavėnios prasmė 84, Mūsų moksleivijos išsilavinimas (Pasikalbėjimas su dr. Kl. Ruginiu) 102, Mūsų moksleivių išsidorinimas (Pasikalbėjimas su kun. Vl. Mažonu) 263, Kodėl nespausdinot mano eilėraščio? 512, Kalba Adolfas 571, Lietuvos Katalikų Universitetas 624.
Berget, A. Paukščių kelias ir visata 466.
Baugand, B., vysk. Kristus ir genijai 166.
Čibiras, Kr. Toks nemirtingųjų himnas 43, Amžina jaunatvė 328, Šviesioji moteris (A. a. Marijos Pečkauskaitės metinėms paminėti) 366, Gyvenimo menininkė (M. Pečkauskaitės asmenybės eskizai) 428—436 ir 497—505.
Dogelis, P., kan. Atetininkų organizacijos pasisekimo paslaptis 140.
Du laiškai 353.
Faulhabes, M., kard. Bažnyčia ir pažanga 374.
Geriausias Draugo 545.
Gyvenimas ir kūryba 4.
Gyvenimo smulkmenos 132.
Graževičius, A. Eikime į gamtą! 343, Liaudies dainų elementas V. Krėvės kūryboje 469—479 ir 506—508.
Gribulis, J. Bažnytinė unija 597.
Gustas, J., S. S. Taktika ir politika 48, „Kristaus Istorijos" autorius (Keltas pastabų apie G. Papini) 110, Kai katės nėra 212, Ar nėra pagalbos? 271, Naujas gyvenimas 338, Išsigelbėti ar žūti? 392, SOS 463, Baisi ir kartu guodžianti tiesa 520, Plaštakė 632, Kaip atsiranda... salos 663.
Hellfritz, J. Ugnies ir ledo sala 531.
Houben, G. Belgijos moksleivių jaunimas 460.
Iš moksleivių gyvenimo 228.
Jakštas, A. „Ateities" praeitį atsiminus 135.
Kaip gaudomos silkės 58.
Katakombos 481.
Kolonijų paroda Paryžiuj 518.
Krupavičius, M. kun. Esu katalikas 152, Prof. Giuseppe Toniolo 311.
Kulbokas, Vl. A. Jakštas kritikas 202.
Kuzmickis, J. Estetikos reikšmė 456.
L., Vl. Ibseno „Nora" 577.
Laiko balsas — Dievo balsas 1.
Laiko dvasia 356.
Laiko ženklai 225.
Lanek, W., S. J. Gyvenimo menas 182.
Legendre, M. Prancūzjos moksleivių veikimas. Vertė Pr. Dielininkaitis 334.
Maceina, A. Pasaulininkų apaštalavimas 9, Ir jie buvo žmonės 121, Kelkis, Jeruzale! 161, Marija, Marija! 232, Gyvenimas ir poezija 438, Dievas ir mūsų amžius 484, Kelias į krikščionybę 561, Religija ir moralė 616.
Mes ir jie 420.
Miglinas, S. Religiniai ir tautiniai motyvai A. Jakšto lyrikoje 404.
Morand, P. Siamo gyvenimas 398.
Muckermann, Fr., S. J. Europos sutartis su velniu. Vertė J. Tininis 396.
N., Pr. Žmogus ir gamta V. Krėvės „Skerdžiuje" 118, Inteligentai A. Vienuolio raštuose 384.
Nauji žygiai 417.
Naujosios mūsų literatūros būklė (Pasikalbėjimas su prof. V. Mykolaičiu-Putinu) 24.
Pascal, B. Jėzaus paslaptis 115.
Pašaukimo pasirinkimas 292.
Pozne, Vl. Dostojevskio reikšmė 209.

R., M. Vendėjos išgriovimas 206.
Reinys, M., prof. Žmogus ir gyvulys 297.
Senkus, J. Menininko laisvė 188.
Steponis, K. „Nauji žmonės“ 279.
Stočkus, Br. Universtetas 585, Hegelis 640.
Sukaktuvės (Rerum Novarum ir šv. Antano) 289.
Šk., V., M. I. C. Rašomieji darbai 215.
Taika ir religija 534.
Tamošiūnas, J. Už Kristaus vėliavą 509.
T., J. Gyvenimas vandenyno gelmėse 275.
Tomas Alva Edisonas 538.
Vaičiulaitis, A. Sigrid Undset 31, Kaip pasensta poetai 89, Danielius Defoe 257.
Vaišnora, J., dr., M. I. C. Krikščioniškojo solidarizmo bruožai 197, Krikščioniškojo solidarizmo pagrindai 251.
Vaizdeliai 68.

MŪSŲ MIRUSIEJI.

Sabaliauskas, Ant. A. a. Petronelė Kairaitytė 127.

MŪSŲ VEIKIMAS.

54, 125, 221, 284, 347, 411, 480, 543, 607.

APŽVALGA.

52, 123, 219, 281, 350, 410, 479, 541, 606.

KNYGOS.

Naujos Problemos — 56, Kas pirktina šį mėnesį 128, Jubiliejinis „Kosmo“ numeris ir D. Kurobčevskio „Urvinis žmogus“ — *K. S.* 223, P. Nilke, S. J. „Apsigynimo ginklas kovoje su tikėjimo priešais“ — *M.* 223, L. Tolstojus ir K. Tagore „Sielų progiedriai“ 223 ir Abdul-Karim-Manzur'as „Rustemas ir Loratas“ 224 — *Aug. R.* Teresės Kūdikėlio Jėzaus „Sielos Istorija“ 286, Tihamér Tóth „Jaunuolio būdas“ 286, O. V. de L. Milosz-Milašius „Poemos“ 287, Dörfler Peter „Des Junge don Bosco“ 287, Erich Maria Remarque „Kelias atgal“ 287, Bernardas Brazdžionis „Amžinas Žydas“ 350 — *St. B.*, Jack London „Martynas Idnas“ 351, M. Venclauskas „Liaudies pasakos eilėmis“ 351, Fr. W. Förster „Kristus ir žmonių gyvenimas“ 413, Tihámer Tóth „Mit offenen Augen durch Gottes Natur“ 413, Th. Moreaux „Iš kur mes ateiname?“ 413, J. Balčikonis red. „Valančiaus raštai“ 413, A. Jakštas „Meno kūrybos problemos“ 414, „Tristanas ir Izolda“ 414, Selma Lagerlöf „Padavimas apie Goestą Berlingą“ 415, J. Marcinkevičius „Sukaustyti latrai“ 415, Emil Fiedler „Defenzyva ar ofenzyva“ 539, Kazys Zupka-Kecionis „Žuvėdros bangose“ 539 — *B. Mendūra*, Kun. Dr. Maliauskis „Teodiceja“ *J. Z.* 602, St. Anglickis „Žinksniai prie sfinkso“ — *A. Tyruolis* 603, Donillet „Maskva be kaukės“ — *J. M.* 604.

KITI DALYKAI.

Aplinkraščiai platintojams 62, 416.
Atsiųsta paminėti 59, 128, 224, 288, 352, 415, 544, 608.

Red. *K. Bauba* Ats. red. *A. Vaičiulaitis*

„ATEITIES SPINDULIAI“

1932 METAMS DOVANAI

visiems tiems, kurie surinks po 5 naujus metinius prenumeratorius, apsimokančius po 8 lt., arba po 10 naujų metinių prenumeratorių, apsimokančių po 4 lt. Be to, ***dešimčiai uoliausių platintojų, bus paskirta dovanomis 1929—1931 metų „Gamtos Draugo“ komplektai,*** įdomiausių pasiskaitymų knygos, turinčios po 500 su viršum puslapių ir ***trisdešimts pasižymėjusių platintojų gaus dovanų*** po pilną bet kurių metų (1920—1931 m. —pasirinktinai) vyresniųjų moksleivių žurnalo „Ateitis“ komplektą (500 - 600 puslapių knygą).

Visus, kas myli, brangina „Ateities Spindulius“ ir nori, kad jie ir toliau skaidrintų mūsų beaugančios kartos mintis ir protus, teiktų jiems pamokymų, pramogos, džiaugsmo ir malonumo, kviečiame į draugišką talką, paskleisti juos kuo plačiausiai besimokančių jaunesniųjų moksleivijų ir prasilavinusios kaimo jaunuomenės tarpe. Tenelieka nė vieno jaunuolio-ės, moksleivio-ės, kurie „At. Spindulių“ neskaitytų ir nė vieno tėvo, motinos, kurie savo vaikams to įdomaus žurnalėlio neprenumeruotų.

Prenumeratos kaina: metams 8 lt., pusm. 5 lt. Moksleiviams ir kaimo jaunimui: met. 4 lt., pusm. 2 lt. 50 cnt. Užsieny: metams 12 lt., pusm. 6 lt. moksl. m. 6 lt. 3 pusm.

ADRESAS:

„At. Spindu'iai“, Kaunas, Laisvės Alėja 3. Tel. 26-76

Akc. „Žaibo“ B-vės sp., Kaunas. Karo cenzūros leista.

Jaunuolių pareigos

Tvirtai pasiryžti 1932 m. skaityti savo laikraštį **„PAVASARIS“**, kuriame rasite pasaulėžiūros, šeimos, ūkio, namų ruošos ir kt. įdomių klausimų.
Platinti ir aiškinti „PAVASARIO“ reikšmę jaunimui: nes tik per „PAVASARĮ“ gali išsilavinti ir išsiauklėti. 1932 m. „Pavasaris“ apims visas sritis, reikalingas mūsų laikų žmogui.
„Pavasaris“ kainuoja tik 5 litai metams. Užsisakęs „Pavasarį“ visiems 1932 m. ir užsimokėjęs iki vasario mėn. 29 d. pinigus gali laimėti burtų keliu 500 lit. arba vieną iš kelių pilnų Raudonojo Kryžiaus loterijos bilietų, kuriuo gali išloštii net 60 000 lit. Be to dar gali gauti burtų keliu gražių knygų.

„Pavasario“ adresas: Kaunas, Mickevičiaus g-vė 28.

Ir vėl „RYTAS“ eis patobulintas

1932 m. dienraštis «Rytas» **eis kasdien 8-ių puslapių didumo, iliustruotas ir su įvairiais kasdieniniais skyriais:** moterų, ūkio ir teisės, katalikų akcijos, akademiškuoju, labdarybės ir kitais.
Rašys aktualiausiais klausimais, duos kasdien dailiosios literatūros (ir jumoristikos), greitai teiks visas naujienas.
Todėl skubėkite visi užsiprenumeruoti «Rytą» 1932 metams, siųsdami prenumeratą adresu: Kaunas, Duonelaičio g. 24, «Ryto» administracijai.
Prenumerata: 50 litų metams, 5 lit.—mėnesiui, užsieny —išskyrus Latviją, Estiją ir Vokietiją- dvigubai.

„PANEVĖŽIO BALSAS“

ĮDOMIAUSIAS PROVINCIJOS SAVAITRAŠTIS

Prenumeruokitės jį patys ir užsakykit savo giminėms ir pažįstamiems. Laikraštis įdomus ir šviesuoliui ir kaimiečiui.

Adr.: Panevėžys, Sodų g-vė 3

Prenumerata: metams 5 litai, pusmeč. 3 lit.

Tik 3 litai visiems 1932 metams katalikiškas savaitraštis

„Žemaičių Prietelius“

Skaityk jį pats, ragink kitus prenumeruotis ir išrašyk jį savo pažįstamiems ir giminėms.

„ŽEMAIČIŲ PRIETELIAUS“ adresas:

„Žemaičių Prietelius“ Telšiai, Kalno g. 20 nr.

Naujoji Romuva

jau pasireiškė, kaip

rimtas inteligentų žurnalas,

tesi. daugiau, negu buvo pažadėjęs, einąs reguliariai, visada turiningas, įvairus ir pastovaus didumo. Jis apima visas kultūros gyvenimo sritis.

Tad jau metas visiems inteligentams jį užsiprenumeruoti.

Jis metams kaštuoja tik 24 lit., pusm. 12 lt., 3 mėn. 6 lt., 1 mėn. 2 lt., ir atskiras Nr 1 lt Studentams ir moksleiviams 25% nuol.
„N. Romuvos“ adr.: **Kaunas, Mickevičiaus g. 28 nr. Tel. 41-09**

1932 metai turi mus sutelkti

dar labiau apie tą šviesos žiburėlį, kilnių idealų ir siekimų skiepintoją, jau dvidešimt antrus metus leidžiamą mėnesinį moksleivių žurnalą

„ATEITĮ“.

Visus moksleivius, tiek esamuosius to žurnalo skaitytojus, tiek ir tuos, kurie į platų jo skaitytojų ratą dar nebuvo patekę, kviečiame prenumeruotis „ATEITĮ“ 1932 metais!

«ATEITIS» nedaro tuščių pažadų, bet ji gerai supranta ir atjaučia moksleivių reikalus ir gyvenimą ir stengiasi būti jiems mokyklos suole nepavaduojamu draugu ir patarėju.

Ne vien žurnalą, o ir priedų

gauna «Ateities» skaitytojai, nes nuo 1929 metų «Ateitis» savo skaitytojams duoda su kiekvienu sąsiuviniu priedo retą ir įdomų gamtos mokslų populiarų «Kosmo» žurnalo skyrių «Gamtos Draugas», kurio per metus susidaro stambi — apie 200 pusl. įdomiausių pasiskaitymų knyga.

Bet dar didesnių dovanų gauna platintojai,

kuriems 1932 metams dovanų yra skiriama:

1) 10 komplektų «Gamtos Draugo» 1929 — 1931 m. (10 knygų apie 600 pusl. kiekviena).
2) Pasirinktinai 1920 — 1931 m. «Ateities» žurnalo komplektų (vieną komplektą už 10 metinių prenumeratorių moksleivių arba 5 prenumeratorius nemoksleivius).
3) Vieną premiją knygomis 100 lt. vertės.
4) Vieną premiją knygomis 50 lt. vertės.
5) Tris premijas knygomis po 25 lt. vertės.
6) Nemokamai einamųjų metų prenumeratą, surinkus ne mažiau kaip 10 metinių pr-rių moksleivių arba 5 pr-rius nemoksl.

Dovanų gauti galės tik tvarkingai atsiskaitą, pasižymėję platintojai žurnalo administracijos nuožiūra.

«Ateitis» visai pigus žurnalas,

nes metams moksleiviams tekaštuoja 6 lt. (pusmečiui 3 lt.), o nemoksleiviams—metams 15 lt., o pusmečiui—8 lt. Už tuos pinigus pr-riai gauna kas mėnuo po stambų 64 pusl. sąsiuvinį žurnalo ir 16 pusl. «Gamtos Draugo» priedą.

Visus kviečiame nevėluoti «Ateitį» užsisakyti, arba stoti į gausingų jos platintojų eiles. Kad ir vieną naują skaitytoją surasdęs, būsi pasitarnavęs tam seniausiam moksleivių žurn. palaikyti.

Visus kviečiame į talką!

Prenumeratorių adresus ir pr-tos pinigus reikia siųsti adresu:

„Ateitis“, Kaunas Laisvės Al. 3 / Tel. 26-76

Akc. „Žaibo“ B-vės spaust Kaune. Karo cenzūros leista.